

LÌBERAL PARTÌ
PROGRAMMI
(2025)

İÇİNDEKİLER

1. ÖZGÜR BİR TÜRKİYE.....	4
1.1. İlkelerimiz:.....	4
1.2. Vizyonumuz:.....	4
1.3. Misyonumuz:	4
1.4. Amacımız:.....	4
2. LİBERAL DEMOKRASİ	6
2.1. Sivil Toplum:	6
2.2. Liberal Demokrasi:	7
2.2.1. Liberal Demokrasinin İlkeleri:	7
2.3. Herkes için Eşitlik (Eşit Vatandaş):.....	8
2.4. Temel Haklar ve Özgürlükler (Dokunulmaz Evrensel Haklar):.....	8
2.5. Basın Özgürlüğü (Özgür Medya):	11
2.6. Hak Temelli Bir Anayasa, Kuvvetler Ayrılığı ve Parlamenter Sistem:.....	12
2.7. Siyasi Partiler, Seçimler, Siyasetin Finansmanı ve Siyasi Etik	14
(Yeni Siyaset):.....	14
3. ADALET, HUKUK VE YARGI	15
3.1. Adalet ve Özgürlük Önceliği (Adil Devlet):	15
3.2. Hukukun Üstünlüğü:.....	15
3.3. Bağımsız ve Tarafsız Yargı:	16
4. KAMU YÖNETİMİ.....	18
4.1. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması:	18
4.2. Kamu Personel Yönetimi:.....	19
4.3. Şeffaflık, Denetim ve Yolsuzlukla Mücadele:.....	19
5. EKONOMİ.....	21
5.1. Ekonomi Programımızın Genel Çerçevesi:	21
5.2. Adil Paylaşım Yapılan, Dengeli ve İstikrarlı Ekonomik Büyüme ve Gelişme: ...	22
5.3. Para Politikası:	23
5.4. Kur Politikası:	24

5.5.	Maliye Politikası:.....	24
5.6.	Finansal Piyasalara İlişkin Politikalar:	25
5.7.	Türkiye Varlık Fonuna Bakış Açımız:	26
5.8.	Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) Projelerine Bakış Açımız:	27
5.9.	Enflasyonla Mücadele:	27
5.10.	İşsizlikle Mücadele ve İstihdam Sağlanmasına Yönelik Politikalar:	28
5.11.	Girişimcilik Stratejimiz:	29
5.12.	Gelir Dağılımında Adaletsizliğin Giderilmesi:.....	29
5.13.	Sosyal Devlet Anlayışı ve Dezavantajlı Vatandaşlara Yardımlar:	30
5.14.	Regülasyon Politikası, Ekonomi ile İlgili Kurumların Yapısının Revizyonu ve Güçlendirilmesi:.....	30
5.15.	Enerji Politikaları:.....	31
5.16.	Temel Bir İhtiyaç Olarak Barınma ve Konut Politikası:	31
5.17.	Sosyal Güvenlik Sistemi ve Emeklilik:	32
5.18.	Yapay Zekâ Politikası:.....	32
5.19.	Bölgesel Gelişme ve Kalkınma: Kümelenme Stratejisi:	33
5.20.	İş Dünyası ile İlişkiler:.....	34
5.21.	Tarım ve Hayvancılık Sektörü:.....	34
5.22.	Madencilik:	35
5.23.	Turizm:	36
6.	SOSYAL POLİTİKALAR.....	37
6.1.	EĞİTİM VE ÖĞRETİM:.....	37
6.1.1.	Öğretmen:.....	38
6.1.2.	Erken Çocukluk Bakımı ve Okul Öncesi Eğitimi:	38
6.1.3.	Yüksek Öğretim:	38
6.1.4.	Yükseköğretim Kurulu (YÖK):.....	38
6.2.	SAĞLIK:.....	38
6.3.	ÇALIŞMA HAYATI:	39
6.4.	SOSYAL YARDIM VE HİZMETLER:	40

6.5.	AİLE:	40
6.6.	ÇOCUK:	41
7.	KADIN.....	42
8.	GENÇLİK	43
	Gençlik Politikalarımız:	43
a.	Genç Nüfusun Desteklenmesi:	43
b.	Fırsat Eşitliği ve Kalitenin Artırılması:	44
c.	Sosyokültürel Gelişim:	44
ç.	Karar Alma Süreçlerinde Gençliğin Rolü:	44
d.	Sağlıklı Bir Gençlik:	44
9.	SPOR.....	45
	Spor Politikalarımız:	45
a.	Sporun Yönetimi:.....	45
b.	Ülkemizde Sporun Yaygınlaştırılması ve Bilinçli Spor:	46
c.	Sporun ve Sporcunun Desteklenmesi:	46
ç.	Sporcuların Yetiştirilmesi ve Yeteneklerinin Artırılması:.....	46
10.	KÜLTÜR VE SANAT.....	47
11.	GÖÇ POLİTİKALARI	48
12.	ÇEVRE, KENTLEŞME VE AFET YÖNETİMİ.....	49
12.1	Kentleşme:	50
12.2	Afet Yönetimi:	51
13.	GÜVENLİK VE SAVUNMA	53
13.1	Güvenlik:	53
13.2	Savunma:	53
13.3	Savunma Sanayi:	54
14	DIŞ POLİTİKA.....	55
14.1	Temel İlkeler:.....	55
14.2	Kıbrıs:	55

1. ÖZGÜR BİR TÜRKİYE

1.1. İlkelerimiz:

- (a) İnsan Haklarının ve Bireysel Özgürlüklerin Güçlendirilmesi,
- (b) Kanun Önünde Eşitlik,
- (c) Liberal Demokrasi,
- (ç) Adalet ve Hukukun Üstünlüğü,
- (d) Güçlü Sivil Toplum,
- (e) Güçlü Yerel Yönetimler,
- (f) Serbest Piyasa Ekonomisi,
- (g) Özel Mülkiyetin Dokunulmazlığı,
- (ğ) **ADİL DEVLET;**

- (1) Özgür Medya,
- (2) Eşit Vatandaş,
- (3) Barışçı Dış Politika,
- (4) Dokunulmaz Evrensel Haklar,

(h) **YENİ SİYASET;**

- (1) Özgür Birey,
- (2) Onurlu Yaşam,
- (3) Kalkınan Mutlu Toplum,
- (4) Herkese Hoşgörü.

1.2. Vizyonumuz:

Türkiye'yi hukukun üstünlüğü ilkesi ile yönetilen, temel hak ve özgürlükleri kutsal ve dokunulmaz sayan, özgürlükçü ve katılımcı bir demokrasisi olan, mülkiyet hakkının dokunulmaz olduğu, din, vicdan, kanaat ve fikir özgürlüklerinin çok geniş olduğu, insanların refah içinde yaşadığı, ekonomik güvenliğin hem çalışanlar hem de emekliler için sağlandığı, insan onurunun korunmasının temel ilke olduğu, parlamenter demokrasi ile yönetilen bir ülke haline getirmektir.

1.3. Misyonumuz:

Ülkemizdeki demokrasinin liberal prensipler ışığında gelişmesi için **Türkiye'nin her köşesinde** örgütlenmektir. **İktidarımızda:** Uluslararası endekslerde alt sıralarda olan ülkemizi, her alanda en iyi **ilk 10 ülke** seviyesine yükseltmektir.

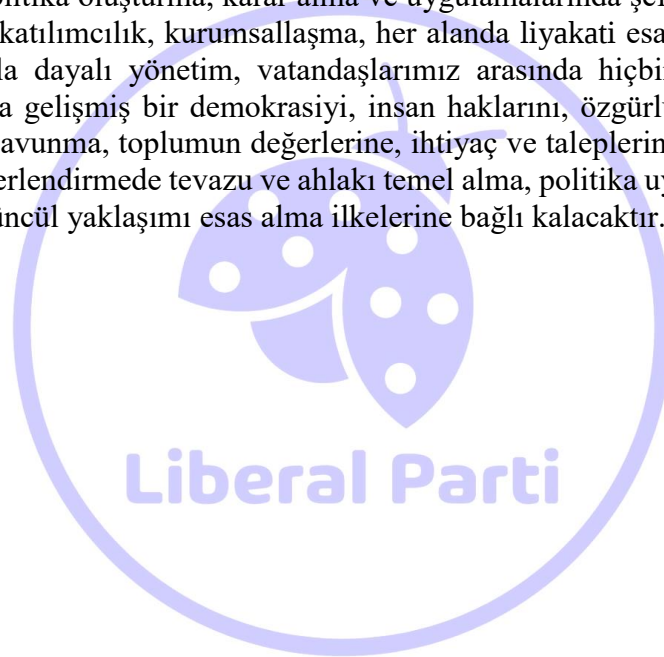
1.4. Amacımız:

Temel politik mücadelemiz, yukarıda açıklanan ilkelerimizi hayata geçirmek olacaktır. Amacımız, Türkiye'yi gelişmiş demokrasilerin olduğu **Avrupa Birliği (AB)** standartlarında özgür bir toplum haline getirmektir.

Türkiye’de iktidarlar, devleti bir güvenlik aygıtı olarak algılamış, bunun sonucunda da her muhalif düşüncüyü bir güvenlik sorunu olarak görüp beka sorunu haline getirerek, her gün biraz daha temel hak ve özgürlükleri kısıtlama yoluna giderek, Türkiye’yi uluslararası endekslerde özgür olmayan ülkeler arasına sokmuşlardır. Özgürlüklerin kısıtlanması beyin göçüne ve fakirleşmeye sebep olmuştur.

Liberal Parti, parti programında yer alan politikaların gerçekleştirilmesi suretiyle; kuvvetler ayrılığı esasına ve hukukun üstünlüğüne dayanan; yargının tarafsız ve bağımsızlığı ile hukuk güvenliğinin en üst düzeyde sağlandığı (**ADİL DEVLET**); katılımcı ve çoğulcu demokrasinin hâkim olduğu; uluslararası sözleşmeler ve evrensel değerler çerçevesinde; temel insan haklarının (**Dokunulmaz Evrensel Haklar**) ve başta ifade ile basın özgürlüğü (**Özgür Medya**) olmak üzere tüm özgürlüklerin garanti altına alındığı; şiddet, korku, baskı, ötekileştirme, ayrıştırma ve ayrımcılığın yaşanmadığı; hukuka bağlı, vatandaş odaklı, katılımcı, tarafsız, saydam, hesap verebilir, denetlenebilir, etkili ve verimli bir kamu yönetiminin (**YENİ SİYASET**), hayata geçirildiği; herkesin insan onuruna yaraşır yaşam (**Onurlu Yaşam**) ve refah standartlarına ulaştığı (**Kalkınan Mutlu Toplum**); çocuklarımızın ve gençlerimizin geleceğe umutla baktığı, milletimizin barış ve huzur içinde yaşayacağı (**Barışçı Dış Politika**), saygın ve güçlü bir Türkiye idealini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur.

Partimiz tüm politika oluşturma, karar alma ve uygulamalarında şeffaflık, hesap verebilirlik, dürüstlük, çoğulculuk, katılımcılık, kurumsallaşma, her alanda liyakati esas alma, işi ehline verme, istişareye ve ortak akla dayalı yönetim, vatandaşlarımız arasında hiçbir ayırım yapmama (**Eşit Vatandaş**), her koşulda gelişmiş bir demokrasiyi, insan haklarını, özgürlükleri (**Özgür Birey**) ve hukukun üstünlüğünü savunma, toplumun değerlerine, ihtiyaç ve taleplerine duyarlı olma (**Herkese Hoşgörü**), kendini değerlendirmede tevazu ve ahlaki temel alma, politika uygulamalarında tutarlılık, öngörülebilirlik ve bütüncül yaklaşımı esas alma ilkelerine bağlı kalacaktır.

2. LİBERAL DEMOKRASİ

2.1. Sivil Toplum:

Aile, spor, müzik kulüpleri, kültür dernek ve vakıfları, hemşehri dernekleri, tarikat ve cemaatler, platformlar, siyasi partiler, yardım dernekleri, hak savunucusu dernek ve vakıflar gibi birey ve devlet arasında yer alan ve gönüllü olarak kurulan bütün örgütler (kuruluşlar) sivil toplumu oluşturur. Sivil Toplum, bireysel yaşamın öne çıktığı modern çağdaki “**Birlikte Yaşama Sanatı**”nın bir ürünü olan “**Küçük Birlikler**”dir. Sivil toplum örgütleri, belli bir amacı taşıyan ama birbirini tanımayan kişilerin bir araya geldiği barışçıl kuruluşlardır.

Sivil toplumun en önemli fonksiyonu, tek tek bireyin söz geçiremediği çok güçlü modern devlet yapısına karşı bir toplumsal baskı unsuru olmasıdır. Modern devletler hayatın her alanına nüfuz eden faaliyet alanları ve teknik imkânları ve güç kullanma yetenekleriyle, sivil toplumu ve bireyi baskı altına alma, bireysel özgürlükleri kısıtlama imkânına sahiptir. Sivil topluma en büyük tehdit, bireysel özgürlüklerin genişliği değil, hükümetin devletin bu gücünü ülke içinde kullanmaya kalkmasıdır.

T.C. anayasasının 33. Maddesine göre “herkes önceden izin almaksızın dernek kurma veya bunlara üye olma veya üyelikten ayrılma hakkına sahiptir”. Ancak gerçek hayatta karşılaşılan gerçeklerin hiç de anayasaya uygun olmadığı görülmektedir.

Bunun sebebi toplumun korkutulmuş ve sindirilmiş olmasıdır. Korku toplumu değil, mutlu insanlardan oluşan bir toplum istiyoruz.

Özgür toplumlarda var olabilen sivil toplumun ana görevi, devletin gücü karşısında dengeleyici bir unsur olmasıdır. Güçlü bir sivil toplum otoriterliğe karşı bir engeldir. Devletle kişiler arasındaki bu sivil toplum örgütleri güçlendikçe, kişisel özgürlüklerin barışçıl şekilde gelişmesi sağlanır.

Sivil toplum, demokrasilerin asli unsurlarındandır. Katılımcı demokrasinin gerçekleşmesi için sivil toplumun güçlendirilmesi önemlidir. Kamu gücü, kaynağı ve yetkisi kullanan kişi ve kurumların bunları kamu yararına, etik ve hukuk ilkelerine uygun kullanıp kullanmadığının, yozlaşma ve yolsuzluk sayılabilecek eylemlerinin denetimi için en etkin unsurlardan biri olan sivil toplumun güçlenmesi öncelikli hedefimiz olacaktır.

Sivil toplum örgütlerinin vesayet altına alınması, ifade özgürlüklerinin kısıtlanması ve bağımsızlıklarını kaybetmeleri demokrasiye büyük zarar vermektedir. Türkiye’nin refah ve ilerleme potansiyelini gerçekleştirmek ve sosyal sermayemizden daha fazla yararlanmak amacıyla, devlet, özel sektör ve sivil toplum arasında iş birliğinin sağlanması önceliklerimizden birisidir.

Kamu yararı statüsü ve vergi muafiyeti gibi desteklerden yararlanmak isteyen STK’lar için adil ve şeffaf bir yöntem uygulanmasını sağlayacağız. STK’ların toplanma ve gösteri düzenleme gibi haklarına getirilen yer ve süre kısıtlamalarını ifade özgürlüğü lehine olmak suretiyle yeniden düzenleyeceğiz.

Liberal Parti olarak gelecek on (10) yılda Türkiye vatandaşlarının en az yüzde otuzunun (%30) bir sivil toplum kuruluşunda gönüllü olarak görev almasını hedefliyoruz. Sivil toplum aracılığı ile topluma katkı yapmanın öneminin ilköğretimden itibaren eğitim programlarıyla desteklenmesini sağlayacağız. Bunu sağlamak için ilköğretim seviyesinden itibaren sivil toplum çalışmalarını, sosyal barışı güçlendirecek yönde teşvik edeceğiz. Eğitimin ve memuriyetin her kademesinde sivil toplum çalışmalarına destek vermenin artı bir değer olmasını sağlayacağız.

STK’lara gönüllü katılımı artırmak için zorunlu eğitimin her safhasında gerekli tedbirler alınacaktır. İktidarımızın ilk beş yılında STK’lara gönüllü katılımın genel nüfusun yüzde yirmi (%20)’sine, onuncu yılda yüzde otuz (%30)’una çıkması için gerekli teşvik düzenlemeleri yapılacaktır.

2.2. Liberal Demokrasi:

Türkiye’de demokrasinin çoğulcu, müzakereci ve hukukun üstünlüğünü esas alan evrensel standartlara ulaşmasını Avrupa Birliği (AB)’ne üye olabilmenin şartı olarak değil, milletimizin en iyi şekilde yaşamaya ve yönetim sisteminin de en iyisine layık olduğu için istiyoruz.

Demokrasi halkın kendi yöneticilerini seçtiği temsili bir sistemdir. Dünyada demokrasi ve gelişmiş demokrasilerin kalitesi, liberal ilkelere yakınlığı ile ölçülmektedir. Liberal demokrasi demek devletin asıl görevinin vatandaşın temel hak ve hürriyetlerini korumak olduğu devlet demektir. Liberal demokrasiler genellikle çoğunluğun hâkimiyeti ilkesini benimser. Ancak bu çoğunluk hâkimiyetinin çoğunluk zulmüne dönmemesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu prensip “çoğunluğun hâkimiyete, azınlığın da haklara sahip olması yani **ÇOĞULCU DEMOKRASİ**” ile ifade edilir. Devlet, “Özgürlük-Güvenlik” ikileminde güvenliği özgürlükleri kısıtlamadan sağlayacaktır. Güçlü devlet, özgürlüğü kısıtlamadan güvenliği sağlayan devlettir. Devlet, gücünü özgürlüklerin güvenliğini sağlayarak gösterecektir. Vatandaşın doğal hakları bir devlet için güvenlik sorunu sayılmaz. Vatandaşın doğal hakları (Ana dil, etnik köken, din gibi) bir devlet için güvenlik sorunu olması kabul edilemez.

Çoğunlukçu temsili demokrasilerin birer “**SEÇİLMİŞ DİKTATÖRLER**” çıkarmaması için güçler ayrılığı prensibi getirilmiştir. Zaten demokrasinin varlığı güçler ayrılığı sayesinde gerçekleşir. Güçler ayrılığının yeterince açık tanımlanmadığı demokratik görünümli rejimler için Duverger “**Seçilmiş Krallar**” tanımını yapmıştır. Türkiye’de padişahlık 1923’te kaldırılmıştır; hiç bir ad altında seçilmiş veya miras sayılan padişahlık veya krallık geri gelmeyecektir.

Liberal düşüncede devlet halkın mutluluğu ve refahı için vardır. Ancak genel geçer faydacı düşüncenin “En fazla kişinin mutluluğu”ndan çok, hiç kimsenin yönetimden dolayı mutsuz olmadığı bir demokrasiyi gerçekleştireceğiz.

Liberal demokrasiyi “**Herkesin oy hakkının olduğu, çok partinin yarıştığı çoğulcu bir politik ortamın var olduğu, serbest, açık ve düzenli, adil ve eşit seçimlerin yapıldığı, konuşma, bir araya gelme, açık alanda gösteri ve toplantı yapma özgürlüğünün bulunduğu, medyanın özgür çalışabildiği, devletin işleyişinde anayasaya mutlak riayetin esas alındığı**” tam bir demokrasi olarak tanımlıyoruz.

Mevcut 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu (SPK), parti genel başkanlarına sonsuz yetkiler verdiği için bir “**liderler oligarşisi**” olarak tanımlanabilir. Demokrasimiz halkla bütünleşmiş bir konumda değildir. Halk liderlerin seçtiklerini seçen, bir çeşit ikinci seçmen durumundadır.

Liberal Parti, iktidar olduğunda siyasi partiler ve seçim kanunu değiştirerek, halkın yönetimi demek olan demokrasiyi, halkın sahip çıkacağı bir sistem haline getirecektir. Liberal Parti, aday belirlemede ön seçim veya bütün parti üyelerinin katılacağı temayül yoklaması yapacaktır. Çıkan sonuçlara mutlaka uyulacaktır. Böylece demokrasimiz lider sultanının hüküm sürdüğü bir sistem olmaktan çıkarılacaktır.

Belediye başkanları ve muhtarlar da %50+1 oyla seçilecektir. Seçim ilk turda gerçekleşemezse, bir hafta sonra ikinci tur seçimde en çok oyu alan adayın seçilmesiyle tamamlanacaktır. Seçimle gelinen makamlara bir kişi sadece iki (2) kez seçilebilecektir. Buna Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Milletvekilleri, Belediye Başkanları, Belediye Meclis üyeleri ve muhtarlar da dâhildir.

2.2.1. Liberal Demokrasinin İlkeleri:

- (a) Özgür, Adil ve Düzenli Seçimler,
- (b) Siyasi Çoğulculuk ve Yarışma,
- (c) Çoğunluk Yönetimi ve Azınlık Hakları,
- (ç) Sivil ve Siyasi Özgürlükler (İnsan Hakları),
- (d) Ekonomik Özgürlükler ve Piyasa Ekonomisi,
- (e) Seçilmişlerin Üstünlüğü.

2.3. Herkes için Eşitlik (Eşit Vatandaş):

Mevcut Anayasamıza göre “Madde.10. Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar” yazmaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM)’in 10 Aralık 1948’de kabul ettiği Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin birinci maddesi “**Bütün insanlar hür; haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar**”dır. Kanun önünde eşitlik herkes için geçerli olacaktır. Hiç kimse kanunun önünde makam, mevki, soy, sınıfa, aile, zenginlik, rütbe gibi özelliklerinden dolayı ayrıcalıklı olmayacaktır.

2.4. Temel Haklar ve Özgürlükler (Dokunulmaz Evrensel Haklar):

Liberal Parti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümlerini iç hukuk kuralları haline getirecektir. Bunlar:

- (a) İnsan Haklarına Saygı Yükümlülüğü,
- (b) Yaşama Hakkı (**Onurlu Yaşam**),
- (c) İşkence Yasağı,
- (ç) Kölelik ve Zorla Çalıştırılma Yasağı,
- (d) Özgürlük ve Güvenlik Hakkı (**Özgür Birey**),
- (e) Adil Yargılanma Hakkı,
- (f) Kanunsuz Ceza Olmaz İlkesi (**Adil Devlet**),
- (g) Özel ve Aile Hayatına Saygı,
- (ğ) Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü (**Herkes Hoşgör**),
- (h) İfade Özgürlüğü (**Özgür Medya**),
- (ı) Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü,
- (i) Evlenme Hakkı,
- (j) Etkili Başvuru Hakkı,
- (k) Ayrımcılık Yasağı (**Eşit Vatandaş**),
- (l) Olağanüstü Hallerde Yükümlülükleri Geçici ve Sınırlı Olarak Askıya Alma,
- (m) Yabancıların Siyasal Etkinliklerinin Kısıtlanması,
- (n) Hakları Kötüye Kullanma Yasağı,
- (o) Masumiyet Karinesinin Kutsallığı.

Ayrıca Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Sözleşmesi) olarak bilinen **Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (BM-KSHUS)**’ndeki esaslar iç hukuk kuralları haline getirilecektir.

Temel hak ve özgürlükler, var oluşla kazanılan, uzun tarihi mücadelelerin sonunda insanlığın ortak değerleri olarak kabul gören, insan onurundan kaynaklı vazgeçilmez ve devredilmez hak ve özgürlükleri ifade eder.

Partimiz, “özgürlük, hayat, mülkiyet, adalet ve hoşgörü” temelleri üzerine kurulu bir demokrasi anlayışının savunucusudur. Bu itibarla, temel hak ve özgürlükleri etnik köken, dil, din, mezhep, cinsiyet, siyasi ve sosyal aidiyet farkı gözetmeksizin tüm insanlar için tanıyor ve iç hukukumuzu bu standartlara göre uyarlamayı hedefliyoruz.

Yaşam hakkı, en temel, vazgeçilmez ve devredilemez bir haktır. Her hal ve şart altında bu hakkın korunmasını devletin birincil görevi olarak kabul ediyoruz. Vatandaşa karşı temel görevi can güvenliğini sağlamak olan bir devlet düzeninde faili meçhuller ve yargısız infaz türü cinayetlerin varlığını kabul etmek mümkün değildir. Faili meçhul cinayetlerde devlete tazminat görevi yükleyeceğiz. Devlet sadece vatandaşlarına sorumluluklar yükleyen değil; aksine sorumluluk yüklenen bir kurum olacaktır.

Düşünce ve ifade özgürlüğü açık ve demokratik toplumun vazgeçilmezidir. İnsanın her bakımdan gelişmesinin özgür bir ortamda gerçekleşeceğine, ülkenin gelişmesinin, uluslararası rekabetteki başarısının ve ekonomik zenginliğinin ancak özgür, özgüvenli ve farklı düşüncelerdeki insanlarla mümkün olacağına inanıyoruz. Düşünce ve ifade özgürlüğünün önünde engellerin, korkuların, sınırların olduğu bir ülkede bunların mümkün olamayacağının bilincindeyiz. Düşünce özgürlüğü, açıkça şiddet çağrısı olmadığı sürece engellenmemelidir.

Devletin görevi, her alanda özgürce düşünmenin ve düşünceyi ifade etmenin önündeki engelleri kaldırarak açık toplum şartlarını oluşturmaktır.

Güvenlik ve Özgürlük ikilemini kabul etmiyoruz. Devlet halkının hayat, hürriyet ve mülkiyetini korumak için güvenlik gerekçesiyle, özgürlükleri kısıtlama yoluna gitmemelidir. Devlet vatandaşın temel özgürlüklerini korumak için gerekli donanımına sahip olacak, güvenliği özgürlüğü kısıtlamadan sağlayacaktır. Özgürlüğü kısıtlamanın bir güvenlik aracı olmasını kabul etmiyoruz.

Seyahat özgürlüğü de temel haklar arasındadır. Yurtdışına seyahat etmek de her vatandaşın hakkıdır. Bu hakkı cezalandırmak için ya da sanki bir hizmet veriyormuş gibi **yurtdışı çıkış harcı** gibi uygulamalarla ücretlendirmek, seyahat hakkının kısıtlanması demektir. Liberal Parti iktidarında yurtdışı çıkış harcı kaldırılacaktır.

En geniş sivil toplum kuruluşu olan siyasi partilere düşen de bu konuda öncülük etmek, ülkemizde çoğulcu toplumsal yapının savunucusu olmaktır. Düşünce ve ifade özgürlüğüne dayalı eleştirilerin ceza hukukunun konusu olması kabul edilemez. Düşünce ve ifade özgürlüğünün varlığı, yolsuzluk, adaletsizlik, ayrımcılık, kayırma ve hukuksuzlukların ortaya çıkarılması ve kamuoyu vicdanında yargılanması açısından hayati önem taşımaktadır.

Partimiz, düşünce ve ifade özgürlüğünün kullanılmasını engelleyecek her türlü uygulamanın karşısındadır. İnanmanın, inandığı gibi düşünmenin, düşüncesini ifade etmenin ve düşündüğü gibi yaşamının, bu amaçla örgütlenmenin en temel vatandaşlık hakları olduğuna inanıyoruz. Düşünceyi ifade etmek herhangi bir kanunu çiğnemek şeklinde yorumlanmayacaktır.

İnanç alanına müdahaleden ziyade, insanların inançlarını korkusuzca ve tam bir huzurla yaşayabilecekleri özgür ortamı sağlamak ve insanların inançlarının gereğini yaşamalarının önündeki engelleri kaldırmak devletin temel görevidir. Vatandaşlarımızın inanç, kültür ve değerleri ekseninde, hak ve özgürlük taleplerini adalet temelinde karşılayacak; ötekileştirme hissi doğuracak uygulamaları ortadan kaldıracğız.

Farklı din ve inanç gruplarının; varlıklarını koruma, sürdürme, yaşama ve örgütlenme özgürlükleri, kamusal görünürlüklerinin önündeki tüm kanuni ve idari engelleri ortadan kaldıracğız. İnsan onuruna zarar veren ve bir bütün olarak demokrasiyi tehdit eden nefret söylemlerine karşı kararlılıkla mücadele edeceğiz. Alevi vatandaşlarımızın başta Cem Evlerine ilişkin talepleri olmak üzere inanç, düşünce ve davranış temelinde birikmiş sorunlarının çözüme kavuşturulması için gerekli adımları atacağız. Tarikat ve cemaatleri birer sivil toplum örgütü olarak görmekteyiz. Ancak her Sivil Toplum Kuruluşu (STK)’nın, cemiyetin ve üyelerinin özellikle mali işlemleri mutlaka bağımsız ve/veya ilgili devlet kurumlarınca denetimi sağlanacaktır.

Türkiye’nin insan haklarına dayalı demokratik bir hukuk devleti olma konusundaki eksiklikleri, etnik ayrımcılığın da kaynağında yatan temel faktördür. Uzun bir tarihi arka plana sahip

olan bu sorun, iktisadi, siyasi ve insani açılardan pek çok olumsuz sonuç doğurmaktadır. Hayati önemi haiz bu konunun birçok boyutu bulunmakla beraber esasında bu sorun, Kürt vatandaşlarımızın demokratik hak, özgürlük ve eşit vatandaşlık taleplerinin karşılanmasıyla ilgilidir.

Liberal Parti olarak Kürt sorunu kavramına ihtiyatlı yaklaşıyoruz. Herhangi bir etnik veya mezhepsel kimliğe sorun kapsamında yaklaşılmasını doğru bulmuyoruz. Evrensel özgürlükler, özellikle de ifade özgürlüğü bağlamında Kürt vatandaşlarımızın örgütlenmesi, kendilerini ifade etmeleri, dillerini koruyup yaşatmaları için her türlü koruyucu düzenlemeler en seri şekilde hayata geçirilecektir. Kürt vatandaşların evrensel özgürlükleri önündeki sorunlar çözüme kavuşturmuş bir Türkiye'nin demokraside ilerleyeceğine, kaynaklarını ihtiyaç duyduğu alanlarda kullanarak ekonomisini güçlendireceğine, hukuki standartlarını yükselteceğine, dış politikada hareket alanını genişleteceğine ve sosyal dokusunu kuvvetlendireceğine olan inancımız tamdır. Bu bağlamda öne çıkan en önemli konu, anadilin korunması, kullanılması ve geliştirilmesidir. Vatandaşlarına resmi dili öğretmek ve kullanmalarını sağlamak, her devletin hem hakkı hem de görevidir. Bununla birlikte, demokratik devletler, vatandaşlarının anadillerine yönelik taleplerine cevap üretmekle de yükümlüdürler. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesinin hem toplumsal çoğulculuğun muhafazasını sağlayacağına hem de vatandaşların ülkelerine olan aidiyet duygularını pekiştireceğine inanıyoruz.

Liberal Parti olarak, anadilin bir çatışma konusu haline getirilmesini doğru bulmuyoruz. Resmi ve ortak dilimiz olan Türkçe'nin iyi öğretilmesi esas olmakla birlikte anadile ilişkin talepleri, vatandaşlarımızın kültürel farklılıklarının tanınması, temel bir insan hakkı ve pedagojik bir gereklilik olarak ele alıyoruz. Bu itibarla, anadil hakkı kapsamında bütün vatandaşlarımızın anadillerini kullanmaları ve geliştirmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmayı hedefliyoruz. Her etnik grubun anadilini öğrenmesi ve geliştirmesini temel haklardan görüyoruz. Farklı anadile sahip olmayı bir güvenlik sorunu değil, ulusal zenginliğimizi besleyen kaynaklar olarak görüyoruz. Anadilin öğretilmesini bir hak olarak görüyoruz.

Liberal Parti olarak, etnik, dini, mezhebi ve kültürel çeşitliliğimizi dikkate alarak toplumdaki tüm farklılıkları kapsayacak ve kuşatacak bir vatandaşlık anlayışını savunuyoruz. Ülkemizde bugüne kadar herkesi kucaklayan bir vatandaşlık anlayışının hayata geçirilememesi hem Kürtlerin hem de diğer bazı toplumsal grupların kendilerini dışlanmış hissetmelerine yol açmıştır. Bu yüzden daha kapsayıcı ve kuşatıcı yeni bir vatandaşlık anlayışının geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Böylesine güçlü bir vatandaşlık anlayışının hâkim kılınmasının, hiç kimsenin bir ayrımcılığa maruz kalmamasını ve herkesin kendini bu ülkenin eşit ve özgür bir vatandaşı hissetmesini sağlayacak temel dayanaklardan biri olduğuna inanıyoruz. Partimiz, şiddet, sömürü ve ırkçılığı açıkça reddeder. Ülkemizde hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı ve onur kırıcı davranışa uğramasına asla izin vermeyeceğiz. Gözaltındaki kişileri kötü muameleden koruyacak güvenceleri acilen geliştireceğiz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ile Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (BM-KSHUS) ve taraf olduğumuz diğer uluslararası sözleşmelerin ihlali iddialarının etkin bir şekilde soruşturulmasını teminat altına alacağız. Ülkemizde adaleti tam olarak tesis etmek amacıyla; masumiyet karinesi, ceza sorumluluğunun şahsiliği, hukuki belirlilik, savunma hakkı, bağımsız ve tarafsız mahkemeler önünde adil yargılanma hakkı, silahların eşitliği ilkesi, suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi ve itiraz haklarının etkin bir biçimde kullanılması hususunda hiçbir taviz vermeyeceğiz.

Cezaların, insan onuruna yakışır şartlarda ve yeni sorunlara neden olmayacak şekilde infaz edilmesi ve infaz süresince tutuklu ya da hükümlüye verilecek olan disiplin cezalarından ailelerinin ve yakınlarının olumsuz etkilenmemesi için gerekli mekanizmaları kuracağız. Suç ve cezalara ilişkin evrensel ilkelerin uygulanmasını sağlayacak, idarenin hiçbir şekilde suç ve suç kriteri ihdas etmesine müsaade etmeyeceğiz. Azami tutukluluk süresi **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi (BM-İHK)**'nin kriterlerine göre yürütülecektir. Tutukluluğun; mahkemenin uzaması sebebiyle, hüküm olmaksızın uzatılmasına müsaade edilmeyecektir.

Düşünce ve düşüncelerini ifadeden dolayı tutuklu yargılama yapılmayacaktır. Terörle mücadele kanunu **Avrupa Birliği (AB)** müktesebatına göre düzenlenecektir. Silahın ve şiddetin olmadığı hiç bir suçlama terör suçu kapsamında soruşturulmayacaktır.

Bu çerçevede, Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) yoluyla işlerini kaybetmiş kişilerin hak ve itibarlarının iadesi ile ilgili düzenlemeleri ivedilikle yapacağız. İdarenin ihdas ettiği, ceza kanunlarımızda olmayan suçlardan verilmiş cezaları iptal eden yasal düzenlemeler yapacağız. Bu KHK'lar yüzünden oluşan mağduriyetlerin maddi yönden tazmin edilmesi, toplumsal barışın sağlanması için yapılacak ilk icraatımız olacaktır. **İrtibat ve iltisak** bir suç unsuru olamaz.

Eşit yurttaşlık ve fırsat eşitliğinin ayrılmaz bir parçası olan cinsiyet eşitliğini temin etmek için, ayrımcılığa yol açan mevzuatı yeniden düzenleyecek, devletin bütün eylem, işlem ve kararlarında bu eşitliği hâkim kılacağız. Bireylerin bir araya gelerek toplanma ve toplu olarak seslerini duyurması demokrasinin temel unsurlarındandır. Bu çerçevede, toplanma, gösteri ve örgütlenme özgürlüğü alanındaki bütün engelleri kaldıracak, mevcut düzenlemeleri demokratik toplumun gerekliliğine uygun hale getireceğiz. Herkesin özel hayatının, aile hayatının ve haberleşmesinin gizliliğini korumak devletin görevidir. Bu konudaki ihlallerin önüne geçecek ve bireylerin bu haklarını güvence altına alacağız.

Hukuka, adil yargılanma hakkına ve masumiyet karinesine dayanmayan gerekçelerle seçme ve seçilme hakkının engellenmesinin ve özüne dokunulmasının karşısında yer alacağız. Kesin hükme dönüşmüş adli bir karar olmadıkça seçilmişlerin görevden alınmasına izin vermeyeceğiz. Seçilmişlere Kayyum atanması uygulaması yasa dışıdır ve anayasanın ihlalidir.

Mevcut hak arama kurullarını yeniden düzenleyeceğiz. Hak arama kurullarına sivil toplum temsilcilerinin katılımını sağlayacak, bireylerin bu kurullara başvurusunu kolaylaştıracak ve kurullarda alınan kararların gecikmeksizin ve etkin bir şekilde hayata geçirilmesini temin edeceğiz. Sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak, uluslararası sözleşmelerde yer alan sosyal hakların tanınmasına ve korunmasına özel bir önem vereceğiz.

Sosyal yardımlarda bireyleri kendisine muhtaç gören bir devlet anlayışı yerine bu yardımları hak temelli bir yükümlülük olarak gören **"Kalkınan Mutlu Toplum"** anlayışını hâkim kılacağız.

Temel hak ve özgürlükleri, özgür olarak dünyaya gözlerini açan insanın her türlü baskılardan uzak kalma özgürlüğü ve **"Dokunulmaz Evrensel Haklar"** olarak görüyoruz.

2.5. Basın Özgürlüğü (Özgür Medya):

Basın özgür ve sansür edilemez olmalıdır. Basın mensupları bizzat şiddet çağrısı yapmadıkça, yazdıklarından ötürü soruşturulmamalıdır. OHAL KHK'ları ile kapatılan ve el koyulan basın kurumları ve bunların tesisleri sahiplerine iade edilecektir.

Basın özgürlüğü, demokrasinin temel taşlarından ve güvencelerinden birini oluşturur, özgür ve çoğulcu bir kamuoyunun oluşumunu sağlar. Bu özgürlüğün doğrudan ya da dolaylı olarak kısıtlanması, insan haklarına dayalı demokratik hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil eder. Basın, kamunun **"gözetleyicisi"** olarak farklı kaynaklardan bilgi ve düşünceleri yayarak demokratik toplumun vazgeçilmez unsurları olan şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanmasına da katkıda bulunur. Özgür basın, kamu siyasetine ilişkin konularda kamuoyunun bilgilенmesine ve tartışmalara katılmasına zemin hazırlayarak, siyasi karar alma süreçlerini katılımcı ve çoğulcu bir niteliğe kavuşturur. Bu suretle basın, siyasi iktidarların halk tarafından denetlenmesine ve gözetlenmesine aracılık ederek, demokratik toplum düzeni açısından hayati bir işlevi yerine getirir. Bu yönüyle basına **dördüncü güç** denmektedir.

Halkımızın doğru ve güvenilir şekilde bilgilendirilmesine, eleştirilerden ve farklı görüşlerden haberdar olmasına hizmet etmesi gereken medya çeşitli sindirme, müdahale ve baskılar nedeniyle görevini özgürce yerine getirememektedir. Bugün medya kuruluşlarının önemli bir kısmı siyasetin etkisine girmiş ve belli bir siyasi söylemin propaganda aracı haline dönüşmüş, toplumun iktidarı denetleme imkânı ortadan kaldırılmıştır.

Parti olarak, basın özgürlüğünün, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir devlet için ne denli yaşamsal bir değere sahip olduğunun bilincindeyiz. Bu bilinçle, basın özgürlüğünün önündeki bütün engelleri kaldıracığımızı taahhüt ediyoruz. Basının kendinden beklenen işlevi hakkıyla yerine getirebilmesi için gerekli olan her türlü tedbiri alma konusundaki kararlılığımız tamdır. Basının görevini bağımsız bir şekilde ve kaygı duymaksızın yerine getirdiği, güvenli, çoğulcu ve elverişli bir ortam oluşturacağız. İnternet mevzuatının uluslararası standartlara uygun, bilgiye erişimi ve ifade özgürlüğünü kısıtlamayacak biçimde uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

Basın Meslek Kuruluşlarının editoryal bağımsızlığın oluşturulmasına yönelik çalışmalarına destek vereceğiz. Basın etik kurallarının uygulanması ve özdenetim mekanizmalarının çalıştırılmasında ilgili sivil toplum kuruluşlarına her türlü desteği vereceğiz.

Basın mensupları memur değildir ki, devletin bir kurumu onların basın mensubu olup olmadıklarına karar versin. Basın kartı verilmesi konusundaki yetkiyi yeniden düzenleyerek gerek mesleğe kabulde gerekse de basın kartlarının yenilenmesinde, meslek örgütleri tarafından oluşturulacak bir kurulun yetkili olmasını sağlayacağız. Keyfi akreditasyon kararlarını engelleyeceğiz.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun (RTÜK) mevzuatını basın özgürlüğünü genişletecek bir anlayışla yeniden tanzim edeceğiz. Kurulun oluşumunda TBMM'nin yanında sivil toplum ve meslek örgütlerinin sürece katılımını sağlayacak, kurulun bağımsızlığını ve tarafsızlığını güçlendireceğiz. Basın meslek kuruluşlarının RTÜK'e üye vermesini temin edeceğiz.

Anadolu Ajansı (AA) ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)'nu hükümetin veya bir kesimin propaganda aracı olmaktan çıkarıp halkın doğru, tarafsız ve bağımsız haber almasını sağlayacak şekilde yeniden yapılandıracağız. Basın İlan Kurumu'nun resmi ilân ve reklamları tüm basın kuruluşlarına adil ve şeffaf olarak, yerel medyayı da kapsayacak biçimde, dağıtmasını sağlayacağız. Yerel radyo, televizyon ve gazeteler ile internet yayıncılığının güçlendirilmesi için gerekli adımları atacağız. Bağımsız ve tarafsız bir yayın politikasının güçlendirilmesi için medyada tekelleşmeye karşı her türlü önlemi alacağız.

Medya sahipliğinin bir ticari holdingin parçası olmaması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Gazetecilere karşı açılan çok sayıda davanın gerekçesini oluşturan ceza mevzuatındaki hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) yerleşik içtihatları çerçevesinde basın özgürlüğünü esas alarak gözden geçireceğiz.

2.6. Hak Temelli Bir Anayasa, Kuvvetler Ayrılığı ve Parlamenter Sistem:

Liberal Parti olarak, Türkiye'nin siyasal sorunlarının temelinde anayasal düzenin hak temelli değil, vatandaşa vazife yükleyen otoriter anlayışta olduğuna inanıyoruz. Yeterli demokratik denge ve denetim mekanizmalarına sahip olmayan, katılımcılığa ve çoğulculuğa geniş alan tanımayan, katı merkezîyetçi ve dışlayıcı anayasal düzenin olağan sonucu olan toplumsal barışın bozulmasını yaşıyoruz.

Bireye ve devlete yüklenen anlam, toplum tasavvuru, kimlik ve inanç tercihleri, devleti hakem olmaktan çıkarıp emreden taraf haline getirmiştir.

Anayasal düzen tercihlerinden kaynaklanan sorunlar, 2017 Anayasa değişiklikleriyle birlikte derinleşmiştir. Son Anayasa değişiklikleriyle, demokratik denge ve denetim mekanizmaları ortadan kaldırılmış, iktidar tek elde toplanmış, meclis ve yargı işlevini yitirmiştir. Bu durum, demokrasinin seçim sandığına indirgenmesine, insan haklarının yoğun olarak ihlal edilmesine ve devlet kurumlarının işleyişinin tahrip edilmesine yol açmıştır. Ortaya çıkan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, ülke içinde çeşitli grupların düşman ilan edilerek ötekileştirilmelerine sebep olmuştur.

Liberal Parti olarak anayasayı, milletimizin “**Bir arada yaşama sözleşmesi**” olarak görmekteyiz. Bu çerçevede, Türkiye'nin bugüne kadarki anayasa deneyimlerinden de yararlanarak, toplumsal talepleri merkeze alan, tüm farklılıkları değerli gören **toplumsal sözleşme** niteliğindeki bir

anayasayı hayata geçirmeyi amaçlıyoruz. Yeni bir anayasa yapımının ve anayasa değişikliklerinin olağan dönemlerde, katılımcı ve müzakereci bir yöntemle, geniş bir mutabakatla olması gerektiğine inanıyoruz. Yeni anayasa yapımında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki bütün partilerden eşit sayıda üyenin katıldığı; meclis dışındaki en küçük partiden de en az bir temsilcinin olduğu bir **Anayasa Hazırlık Komisyonu** kuracağız.

İnsan onurunun dokunulmazlığını, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı kuvvetler ayrılığına dayanan demokratik bir düzeni, yaşamın temeli olan doğanın ve çevrenin korunmasını, eşitliği ve adaleti, laiklik ilkesini ve hukukun üstünlüğünü, devletin ideolojik tarafsızlığını, yerinden yönetimi ve yerel yönetimler ile sivil toplumun güçlendirilmesini, anayasal düzenin temel ilkeleri olarak kabul ediyoruz. Toplumun anayasal düzeni benimsemesi ve sahiplenmesi ancak demokratik katılımıla mümkündür. Demokratik katılımın, ülkemizin istikrarının ve gücünün temel şartı olduğuna inanmaktayız.

Bu çerçevede, Devletin tüm kurumsal yapılanmasını, hiçbir istisna tanımaksızın tüm toplumsal farklılıkların ayrımsız ve ön koşulsuz katılımına ve temsiline dayandıracacağız. **Kuvvetler ayrılığı ilkesi**, özgürlükleri güvence altına alabilmenin bir gereği olarak yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirlerinden ayrılması gerektiğini ifade eder.

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin amacı, iktidarı yozlaşmadan alıkoymak, keyfiliğe kaymasını önlemek, frenlemek ve sınırlamak suretiyle özgürlükleri korumak ve güvence altına almaktır. Başarılı demokratik ülkeler ile Türkiye'nin hükümet sistemleri konusundaki deneyimleri birlikte dikkate alındığında, **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi**'nin Türkiye için doğru bir tercih olmadığına inanıyoruz.

Bu nedenle, Cumhurbaşkanının ağırlıklı olarak temsili yetkilere sahip olduğu, tarafsızlığıyla bütünleştirici ve güven verici işlevinin bulunduğu, güçlü bir parlamenter sisteme geçilmesi gerektiğine inanıyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni, millet iradesinin en yüksek oranda temsil edildiği, siyasal sistemin merkezinde yer alan ve yürütmeyi etkin şekilde denetleyen bir organ haline getireceğiz.

TBMM'nin yasama ve denetim faaliyetlerini uzlaşmacı ve çoğulcu yöntemlerle gerçekleştirmesi gerektiğine inanıyoruz. Meclis komisyonlarının teknik kapasitesini güçlendirerek yasama ve denetim faaliyetlerinin niteliğini artıracacağız. TBMM'nin, yürütmenin sadece siyasi kanadını değil, başta güvenlik, istihbarat ve dış politika alanlarındakiler olmak üzere kurum ve kuruluşları denetlemesini de sağlayacağız. Öngördüğümüz parlamenter sistemin bir gereği olarak, Kanun Hükümünde Kararname gibi TBMM'nin yasama yetkisinin devri anlamına gelen uygulamalara son vereceğiz.

Olağanüstü Hal (OHAL) Kararname'leriyle temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlamaların, hakkın özüne dokunamayacağı esasını benimseyeceğiz. Bu kararnamelerin yargısal denetime açılmasını ve Anayasa Mahkemesi tarafından temel haklar bakımından re'sen incelenmesini sağlayacağız. OHAL'in sona ermesi halinde, kararnamelerin tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılmasını temin edeceğiz.

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı bakımından son derece önemli olan yüksek yargı kurullarını, yargının demokratik meşruiyeti ve çoğulculuğu ilkeleri çerçevesinde yeniden tanzim edeceğiz. Yüksek yargı kurulları üyelerinin, tek başına devlet başkanı, parlamentodaki bir siyasi parti çoğunluğu veya yargıda gruplaşmalara neden olacak yöntemlerle belirlenmesinin doğru olmadığını düşünüyoruz. Bu nedenle, hukukun üstünlüğü ve sınırlı iktidar ilkesi doğrultusunda yüksek yargı kurullarında tarafsızlığın ve bağımsızlığın ve çoğulculuğun sağlanması amacıyla, üye seçiminde kaynak çeşitliliğine önem verilmesini, Meclis'in etkinliğinin artırılmasını ve seçimlerin nitelikli çoğunluğa dayalı olarak yapılmasını savunuyoruz.

Anayasa Mahkemesinin demokratik meşruiyetini güçlendireceğiz. Mahkeme üyelerinin seçiminde TBMM tarafından seçilecek üye sayısını arttıracak ve seçimlerde nitelikli çoğunluk arayacağız. Bireysel başvuruların daha kısa sürede sonuçlanması için Mahkemenin kapasitesini arttıracak tedbirleri alacağız. Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmaması hukuk güvenliği

üzerinde büyük tahribat oluşturmaktadır. Bu kararların Anayasa’da öngörüldüğü şekilde derhal uygulanmasını sağlayacak adımları atacağız.

2.7. Siyasi Partiler, Seçimler, Siyasetin Finansmanı ve Siyasi Etik

(Yeni Siyaset):

12 Eylül 1980 darbe cuntasının eseri olan Siyasi Partiler Kanunu değiştirilecektir. Partilerdeki lider sultasının, 2014’ten sonra gelişen otoriter yönelimin kaynağı olduğuna inanıyoruz. parti içinde mutlak hakim olan, bütün milletvekillerini seçme yetkisi olan parti başkanlarının iktidara geldiklerinde denetleme ve kontrol sistemini kabul etmekte zorlandıkları görülmüştür.

Bu kapsamda, siyasi partiler yasasında, parti içi demokrasiyi kurumsallaştıracak ve parti üyelerinin siyasi çalışmalarına, parti içi eğitim faaliyetlerine, siyasetin finansmanına ve siyasal kararlara katılma usul ve şartlarını demokratik esaslar çerçevesinde sağlayacak değişiklikleri hayata geçireceğiz.

Partimiz milletvekili ve belediye başkanı adaylarının belirlenmesinde ön seçim ya da bütün üyelerin katılacağı temayül yoklaması yapacaktır. Milletvekili adaylarının belirlenmesinde sadece %5 oranında Genel Merkez kontenjanı uygulanacaktır. Bu kontenjanlar sadece büyükşehir olan illerde kullanılacaktır. Kontenjan milletvekilliği uzman ihtiyaçları için kullanılacaktır.

Milletvekilleri en fazla iki dönem seçilecektir.

Belediye başkanları ve muhtar seçimlerinde de %50+1 oy çoğunluğu aranacaktır. Belediye başkanı ve muhtarlar en fazla iki dönem seçileceklerdir. Belediye başkanları, iki dönem görev süresini başarı ile tamamladıktan sonra milletvekili adayı gösterilerek, siyasi ve yönetsel tecrübelerini TBMM’de ve hükümet içinde değerlendirmeleri sağlanacaktır.

Seçim yasasında temsilde adaleti sağlamak amacıyla, barajın düşürülmesi ve seçim bölgesinin daraltılmasıyla ilgili düzenlemeleri gerçekleştireceğiz. Genel seçimlerde barajı %3’e, yerel seçimlerde ise %5’e düşürerek, toplumun bütünü temsil eden görüşlerin temsiline olanak tanıyacağız.

Siyasi Partilere Hazine aracılığı ile verilen toplam yardım miktarının, dağıtım oranlarının yeniden ele alınması kaçınılmazdır. Toplam miktar ve bunun dağıtımının daha adil bir şekilde planlanması, siyasi partilerin de kendilerine verilen yardımı yerel teşkilatları ile hakkaniyetli bir şekilde bölmeleri gerektiğine inanıyoruz.

Hazine yardımı seçime katılma yeterliliği kazanan partilere de verilecektir. Bu ödenek de hazineden partilere ayrılan bütçe içinden ayrılacaktır.

Siyasetin de şeffaflaşmasına olan inancımız gereği, Avrupa Birliği müktesebatı ve Türkiye’nin de üyesi olduğu “Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)”nın tavsiye kararları ile tam uyumlu bir **siyasi etik yasasının** hayata geçirilmesini hedefliyoruz.

Temel olarak siyasi partiler yasasındaki değişiklikler, aşağıdaki ilkelere uygun olarak yapılacaktır:

(a) Seçimlerde adayların belirlenmesinde parti üyelerinin etkili olacağı bir zemin sağlanacaktır.

(b) Parti üyelerinin parti politikasının belirlenmesinde etkili olması sağlanacaktır.

(c) Yüzde bir oy almış siyasi partilere de hazine yardımı verilecektir.

(ç) Bir parti il sayısının salt çoğunluğunda teşkilatmışsa, kongre yapmasına gerek olmadan seçime girebilmelidir. İlçe teşkilatları şartı kaldırılacaktır.

(d) Farklı grupların siyasi temsiline sağlanabilmesi için seçim barajı ülke genelinde ve yerel seçimlerde %3’edüşürülecektir.

3. ADALET, HUKUK VE YARGI

3.1. Adalet ve Özgürlük Önceliği (Adil Devlet):

Türk ve Müslüman devletlerin ve siyaset düşünürlerinde adalet devlet yönetimindeki temel prensiptir. Adalet düşüncesi, geçmiş Türk-İslam geleneğinde, teoride bile olsa, o kadar öne çıkmıştır ki, devletin faaliyet alanına sınırlama getiren özgürlük anlayışının gelişmesine bile engel olmuştur. Zaten özgürlük düşüncesinin temel kaynağı da adaletin sağlanmasıdır. Ancak, adalet düşüncesinin sadece devlete bir ödev olarak yüklenmesi, sınırlarının belirlenmemesi Kadir-i Mutlak bir devlet anlayışına yol açmıştır ve bir kamu hukukunun gelişmesine engel olmuştur.

“İnsanı Yaşat ki, devlet yaşasın!” sloganını benimsemiş olan partimiz, **“Adalet Mülkün Temelidir”** ilkesine inanmaktadır. Türk devlet geleneğinde de var olan; Yusuf Has Hacib’in *Kutadgu Bilig*’de yazdığı **“İl gider töre kalır!”** ilkesinin, iktidar değişir ama yasalar sağlam ve adil olursa devlet yaşar demek olduğuna inanıyoruz.

Devletlerin meşruiyeti, gücü ve sürekliliği, üzerine kurulu oldukları adalet temelini sağlamlığıyla ölçülür. Adalet değeri üzerine kurulu olan ve adaleti tesis eden devletler güçlü ve daim olurlar, adalet değerinden uzaklaşan ve zulme saplanan devletler ise yok olurlar. **“Adalet mülkün temelidir”** düsturunu, bu evrensel gerçekliğin veciz bir ifadesi olarak görmekteyiz. Partimiz, adaleti toplumsal ve siyasal yaşamın vazgeçilmez bir ilkesi olarak kabul eder.

Adalet, toplumsal barışın, huzurun, güvenliğin ve refahın güvencesidir. Adaletin olmadığı yerde haksızlık ve zulüm hâkim olur. Haksızlığın ve zulmün yaygın olduğu toplumlarda çatışma, kamplaşma ve kutuplaşma eksik olmadığı gibi, refahı sağlamak da mümkün değildir. Böylesi bir toplumda kanunlar, haksızlığı ve zulmü meşrulaştırmaktan başka bir işlev görmezler.

Toplum olarak, adalet değerinden uzaklaşan ülkemizde devlet sisteminin temellerinin sarsıldığına tanıklık etmekteyiz. Ülkemizde yaşanan sorunların ve krizlerin temelinde adalet prensibinden sapma yatmaktadır. Toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamımızın her alanında kendisini hissettiren adalet açığı, toplumsal barışı zedelemekte, toplumun kendi içinde ve toplum-devlet ilişkisinde onarılması güç yaralar açmaktadır. Parti olarak, toplumda adalet beklentisinin çok yaygın ve güçlü olduğunun farkındayız.

3.2. Hukukun Üstünlüğü:

Hukukun üstünlüğü kavramı, esas olarak, bireylerin ve şirketlerin mülkiyetleri üzerindeki egemenliğine dayanır.

Hukuk; eşitlik, özgürlük ve adalet gibi evrensel değerleri referans alan kurallar bütünüdür. Hukukun toplumsal yaşamda ve devletin işleyişinde üstün bir konumda olması, demokratik hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez bir gereğidir. Hukukun üstünlüğüne dayalı devlet, herkesin hukuk karşısında eşit olmasını öngörür. Hukuk devletinde dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin herkes kanun ve hukuk önünde eşittir.

Hukuk devletinde hiç kimseye ayrıcalık ve imtiyaz tanınmaz. Hukuk, yönetilenleri olduğu kadar yönetenleri de bağlar. Millet adına iktidarı kullananların ve yönetim mevkiinde olanların hukuk karşısında herhangi bir ayrıcalığı yoktur.

Hukuk devleti, üstünlerin ya da güçlülerin değil, hukukun üstün olduğu bir devlettir. Hukuk devleti, devletin hukukla çerçevelenmesini ve kayıtlanmasını öngörür. Devletin yapılanmasının ve işleyişinin hukuka uygun olmasını gerektirir. Hukuk devletinde kişisel ve keyfi yönetime yer yoktur.

Devletin bütün kararları, eylem ve işlemleri hukuka uygun olmak zorundadır. Yasama, yürütme ve yargı organları hukuka bağlı olarak görev icra ederler. Hiçbir kurum, kuruluş, organ ya da şahıs hukuktan bağışık değildir. Hukuk devleti adaletli bir toplum düzeni oluştururken, aynı zamanda, toplumsal istikrarı da sağlar. Bu istikrarın özü, hukuki güvenlik ve öngörülebilirliktir.

Hukuk devletinin temel gereklerinden biri olan **hukuki güvenlik**, yurttaşların kamu otoriteleriyle ilişkilerinde bugüne ve geleceğe ilişkin olarak güven duygusu içinde olmaları demektir.

Hukuk devleti ilkesinin işlevsel olabilmesi için hukukun, yönetilenlere güven duygusu vermesi gerekir. Bunun için de özellikle bireysel özgürlükleri etkileyen hukuk kurallarının açık ve önceden bilinebilir olması gerekir.

Hukuka olan güvenin sağlanabilmesi için hukuk alanında belirsizlik ve keyfiliğe yer verilmemelidir.

Hukuki öngörülebilirlik ise, sağlanan hukuki istikrar sayesinde kişilerin geleceği öngörebilmeleri ve bu öngörüler doğrultusunda her türlü etkinliklerini yürütebilmelerini ifade etmektedir.

Parti olarak, ülkemizde yaşanan toplumsal huzursuzluğun ve ekonomik krizin temelinde hukuk sistemimizin güvenilirlikten ve öngörülebilirlikten uzak istikrarsız yapısının yattığına inanmaktayız. Hukukun sağladığı istikrar ortamında güvensizliğin ve belirsizliğin azalacağına, üretim ve yatırım kararlarının korkusuzca ve güvenle alınacağına, böylece kalkınma sürecimizin hızlanacağına inanıyoruz. Mevzuatımızdaki temel insan haklarına ilişkin kimi yasakçı hükümler ile kamu yönetiminin hukuk dışı keyfi uygulamaları ve toplum vicdanını zedeleyen bazı yargı kararları nedeniyle ülkemiz hukuk devletinden çok, keyfiliğin yaygın olduğu bir kanun devleti görüntüsü vermektedir. Ülkemizin, özellikle son yıllarda hukuk devletinin temel gereklerini yerine getirmekten hızla uzaklaştığına ve itibar kaybettiğine tanıklık etmekteyiz.

Hukuk devleti konusunda ülkemize kaybettiği itibarını yeniden kazandırmak ve güçlü demokrasiler seviyesine ulaşmak Partimizin öncelikli hedeflerinden biridir. Bu amaçla; başta OHAL mevzuatı olmak üzere, insan haklarına ve hukukun evrensel ilkelerine aykırı düzenlemeleri, özgürlük, eşitlik ve adalet gibi evrensel değerleri referans alarak yenileyeceğiz. Hukuki güvenliği ve hukuki öngörülebilirliği temin ederek, hukuk alanında istikrarı sağlayacağız.

Parti olarak, kamu yönetiminin hukuka bağlılığını sağlamak amacıyla, idari ve yargısal denetimi etkin hale getireceğiz. İdari yargının alanında kalan mevzuatın dağınık ve ilişkisiz olarak düzenlenmiş olması, yanlış uygulamalardan sonra yürütülen yargılamalar sonucunda telafisi mümkün olmayan hatalara ve kamu zararlarına sebep olmaktadır. Bu çerçevede, idari yargı alanına giren mevzuatı kolay anlaşılabilir, somut ve çelişmez bir şekilde düzenleyeceğiz.

3.3. Bağımsız ve Tarafsız Yargı:

Bir ülkede yargı tarafsız ve bağımsız ise diğer bütün sorunların çözümü kolaylaşır.

Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik devletlerde yargılama yetkisi, yasama ve yürütmeden bağımsız kılınan yargı organlarına bırakılır. Yargının, yasama ve yürütmeden ayrı ve onlardan bağımsız bir erk olması, kuvvetler ayrılığı ilkesinin temel bir gereğidir. Kuvvetler ayrılığının ve buna bağlı olarak “denge ve denetleme” sisteminin temel gereklerinden biri, yasama ve yürütme tasarruflarının üçüncü bir güç olan yargı tarafından denetlenmesidir. Yargının, bir yandan yasama ve yürütmenin hukukun sınırlarını aşıp aşmadığını denetleyebilmesi, diğer yandan da siyasi iktidarın keyfi karar ve eylemlerinden bireyleri koruyabilmesi için her iki erkten de bağımsız olması gerekir.

Yargının en önemli varlık sebebi, bireylerin hak ve özgürlüklerini devlet karşısında korumaktır. Yargı; bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına alabilmesinin, herkese hak ettiğini teslim edebilmesinin ve adil kararlar verebilmesinin bir gereği olarak bağımsızlık zırhıyla donatılır. Yargıya tanınan bu ayrıcalık, adaleti sağlama amacına yöneliktir.

Adalet tarafsız ve bağımsız bir yargı sistemiyle sağlanabilir. Bunun için doğal hakim ilkesi uygulanacaktır.

Yargı bağımsızlığı ilkesi başlı başına bir amaç değil, adaleti sağlayabilmenin bir aracıdır. Yargının adaletli kararlar verebilmesi için tarafsız olması, tarafsız olabilmesi için de bağımsız olması gerekir.

Yargının temel üçayağının **hâkim, savcı ve avukatlar** olduğunu; avukat ve savcılarının mahkeme karşısında eşit olmaları gerektiğine inanıyoruz. Duruşma salonunda da savcı ve avukatlar birbirine eşit konumda ve seviyede bir yere sahip olmalıdırlar. Hâkim olarak atanabilmek için, tezli yüksek lisans, Danıştay, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi'ne atanmak için doktora yapmış olmak şartını getireceğiz.

Yargı sistemi içerisinde farklı görevlere ve konumlara sahip olan hâkimlik ve savcılık mesleklerini birbirinden ayıracağız. Hâkimlerin savcı, savcılarının da hâkim olarak görevlendirilmelerine son vereceğiz.

Hâkim ve savcılara coğrafi teminat getirilecektir.

Hâkimlerin herhangi bir endişe duymadan görevlerini yürütebilmeleri ve hakkaniyetli bir karara varabilmeleri için, görev yaptıkları bölge için öngörülen süre dolmadan görev yerlerinin değiştirilmesini mümkün olmaktan çıkaracağız. Partimizin hedefi bütün hâkimler için coğrafi (kürsü) teminatının tam güvence altına alınmasıdır.

Yürütmenin ceza soruşturmalarını etkileme olanağını ortadan kaldırmak, savcılarının bağımsızlığını ve tarafsızlığını güçlendirmek ve yargılamanın etkinliğini ve verimliliğini artırmak için, adli kolluğu idari kolluktan ayırarak adli teşkilata bağlı görev yapan birimler haline getireceğiz. Hukukun üstünlüğü yargının işlevselliği ve hızıyla da doğru orantılıdır. Yargı süreçlerinin hızlandırılması için gerekli tedbirleri alacağız.

Yargıda şeffaflığın ve denetimin sağlanabilmesi için, her düzeydeki mahkeme kararlarını kişisel verileri koruyarak vatandaşların erişimine açacağız.

Hâkimlerin terfilerinde, verdikleri kararların Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına uyumunun dikkate alınması gereken bir ölçüt olmasını sağlayacak yasal düzenleme yapacağız.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nu (HSK) ikiye ayıracağız. Hâkimler (HK) ve Savcılarla (SK) ilgili işlemlerinin ayrı kurullar tarafından yapılmasını sağlayacağız.

Yüksek yargı organlarına yapılacak atama yöntemi değiştirilecek, yüksek yargı üyelerinin bağımsızlığına ve tarafsızlığına gölge düşmesinin önüne geçeceğiz.

HK ve SK'nun en önemli işlevi yargının bağımsız ve tarafsız olmasını sağlayacak kurum olmasıdır. Bu kurumlara seçilecek üyeler 40 yaşını ve meslekte 20 yılını bitirmiş olanlar arasından; ¼'ü Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından, ¼'ü ilk derece yargı hâkimleri tarafından; ¼'ü TBMM tarafından nitelikli çoğunlukla, 1/8'i Cumhurbaşkanı tarafından, 1/8'i barolar tarafından seçilecektir.

AYM üyeleri emekli olana kadar görev yapacaklardır. AYM üyelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından seçiminde nitelikli çoğunluk aranacaktır. Cumhurbaşkanı'nın AYM'ye doğrudan üye seçmesine son verilecektir. Bunun yerine cumhurbaşkanına ayrılan kontenjan için üye seçiminde, Cumhurbaşkanı her boş yer için üç aday gösterecek ve bu adaylardan biri TBMM tarafından nitelikli çoğunlukla seçilecektir.

4. KAMU YÖNETİMİ

Katılımcı, şeffaf, denetlenebilir, hesap verebilir, kurallar temelinde hareket eden, her bir vatandaşına aynı yakınlıkta olan, başta insan hak ve özgürlükleri olmak üzere demokratik değerlere saygılı ve kamu hizmetlerini insan odaklı, kaliteli ve verimli bir şekilde yerine getiren bir kamu yönetimi toplumsal güven, huzur ve refahın en önemli belirleyicilerinden birisidir.

Son yıllarda yaşadığımız siyasi ve sosyal olaylar insanımızdaki devlet algısını ciddi şekilde aşındırmıştır. Herkes için umut ve güven kaynağı olması gereken devletin bu vasfı büyük oranda zayıflamış, ayrımcılık, kayırmacılık, dışlayıcılık ve ötekileştirme yaygınlaşmıştır. Bu durum devlete, yönetime, yargıya, kurumlara, üniversite ve medyaya yönelik büyük bir güven bunalımına neden olmuştur. Bu güven bunalımının yol açtığı ciddi ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya bulunuyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve beraberinde oluşturulan devlet yapısı yaşanmakta olan çok yönlü kriz halini daha da derinleştirmiştir. Kurallar yerini keyfiliğe, kurumsal yönetim kişisel yönetime, ehliyet ve liyakat kayırmacılığa dönüşmüş, kurumlar yapısal ve kültürel olarak ciddi bir tahribata maruz kalmıştır.

Merkezi yönetimdeki temel hedefimiz parlamenter sisteme geçmektir. İktidarımızın ilk döneminde mevcut Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden parlamenter sisteme geçilecektir. Merkezi yönetimin ana görevinin meclis aracılığı ile kanunları yapmak ve bu kanunların uygulanmasını gözetlemek ve denetlemek olduğuna inanıyoruz. Amacımız merkezi vesayeti güçlendirmek değil, yerel yönetimleri güçlendirmektir.

Merkezi idarenin görevinin ilke olarak politika tespiti, kural koyma, koordinasyon sağlama, hizmet kalite ve standartlarını belirleme, izleme, düzenleme ve denetleme olması; operasyonel işler ile mahalli ve müşterek hizmetlerin ise yereldeki çok başlılığı ve mükerrer kurumların neden olduğu kaynak israfını ortadan kaldıracak bir şekilde yerinden yönetim anlayışı ile yürütülmesi gerektiğine inanıyoruz.

Düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlıklarını ve kurumsal kapasitelerini güçlendirecek ve üyeliğe atanma nitelik ve kriterlerini yükselteceğiz.

Partimiz idarenin kanunla düzenlenmesi gerektiği kadar idarenin hukukiliğini de temel bir ilke olarak kabul etmektedir. Kamu hizmetlerine erişimde ve hizmetten yararlanmada, bilgi edinme, hak arama, müracaat ve şikâyetle bulunmanın usul ve esaslarında basitlik, sadelik, kolaylık ve yardım; idarenin tazmin sorumluluğu, yönetsel işlemlerde görev, yetki, zamanaşımı gibi hususları düzenlemek üzere **Genel İdari Usul Kanunu**'nu çıkaracağız. Hukuk devletinin tam olarak gerçekleşebilmesi için idarenin faaliyet ve işlemlerinin oluşum usulleri, idarenin kendi koyduğu usullerle değil, daha üstün hukuk kurallarıyla yani Yasama organının koyduğu normlarla düzenlenmelidir.

Kamu yönetimi milletin sırtında mali yük oluşturmayacak; tasarruf esas olacaktır.

4.1. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması:

Yönetimdeki temel ilkemiz, iyi yönetilmenin de temel bir vatandaşlık hakkı olduğu ve bunun katılımcı, çoğulcu bir demokratik anlayışla olduğuna inandığımız için yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu bağlamda, iletişimin ve ulaşımın ulaştığı çağdaş seviye gereğince mahalle muhtarlıklarının, büyükşehirlerdeki metropol ilçe kaymakamlıkların gereksiz bir yapı olduğunu düşünüyoruz. Büyük şehirlerdeki metropol ilçe kaymakamlıkları iktidarımızın ilk yılında kaldırılacaktır. Mahalle muhtarlıkları kaldırılacaktır. Valilerin ve kaymakamların belediye başkanlarının amiri olması kabul edilebilir değildir.

Bugünkü Türkiye, devletin asıl mülk sahibi olduğu, halkın ülke topraklarında kiracı gibi olduğu bir mülkiyet sistemi vardır. Hazine Türkiye topraklarının neredeyse yarısına sahiptir. Ülkenin

sahibinin millet olduğuna ve devletin sadece bir yönetim aracı olduğuna inanıyoruz. Bu gerekçeyle devlet kurumlarının ülkenin sahibi olduğu bir yerde gerçek demokrasinin yerleşemeyeceğine inanıyoruz. Hazine arazilerinin kamu kurumlarının kullanımı için gerekli olanları dışındaki yerlerin bölgenin yerleşik halkına uygun şartlarla devredilmesi sağlanacaktır. Orman Bakanlığı lağvedilerek, şehirlerin mücavir alanlarındaki ormanlıklar belediyelere devredilecek ve bu alanların orman vasfını kaybetmemesi, mevcut ağaçsız orman alanların ağaçlandırılması belediyelere görev olarak verilecektir.

Nüfusu 5000'den az olan yerleşim yerlerinin ilçe tüzel kişiliğinde olmasını gereksiz görüyoruz.

Büyükşehir sınırları içinde kalan ve mahalleye dönüştürülen, ancak yeterli hizmet alamayan köylerin yaşadığı sorunları çözeceğiz. Ayrıca, büyük şehirlerde tarım ve hayvancılık yapılan mahallelerde halkın suya ve otlak alanlara ulaşımı yeniden düzenlenecektir.

Yerel Yönetimlerin etkinliği düşünüldüğünde, büyükşehirlerde metropol ilçelerdeki kaymakamlık kurumunun gereksiz olduğuna inanıyoruz. Yine şehir merkezlerindeki mahalle muhtarlığı kurumunun da gereksiz olduğuna inanıyoruz. Muhtarlık sadece köy tüzel kişiliğine sahip yerlerde olmalıdır.

Ayrıca camilerimizin ihtiyaçlarının karşılanmasının belediyelerin sorumluluğunda olması gerektiğine inanıyoruz. İktidarımız sırasında ilçe belediyelerinin sınırları içindeki camiler personeli ile birlikte belediyelere devredilecektir.

Aynı bağlamda ilköğretim okulları da belediyelere devredilecektir. Lise ve üstü öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'nda kalacaktır.

4.2. Kamu Personel Yönetimi:

Kamu hizmetine girmek her vatandaşın anayasal hakkıdır. Hiç kimse siyasi görüşü, etnik ve dini kimliği gibi sebeplerle kamu hizmetine girmekten mahrum bırakılamaz.

Kamu görevine alınmada adayların tabi tutulduğu sınavlara ilişkin adalet, dürüstlük, eşitlik, şeffaflık ve denetlenebilirliği mutlaka sağlayacak; yazılı sınav sonuçlarına itibar edecek, yıllardan beri yaygın şikâyetlere konu olan mülakat uygulamasına son verilecektir. Mülakat yapılacak özel kurumlarda mülakat heyetlerine şeffaflığı sağlamak için üniversitelerden üye alınacak, mülakat sınavının sesli kaydı yapılacak, itiraz vb. hallerde gerekirse bağımsız bir bilirkişi ve/veya kurul tarafından tekrar değerlendirilmesi sağlanacaktır

Kurumların üst düzey yönetici kadrolarına atanacaklar için liyakat, başarı ve performans ölçütleri belirlenerek buna göre atamalar gerçekleştirilecektir. Üst düzey görevlere atanan kadın yöneticilerin sayısının liyakat kuralları dâhilinde artırılması hedeflenmiş olup iktidarımızın ilk döneminde kadın yönetici oranının her seviyede en az %30'a ulaştırılması planlanmaktadır.

4.3. Şeffaflık, Denetim ve Yolsuzlukla Mücadele:

Kamunun tüm faaliyetlerinin açık, izlenebilir ve denetlenebilir olması demokrasi, hukuk devleti ve iyi yönetim için kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Yönetimin hesap verebilirliği de denetlenebilir olması ile yakından ilgilidir. Ülkemizin başta parlamento denetimi olmak üzere yönetimin denetlenmesi açısından yeterli bir durumda olduğunu söylemek mümkün değildir.

Açıklık, şeffaflık, denetlenebilirlik ve hesap verebilirlik ancak uygun bir yasal çerçeve ile sağlanabilir. Bu çerçevede, yönetimde şeffaflığı, hesap verebilirliği, kamuoyunun haber alma hakkını, etik ilkeleri hayata geçirecek tüm düzenlemeler kararlılıkla gerçekleştirilecektir..

Yolsuzluk yalnızca bir suç veya kişisel ahlak meselesi değil, toplumların doğasını bozan, sisteme, demokrasi ve hukuk devletine olan inancı da tahrip eden bir afettir.

Yolsuzluğun aynı zamanda ekonomik kalkınmanın önündeki en önemli engellerden birisi olduğuna inanıyoruz. Yolsuzluk konusunda toplumsal duyarlılığı harekete geçirmeyi ve farkındalığı artırmayı önemli görüyoruz.

Yolsuzlukla daha etkin mücadele edilmesini ve “**Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)**”nın tavsiye kararlarına tam uyumu sağlayacak mevzuat düzenlemelerini ve uygulamayı tavizsiz bir biçimde yürütecek yeni bir kurumsal yapıyı süratle hayata geçireceğiz.

Kamu alımları ve ihalelerde, ihale ve satın alma süreçlerini tüm taraf ve yurttaşların izleyebilmesine açık tutacağız. Devlet İhale Kanunu’nda değişiklik yapılmasını nitelikli çoğunluk gerektirecek şekilde düzenleyeceğiz ki, hükümetler istedikleri zaman, Meclis’te yeterli oydaşmayı sağlamadan değişiklik yapmasın. Böylece, Devlet İhale Kanunu’nun iktidarlar tarafından istismarının önüne geçeceğiz.

Siyaset, bürokrasi, kamu meslek örgütleri ve kamu imtiyazı elde etmiş sivil toplum yöneticilerini de kapsayacak şekilde mal beyannamesi uygulamasının yaygınlaştırılmasını ve etkin bir biçimde denetlenebilir hale getirilmesini sağlayacağız.

Sayıştay’ın bütün kamu kurumlarını hem yerindelik hem de performans denetimi yapmasını sağlayacağız. Devlet İhale Kanunu Avrupa Birliği standartlarına göre yeniden düzenlenecektir. Olağanüstü Hal şartları dışında Türk Silahlı Kuvvetleri, Savunma Sanayi ve Milli İstihbarat Teşkilatı dışındaki kurumların davet usulü ile mal ve hizmet alımı yapmaları engellenecektir.

5. EKONOMİ

5.1. Ekonomi Programımızın Genel Çerçevesi:

Anayasanın evrensel demokratik ilkeler altında çerçevesini oluşturduğu, bireysel özgürlüklerden girişim özgürlüğüne, mülkiyet hakkı da dâhil olmak üzere Hukukun Üstünlüğünü kutsal sayan sosyo-politik özgürlükler yanında ekonomik hak ve özgürlükleri de mutlak teminat altına alan bir hukuk sisteminin inşa edilmesi, güçlendirilmesi ve sürdürülmesini Ekonomik Kalkınma ve Toplumsal Refahın artırılmasının ana unsuru olduğunu kabul ve beyan ediyoruz. Hukukun Üstünlüğünün sağlanması ve mutlak teminat altına alınması ekonomi programımızın ana ilkesi olacaktır.

Ekonomi politikamızın temelini, etkin işleyen bir Serbest Piyasa Ekonomisini sağlamak ve sürdürmek oluşturmaktadır. Serbest Piyasa Ekonomisi işleyiş itibarıyla dinamik bir yapıya sahiptir ve bu dinamik yapı yeni fikirler, ürünler ya da teknolojilerin üretilmesini ve bunların birbirleriyle rekabet edebilmesini sağlayarak toplumsal fayda yaratılmasını sağlayan en önemli mekanizmadır. Bu nedenle Serbest Piyasa Ekonomisi ile amaçlanan toplumsal refahın en üst düzeyde gerçekleşmesini temin etmektir. Adil rekabet ortamı ve fırsat eşitliğinin tüm kesimler için güvence altına alınması ve sürdürülebilmesi için piyasaların etkin bir biçimde işlemesini gerçekleştirmek temel hedeflerimizin esasını oluşturmaktadır.

Devletin ekonomik hayattaki rolünün denetleme, düzenleme, yönetme ve yönlendirme faaliyetlerinin bütünü olarak değerlendiriyoruz ve bütünü ifade eden Regülasyon Politikalarını ve bunları uygulayacak Bağımsız İdari Otoriteleri piyasalardaki rekabet koşullarının oluşturulması, etkin işlemesi ve sürdürülmesi noktasında olmazsa olmaz olarak görüyoruz. Tüm bu mekanizmanın amacı bireysel refahtan toplumsal refaha her bir vatandaşımızın insanca yaşam standardına ulaşmasını sağlamaktır. Bunu sağlayacak her türlü teşvik ve destek kamu tarafından sağlanacaktır.

Kamunun sağlayacağı teşvikten kasıt devlet teşviki yani sübvansiyon değil, piyasanın girişimcileri yatırım yapmaya teşvik eden yönleri ön plana çıkaran, kolaylaştıran ve uygun yatırım ortamına sağlayan faaliyetlerdir. Bu faaliyetler kaliteli ve güçlü kurumların aracılığıyla sağlanabilir. Kurumlar, piyasa ekonomisinin etkin bir biçimde işlemesi hedefine odaklanarak, hukukun üstünlüğü ve mülkiyet haklarının korunduğu bir ortamda teşvik mekanizmasını verimli bir biçimde çalışmasını sağlayabilirler. Gerekli ve zorunlu görülen alanlarda ve süreçlerde sübvansiyon uygulamalarını ekonomideki sorunların giderilmesi ve bazen de katalizör görevi görmek adına devreye alınması politikasını bütünüyle dışlamadığımızı beyan ederiz.

İstihdam politikamızın temel ilkesi; uluslararası standartlarda çalışma süresi ve yaşanabilir ücretin elde edilebildiği, iş bulmanın tüm vatandaşlar için kolay ve adil olduğu bir ortamın sağlanmasıdır. Bunun için öncelikle ülkedeki açık işler ile iş arayanların uyumunun sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması ve ihtiyaç duyulan becerilerin iş arayanlara kazandırılarak, hızlıca istihdam edilmelerini temin etmektir. Bu noktada geleceğin planlanması için ortaöğretimde meslek eğitiminin etkin hale getirilmesi, teşvik edilmesi ve ihtiyaca yönelik nitelikli meslek edindirme planlanması yapılacak, aynı şekilde yükseköğretimde de ülkenin ihtiyaç duyacağı alanlarda eğitim planlaması yapılarak istihdam sorununa yönelik önemli bir mesafe kat edilecektir.

Ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısını gerçekçi biçimde değerlendirdiğimizde; devletin sosyal sorumluluğunu da göz ardı etmeyen her vatandaş ile dayanışma gösteren, onlara fırsat eşitliği sunan bir politikayı izlemeyi bir sorumluluk olarak addetmekteyiz. Bu bağlamda evrensel hizmet anlayışı gereği, her bir insanın sahip olması gereken kamusal hizmetlere tüm vatandaşların ayrımsız ulaşmasını sağlamayı asli görevimiz olarak görüyoruz.

Devlet ve iş dünyası arasındaki ilişkiler ekonomik konular bakımından önemlidir. Bu bağlamda; herkese eşit mesafede yaklaşan, şeffaf, hesap verilebilir bir biçimde kamuoyuna açık bir ilişki yürütülmesi esasına dayanan yaklaşımımız ve tutumumuz değişmez bir ilkemizdir.

Ekonomi politikalarımız bilimin ışığında ve modern yönetim temeline belirlenecek, yönetilecek ve geliştirilecektir. Makroekonomik anlamda; istikrarın sağlanması, öngörülebilir olma, kurala dayalı aksiyon gösterme ve yapısal sorunların dinamik bir anlayış çerçevesinde ele alınması

ve çözüme kavuşturulması temel düsturumuz olacaktır. Tüm bunları gerçekleştirmek için kurumların yapısının güçlendirilmesi, özerkliklerinin garanti altına alınması ve kurumsallaşmalarının hızla sağlanması temel ilkelerimiz olarak taahhütlerimizdir.

Ülkemizin sahip olduğu iktisadi potansiyelin farkında olarak sahip olduğumuz avantajların en iyi şekilde kullanılması ve karşı karşıya olduğumuz dezavantajların bilimsel akılla ele alınarak azaltılmasını sağlamak başarılması güç olmayan bir gerçektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanması ve geliştirilmesi, politik risklerin azaltılması ile yakalanacak olumlu havanın yapısal sorunların ortadan kaldırılmasını ivmelendirmesi ile iç ve dış yatırım artışının en üst düzeye çıkarılması temin edilecektir. Yine ülkemizin sahip olduğu jeopolitik konum ve nüfus avantajı ekonominin pozitif yönde ivmelenmesine azami katkı sağlayacaktır.

Partimizin Ekonomi Programı, Küresel Hedefler olarak da bilinen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılması noktasında önemli katkılar sunacaktır. Bu hedeflerin temelini oluşturan küresel çapta çevre ve gezegenin korunması, yoksulluğun sona erdirilmesi ve insanlığın barış, refah ve huzur içinde yaşamasına yönelik ekonomik adımların kararlılıkla atılacağını ve uluslararası iş birliğine en üst desteğin sağlanacağını deklare ederiz.

Liberal Parti Ekonomi Programı, Güçlü, Adil, Kapsayıcı, Doğa, Genç ve Kadın dostu bir Ekonominin tesisi için yerel ve uluslararası koşulları dikkate alan, milletin refahı önceleyen bir anlayışla her daim sürdürülecektir.

5.2. Adil Paylaşım Yapılan, Dengeli ve İstikrarlı Ekonomik Büyüme ve Gelişme:

Türkiye 2002'den 2007'ye kadar olan süreçte izlediği güçlü ekonomiye geçiş programı, Avrupa Birliğine tam üyelik sürecine verdiği önem ve bu amaca yönelik attığı adımlar ile uzun vadeli küresel sermaye akımlarının da etkisi altında hızlı bir büyüme trendi yakalamıştır. Bu sürece bakıldığında yani 2002-2007 arasına dönem incelendiğinde toplam faktör verimliliği bir başka deyişle üretkenlik açısından da istenilen düzeyde olmasa da artış yaşanmıştı ancak bu durum 2008 ve sonrasında sürdürülememiştir. 2008 sonrasında düşük kaliteli büyüme ile verimliliği artırmayan ve istihdam yaratmayan, düşük ücretin ortaya çıktığı bir ekonomik büyüme gerçekleşmiştir. Bu süreçte ekonomik büyümenin motoru dış kaynak temelli krediye dayalıdır. Bu kredilerden sağlanan kaynaklar etkin kullanılamamış, üretken alanlar ve teknolojik yatırımlardan ziyade üretken olmayan inşaat sektöründe kullanılmıştır. İnşaat sektörüne yapılan yatırımlar ise teknolojik ilerleme sağlamadığı gibi ücret artışı da sağlamamıştır. 2008 yılında küresel çapta ABD kaynaklı ortaya çıkan krizin Türkiye'nin en büyük ticari partneri olan Avrupa Birliğine yansması ile ülkemiz krizden dolayı biçimde etkilenmiştir. Bu durum Türkiye ekonomik büyümesinin dış talepten etkilendiğinin önemli bir göstergesidir. 2013 yılına kadar olan dönemde ise makroekonomik istikrarın görece gerçekleştiği, enflasyon ve kurdaki dalgalanmaların çok fazla olmadığı süreçte kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla zirve değerini görmüştür. Bu noktadan sonra Türkiye orta gelir tuzağına takılmış ve bu eşik aşılamamıştır. Türkiye ekonomisi beklenen sıçrayışı yapabilmesi için bu noktadan hızla kurtulması gerekmektedir. Her ne kadar görece 2023 ve 2024 yılında kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla 2013'ün üzerine çıktıysa bu noktada ülkedeki fiyat düzeyindeki artış ve döviz kuru üzerindeki çıpalama politikasının bir etken olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Türkiye ekonomisinin orta gelir tuzağına takılmanın nedenleri; ekonomik büyümenin yavaşlaması, enflasyon, toplam faktör verimliliğindeki artışın sağlanamaması ve duraksaması, teknoloji, inovasyon ve AR-GE konusundaki zayıflık, katma değeri yüksek ürün üretiminin sınırlı olması, demografi, yapısal sorunlar, kurumların zayıflaması ve siyasi risklerdir.

Tüm bu tespitler altında, ekonomi politikamızın temeli ekonomik istikrarı sağlamak, kapsayıcı, dengeli ve sürdürülebilir iktisadi büyüme ve gelişmeyi sağlayarak gelirin adil dağılımının temin edilmesi ile vatandaşlarımızın ve toplumun refahını artırmaktır. Bunu sağlamak için yüksek kaliteye sahip ekonomik büyümeyi sağlamak temel hedefimizdir. Yüksek kaliteli büyüme hedefi için öncelikle Hukuki ve Kurumsal yapıyı güçlendirecek, kurumsallaşmayı tüm ekonomik yapılarda

yaygınlaştıracak ve ekonomik istikrar ve siyasi istikrarı sağlayacağız. Böylece ekonominin bugünü değil geleceğini inşa edeceğiz.

Ekonominin üretkenliğini artıracak beşeri sermaye yatırımları ve AR-GE yatırımlarını hızla artıracak ve stratejik bir planlama ile sürdürülebilir hale getireceğiz. Öngörülebilirliği sağlayarak, güven ortamını tesis edecek, belirsizlik algısını ortadan kaldıracak, enflasyonu düşürecek ve istikrar kazandıracaktır. Bunun için etkin ve doğru para politikası ile beraber onu destekleyen, kontrollü, sorumlu ve disipline edilmiş, kurala dayalı bir maliye politikası uygulayacağız. Bu süreçte yapısal reformları da hızla eş anlı olarak gerçekleştirecek bir an önce yüksek kaliteli ekonomik büyüme sürecine geçişi sağlayacağız. Yüksek kaliteli büyüme süreci ile birlikte istihdam ve ücretler artacak, verimlilik yükselecek ve gelir eşitsizliği azalacaktır. Daha da önemlisi sürdürülebilir ekonomik büyüme süreci tesis edilebilecektir.

Ekonomik büyümemiz üzerinde dış ticaretin yani ihracatın önemli olduğu bilinci ile ihracatı destekleyeceğiz, ihracatçıların rekabet gücünü artırmaya yönelik politikalar izleyecek, ihraç edilen mal kompozisyonunun katma değeri yüksek ürünler lehine değişimini sağlayacak ve dış ticaret yaptığımız ülkelerin çeşitliliğini artıracaktır. İhracata yönelik üretim kompozisyonumuzu, yeşil teknoloji yoğun kompleks ürünler lehine değiştirecek ve ihracat politikamızı bu yönde dizayn edeceğiz. Buna yönelik, çevre dostu yeşil teknolojik kompleks ürünler konusunda firmalarımızın rekabetçiliklerini ve ihraç etme kabiliyetlerini geliştirecek ve ekonomik büyümenin itici gücü olmalarını sağlayacağız. İhracatın artırılması sürecinde ihracatçıların desteklenmesi ve finansman kolaylığı sağlanması amacı ile Eximbank'ın sermaye ve likidite kaynakları güçlendirilecektir.

Dış ticaretimizin partner ülkelerden kaynaklı dalgalanmalardan etkilenmesini en aza indirmek için özellikle rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz yeni ülkeler ile serbest ticaret anlaşmaları yapacağız. Böylece dış ticaretin belli ülke gruplarına yoğunlaşmasından ziyade farklı ülke grupları bakımından dengeli bir yapıya kavuşmasını sağlayacağız. Böylece ihracatımız dış kaynaklı ekonomik dalgalanmalardan en düşük düzeyde etkilenecektir.

Ülkemiz özelinde yapılan akademik çalışmalarda da ortaya koyulduğu üzere, Türkiye'nin ekonomik büyümesi cari açığa dayalı olarak gerçekleşmektedir. Bu nedenle Cari Açık sorununun yapısal çözümü sağlanana kadar kontrollü, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme trendini sürdüreceğiz. Cari Açığın, yüksek seyretmesinin temelindeki en önemli faktörler ara malı ithalatı ve enerji harcamalarıdır. Üretimde ve enerjide dışa bağımlılığı azaltacak önlemler alınarak, Türkiye ekonomisinin büyüme dinamikleri nitelikli bir yapıya kavuşturulacaktır. Buna yönelik **“Dâhilde İşleme Rejimi”nde**” revizyona gidilecektir. Böylece Cari Dengeyi sağlamak ya da Cari Açığın makul seviyelere getirilmesi ile daha kaliteli, güvenli ve kapsayıcı yüksek ekonomik büyüme trendi yakalanacak ve sürdürülecektir.

Kaynakların üretkenliği olmayan inşaat sektörüne tahsis edilmesini sınırlandırarak, bu kaynakların özellikle yüksek teknoloji ve nitelikli sanayi üretim alanlarına, araştırma ve geliştirme faaliyetlerine, nitelikli iş gücü oluşturmaya, kaliteli eğitim ve bilimsel araştırmalara yönlendirilmesini teşvik edecek ve destekleyeceğiz. Yeni yüzyıl Türkiye'sinin ekonomik büyüme paradigmasını kapsayıcı, sürdürülebilir, eşitlikçi ve yeşil bir ekonomi üzerine oturtacağız. Bunun için başta ekonomi ile ilgili kurumlar olmak üzere tüm kurumların etkin işleyeceği sistemi hızlıca inşa edeceğiz.

5.3. Para Politikası:

Partimiz ekonomi politikalarında para politikasının yeri önemlidir. Para Politikasının ekonomi üzerinde güçlü etkileri olduğunu ve dolayısıyla bu politikanın etkin bir şekilde kullanılması gerektiğinin farkındayız. Ekonomi üzerinde güçlü etkileri olan para politikasının doğru ve etkin bir şekilde uygulanamaması durumunda ortaya çıkacak olumsuz etkilerinde büyük olacağını öngörmekteyiz.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunda yapılan değişiklikler sonucu Merkez Bankası Bağımsızlığı konusunda sorunlar ortaya çıkmıştır. Merkez Bankasının, sade, öngörülebilir ve kurala dayalı bir politika uygulamasına sıkı

sıkıya bağlanması ve hiçbir dışsal etkenden etkilenmemesi için gerekli önlemler ve düzenlemeler hızla hayata geçirilecektir. Merkez Bankasının siyasi amaç ve etkilerden uzak, fiyat istikrarını sağlama temel amacına odaklanarak tam araç bağımsızlığı altında para politikasını uygulaması sağlanacaktır. Bu temel amacın yanında ve bu amaçla çelişmemek koşuluyla Merkez Bankası para politikasını finansal istikrar, ekonomik büyüme ve istihdam politikalarını da desteklemek içinde kullanabilecektir. Bunun için Merkez Bankasının kurumsal yapısının güçlendirilmesi için gereken ilave kanuni düzenlemeler hızlı yapılacaktır. Başta Merkez Bankası Başkanının siyasi etkilerden uzak bir biçimde seçilmesi, görev süresi boyunca görevinden alınamaması gibi hususlar ile bunların yanında Para Politikası Kurulu ve Banka Meclisi gibi organların seçimine ve görev süresine ilişkin kanunda yapılacak değişimler tüm banka organizasyon yapısının bağımsızlığı garanti altına alınacaktır. Aslında yapılacak kanuni düzenlemeler ile bir bakıma 2001 yılında Merkez Bankası kanununda yapılan değişimlerin revize edilmesi ve güçlendirilmesi yönünde olacaktır.

Merkez Bankasının para politikası kararları Para Politikası Kurulu tarafından, hükümetin siyasi çıkarlarını gözetmeden, kanunda kendisine verilen görev uygun alınmalıdır. Merkez Bankası görevi ile uyumlu olarak hesap verme yükümlülüğü altındadır ve kanunda kendine verilen görev uyarınca enflasyon hedefini tutturamadığında hükümete ve kamuoyuna açık bir mektup yazma sorumluluğundadır. Ancak enflasyondan ne kadar sapma olursa bu yükümlülüğünü yerine getireceği kanunda belirtilmemiştir. Bu noktada enflasyon hedefinden + ve - %2 sapma olması durumunda hem hükümete hem de kamuoyuna şeffaflık ve hesap verilebilirlik açısından açıklama yapılması yönünde kanuni düzenleme yapılacaktır. Merkez Bankası bünyesinde, liyakat sahibi, alanında etkili Bilim İnsanlarından oluşan Danışma ve İzleme Kurulu oluşturulacaktır. Bu danışma ve izleme kurulunun görevi, enflasyonun hedeflenen orandan sapması durumunda bilimsel gerçekliklere, veri ve analizlere dayalı olarak Para Politikası kuruluna bilimsel tavsiye raporu sunmak olacaktır.

5.4. Kur Politikası:

Ülkemizde uygulanacak döviz kuru rejiminin hangisi olacağı Hükümet ve Merkez Bankası tarafından belirlenmekte ve uygulamaktadır. Türkiye 1980'li yılların başı ile birlikte ise kambiyo rejimi liberalize etmeye başlamıştır. Ağustos 1988 yılı itibariyle Türkiye'de döviz kurlarının piyasa koşullarında belirleneceği bir rejime geçilmiştir. Bu dönem uygulanan tam bir dalgali ya da serbest döviz kuru rejimi olmaktan ziyade yönetilen dalgali döviz kuru rejimidir. 2000 yılında ise bant içinde dalgalanan döviz kuru rejimi uygulamaya alınmıştır. Ancak 2001 yılında çıkan ekonomik kriz sonrasında ve halen döviz kuru rejimi serbest ya da dalgali döviz kuru rejimi olarak belirlenmiş ve uygulamaya devam edilmektedir. Ancak döviz kuru rejimi serbest ya da dalgali kur rejimi olarak resmi olarak ilan edilmiş olsa da istisna dönemler haricinde genellikle fiiliyatta müdahale altında ya da yönetilen dalgali döviz kuru rejimi uygulanmaktadır.

Partimiz tarafından, hızla yapısal sorunların ortadan kaldırılması, kurumların güçlendirilmesi, güven ortamının sağlanması ile para politikasının tam bağımsız bir biçimde belirlenmesi ve makroekonomik istikrarın tesisi ile ülke kredibilitesi en üst düzeye çıkarılacak bununla birlikte döviz kurlarında da istikrar sağlanacaktır. Sermaye kısıtlarının olmadığı globalleşen Dünya'da, hızlı ve güçlü büyüyen Türkiye ekonomisi için hedefimiz güven ve istikrarın sağlanması ile ekonominin iç ve dış etkilere karşı direncini artırmak, politik öngörülebilirlik ve şeffaflığı sağlayarak tam serbest ya da dalgali döviz kuru sisteminin hem resmiyette hem de fiiliyatta uygulanmasını sağlamaktır. Serbest döviz kuru rejiminin uygulanmasının ekonomik büyümeyi olumlu etkileyeceğini görmekte ve güçlü bir biçimde bu sistemi resmi olarak benimseme ve fiiliyatta da uygulama noktasında kararlıyız.

5.5. Maliye Politikası:

Maliye politikası, ekonomik anlamda belirlenen hedeflere ulaşılması için kamu gelir ve giderlerinin miktarında ve bileşiminde yapılan değişimlerdir. Biz Liberal Parti olarak, maliye politikasının aktif ve yoğun genişletici bir politik araç olarak kullanılmasını tercih etmeyeceğiz.

Çünkü genişletici maliye politikasının aktif bir biçimde kullanılmasının kısa vadede bile sorunlu olabileceği gibi uzun vadede faydadan çok zarar getireceğini düşünüyoruz. Bu bağlamda olabildiğince küçük ve denk bir bütçe oluşturarak istikrarlı ve sürdürülebilir bir mali yapı inşa edeceğiz. Ekonomiye müdahaleci yaklaşımı temsil eden maliye politikasını sadece piyasalarda ortaya çıkan sorunların piyasa tarafından çözilemediği ve tıkanmanın yaşandığı durumlarda kısa süreli ve sınırlı bir biçimde sorumluluk bilinci ile kısmi bir politik araç olarak uygulamaya alacağımızı beyan ederiz.

Kamu maliyesi ise devlet ve bağlı kamu kuruluşlarının yapısını, faaliyetlerini ve bu faaliyetler için gereken kamu harcamalarının ve bunları finanse edecek kamu gelirlerinin iktisadi ve mali yönden yarattığı etkilerin değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Kamu harcamalarının finansmanı iki şekilde yapılmaktadır: Vergiler ve Borçlanma. Kamu maliyesinin sorumlu bir şekilde yönetilmesi, kamu bütçesinin küçültülmesi ile kamu finansman ihtiyacı azaltılacak, kamu harcamaları azaltılarak ihtiyaç duyulan vergi gelirleri ve borçlanma ihtiyacı azaltılarak kontrol altına alınacak, bütçe dengesinin sağlanması ile kaynak dağılımında etkinlik en üst seviyeye taşınacaktır.

Kamu gelirleri ve harcamaları arasında oluşacak kamu finansman dengesinin temel ekonomik göstergeler üzerinde olumsuz etkiler yaratmayacak biçimde yönetilmesini sağlayacak denk bütçe yaklaşımı ile mali disiplin politikası kararlılıkla uygulanacaktır. Kamu bütçesindeki denklik, harcamaların azaltılması ile sağlanacak ve bir seferlik gelir sağlayacak, rasyonellik ve kamu barışını bozacak uygulamalara son verilecektir. Bütçe içi ve dışı fonlar, özel bütçeler ve harcama mevzuatı dışına çıkılması gibi uygulamalara son verilecektir. Maastricht kriterlerine bağlı kalınacak ve özellikle kamu finansmanının sağlamlığı ve sürdürülebilirliği noktasında hedef sınırlamalar belirlenecek ve kararlılıkla uygulanacaktır.

Kamu ihale ve kamulaştırma kanunları güven verici, öngörülebilir olacak ve bu kanunlarda istikrar gösterecek gerekli düzenlemeler ve değişiklikler yapılacak, ihaleler halka açık ve şeffaf bir biçimde gerçekleştirilecektir. Adil rekabet ortamının sağlandığı, yerli üretimin gözetildiği ve kamu yararının öncelendiği bir kamu alım ve harcama sürecinin geliştirilmesi ve sürdürülmesini kararlılıkla hayata geçireceğiz.

Vergi sisteminin, ekonomik büyümeyi destekleyici, doğa, çevre, genç, kadın ve dezavantajlı grupları gözetken ve destekleyen bir yapıda olmasını temin edeceğiz. Kayıt dışılığın ortadan kaldırılması, tüm mükellefler tarafından vergiye esas beyanların doğru ve eksiksiz yapılması sağlanarak ihtiyaç duyulan vergi gelirinin toplanması ile vergi sisteminin sadeleştirilmesi, vergi kalemleri ve vergi oranlarının düşürülmesi ile etkin bir vergi sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır. Dolaylı vergilerin payı azaltılarak dolaysız vergilerin hâkim vergi gelir kalemi olması sağlanacaktır. Bu durumun enflasyonist baskıyı da azaltması ile gelir eşitsizliği üzerinde de olumlu etkileri olacaktır.

Ayrıca mali denetimi, muhasebe sorumlularından ve mali müşavirlerden başlatacak, onların defterlerini tuttukları mükelleflerin yanıltıcı ve eksik beyanda bulunması durumunda mali müşavirlerinde cezai sorumluluk altına olacağı kanuni düzenlemeler hızla yürürlüğe konacaktır.

Vergi sisteminde gönüllü uyumu bozan, belli koşullar altında istisnai ve nadiren olması gereken vergi affı uygulamasını ortadan kaldırarak, bu durumu ikame edecek ıslah ve pişmanlık hükümlerinin daha etkin ve kuralı dayalı olarak uygulanması için kanuni düzenlemeleri yapacağız.

5.6. Finansal Piyasalara İlişkin Politikalar:

2025 yılı itibarıyla Türkiye'nin finansal derinliği gelişmekte olan ülkeler ortalamasının altında ancak ilerlemeye açık bir yapı sergilemektedir. Finansal sistemin merkezinde hâlen bankacılık temelli bir yapı yer almakta; sermaye piyasaları ise görece sınırlı işlev görmektedir. Bu durum, finansal aracılığın çeşitliliğini ve etkinliğini sınırlamakta, tasarrufların reel ekonomiye aktarımında kırılma yaratmaktadır. Zaten Türkiye'nin tasarruf oranları düşük seviyelerde seyretmekte, bu da yatırımların sürdürülebilir finansmanı açısından ciddi bir yapısal sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan finansman yurtiçi tasarrufların yetersizliği nedeniyle dış kaynaklara dayalı olarak sağlanmakta ve bu durum halen büyük ölçüde böyle devam etmektedir.

Son yıllarda dijital bankacılık ve finansal teknoloji (fintech) alanındaki gelişmeler finansal erişimi artırsa da bu erişimin derinleşmeye dönüşebilmesi için fonların üretken yatırımlara yönlendirilmesi ve tasarrufların sermaye piyasalarına entegre edilmesi gerekmektedir. Cari açık problemi ise finansal derinliğin önünde hem bir neden hem sonuç ilişkisiyle yer almaktadır. Düşük tasarruf oranları ve yüksek tüketim eğilimleri, dış kaynak bağımlılığını artırmakta ve kırılganlığı derinleştirmektedir. 2025 itibarıyla uygulanan mali sıkılaştırma ve para politikası adımları, kısa vadeli dengelenmeyi sağlasa da kalıcı finansal derinlik için güçlü bir yapısal dönüşüm gerekmektedir.

Partimiz Türkiye'nin finansal sistemini dönüştürmek, büyütmek ve finansal derinliğini artırmak ve sürdürülebilir hale getirmek için tasarrufların artırılması sağlayacak, sermaye piyasalarının güçlendirilmesini destekleyecek, bankacılık dışı finansal araçların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak, bununla birlikte finansal regülasyonların ve buna bağlı düzenleyici çerçevenin şeffaflık ile güçlendirilmesini temin edecektir. Uygulamaya konulacak yapısal reformlar ile sistemin kırılgan yapısı ve dışsal şoklara karşı direnci güçlendirilerek, böylece finansal derinleşmenin sağlam temellere oturtulması sağlanacaktır. Finansal derinlik sağlanırken finans sektörünün etkin bir şekilde işlemesi ve dinamik bir yapıda olması için gereken destek verilecektir. Özellikle finans sektöründeki gelişmeye öncülük edecek finansal teknoloji yatırımları teşvik edilecek ve desteklenecektir. Öte yandan, bireysel yatırımcıların ekonomik ve finansal okuryazarlık düzeyini artıracak eğitim ve faaliyetler gerçekleştirilecek ve böylece yatırımcı tabanı genişleyecek ve yatırımlar tabana yayılacaktır.

Bankacılık sisteminde adil rekabetin sağlanması için kamu ve özel bankalar arasında hiçbir ayırım gözetilmeden hareket edilecek ve buna yönelik politikalar geliştirilecektir. Bu bağlamda, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulunun siyasi etkilerden uzak, açık, şeffaf ve hesap verilebilir bir yönetim sergilemesini sağlayacağız.

Kamu bankalarının profesyonel bir yönetim anlayışı içerisinde yönetilmesi için banka üst düzey yöneticileri ve yönetim kurulunun seçiminde liyakati esas alan, objektif kriterleri olan bir atama sistemi geliştirilecek ve siyasi etkiler bertaraf edilecektir. Böylece kamu bankalarının daha etkin ve sağlıklı işlemesi sağlanacaktır.

5.7. Türkiye Varlık Fonuna Bakış Açımız:

Varlık Fonu temel mantık olarak Kamu Gelir Fazlası verilmesi durumunda bu fazlanın üretken alanlara aktarılmasını ve böylece bu fonunun varlık yapısının daha da güçlendirilmesi esasına dayanır. Türkiye Varlık Fonu ise elde olan kamu gelir fazlasının üretken yatırıma kanalize edilmesinden ziyade daha çok üretken olmayan inşaat gibi alanlara dış borç bulabilmek ve sağlayabilmek için kurulmuştur. Bu yönüyle bu yapının etkin çalışması mümkün değildir. Bu fonun temel amacı yapılan yatırımlardan elde edilen gelirleri artırmak ve gelecek nesillere varlık ve refahın aktarılması ile geleceğe güvence altına almaktır. Bu amaçla, bu fonun etkin yapılandırılması, uluslararası örneklerde olduğu gibi üretken alanlara kaynak sağlama amacına hizmet edecek şekilde yeniden yapılandırılması sağlanacaktır. Türkiye Varlık Fonunun içerisine sadece karlılığı yüksek kuruluşların dâhil edilmesi sağlanacak ve bu firmaların finansal performanslarını olumsuz yönde etkileyecek hiçbir aksiyon alınmayacaktır.

Türkiye Varlık Fonunu, Sayıştay denetimine ve ihale kanununa tabi hale getireceğiz. Bazı faaliyetler yönünden Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemelerinden bağımsız olması durumuna son vereceğiz. Türkiye Varlık Fonu, kamu kesimine ait ticari işletme kapsamındaki kuruluşların devredildiği bir yapı olduğu için denetim bakımından açık, şeffaf ve hesap verilebilir hale getirilecektir. Türkiye Varlık Fonu kanalı ile sağlanacak finansman kaynağının, üretken alanlara aktarılması ve tahsisi ile etkin kullanımını sağlayacağız.

5.8. Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) Projelerine Bakış Açımız:

Kamu- Özel İşbirliği projeleri, eskiyen ve yeni yapılması planlanan altyapı projelerinin kamu bütçesi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve böylece kamunun finansman ihtiyacının azaltılması amacıyla ve kamuya göre daha düşük maliyetli ve daha yüksek kalitede hizmet sunması beklentisi ile kamu yararı gözetilerek uygulamaya konulur. Bununla birlikte, Türkiye'deki uygulamalar sonuçları bakımından değerlendirildiğinde, bu beklentilerle pek uyumlu olmadığı gözlenmektedir.

Kamu- Özel İşbirliği projelerinde koşullu yükümlülükler denilen büyük tutarlı garantiler verilmesi uygulamasına son vereceğiz. Bütçe Denetimi olmayan hem kısa dönemde hem de uzun dönemde bütçe üzerinde ağır bir yük oluşturan, yarardan ziyade kamu borcu üzerinde olumsuz etkisi olan mevcut uygulamaların revize edilmesi sağlanacaktır. Burada kamunun ve özel sektörün adil risk paylaşımı yapması hatta risk ağırlığının özel sektör üzerinde olması tercih edilecektir.

Kamu- Özel İşbirliğine dayalı projelerin kamu yararı sağlaması ve kamu lehine olması için altyapısından finansmanına geniş kapsamlı bir biçimde etkili fizibilitelerinin yapılması, ihale ve sözleşmelerin kamu bütçesini kısa ve uzun vadede rahatlatacak biçimde hazırlanmasını sağlayacak kurumsal bir yapı hayata geçirilecek ve bu bağlamda mevzuatta revizyona gidilecektir. Bu kurumsal yapı bir bağımsız idari otorite olarak kamu- özel işbirliği projelerinin tüm sürecinin izlenmesi, denetlenmesi, gerektiğinde yönlendirilmesi ve periyodik olarak raporlanması süreçlerini açık, şeffaf bir biçimde yürütecektir. Bu süreç yeni hayata geçirilecek kanuni düzenlemelerle garanti altına alınacaktır.

5.9. Enflasyonla Mücadele:

Türkiye ekonomisi geçmiş tecrübeler ve güncel ekonomik görünüm içinde enflasyon büyük bir sorundur. 2000'li yıllar öncesinde özellikle kronik hale gelmiş ve yapışkan bir enflasyon probleminin acı tecrübesi hafızalardadır. Son dönemde gerçekleşen yanlış ekonomik politika uygulamaları ve küresel bazı gelişmelerinde etkisi ile enflasyon yine korkutucu düzeylere yükselmiştir. Yüksek enflasyon oranları vatandaşlarımızın yaşam maliyetlerinin aşırı artması ve bunun altında ezilmelerine yol açmıştır. Reel sektör ve finans piyasaları için ise belirsizlik ortaya çıkarmakta ve olumsuz bir hava yaratmaktadır.

Enflasyonla mücadele ederek fiyat istikrarını sağlamak ve enflasyonu düşük düzeylere getirmek ve bu seviyelerde tutmak başta insanımızın ekonomik olarak yaşam standart ve kalitesini artıracaktır. Enflasyon talep temelli, maliyet temelli ve en önemlisi beklentiler temelli olarak ortaya çıkar. Enflasyonu düşürmek ve düşük düzeylerde istikrarlı hale getirmek için talep ve maliyetleri kontrol edici politikalar hızla uygulamaya alınacak ve bunun yanında öngörülebilir, bilimsel ve kurala dayalı politikaların kararlı ve şeffaf bir biçimde uygulanması ile beklentiler açısından ortaya çıkacak enflasyonist baskıyı kontrol altına alarak fiyatlardaki artışı dengeli bir trende kavuşturacağız.

Enflasyonist harcamalar, kontrol altına alınacaktır. Burada amaç talep cephesinde önlem almaktır. Talep cephesinde kısa dönemli alınacak önlemler ile talebin kontrol alınması ve harcamaların azaltılması öncelikli yapılacaktır. Ancak bunun yanında uzun dönemde üretimi artıracak yani arzı genişletecek politikalarda hızla uygulamaya alınacaktır. Bu noktada öncelik sıkı maliye politikası uygulaması yani kamunun tasarruf etmesi ve harcamalarını kısması yönünde olacaktır. Enflasyonu kontrol altına alma noktasında popülist ve siyasi kaygıları hiçbir zaman öncelik olarak tutmayacağımızı, sorumluluğu vatandaşın önce kamu da göreceğimizi beyan ederiz. Vergi artışları ile sağlanacak harcamaların azaltılması yaklaşımını vatandaşlarımızın refahını ve yaşam standardına müdahale olarak gördüğümüzden bu noktada zorunda kalmadıkça vergi araçlarını kullanmayacağız. Bu yaklaşımımızla, zaten temel göreve fiyat istikrarı yani enflasyonda istikrarı sağlamak olan ve bunun için para politikasını kullanan bağımsız merkez bankasının görevini yapmasını kolaylaştırıcı olacağız ve maliye politikasını da bu noktada para politikasını destekler noktada konumlandıracağız. Merkez bankasının iletişim politikası ile net bir biçimde enflasyon hedefini ortaya koyması, araç bağımsızlığı altında şeffaf ve hesap verilebilir duruş sergilemesi ile

piyasadaki beklentiler de olumlu bir biçimde yönetilecek ve enflasyonla bütüncül bir mücadele ortaya konulacaktır.

Enflasyon ile mücadelede ücretler politikasını enflasyonu kontrol altına almaktan ziyade enflasyonun bir sonucu olarak görmekteyiz. Enflasyonun yasadışı bir vergi olduğu gerçeği de dikkate alındığında, gelirler politikası anlamında dolaysız vergiler yönünde bir düzenleme yapılması kısa vadede düşünülebilecektir. Enflasyon üzerindeki bir başka baskının kur cephesinden geldiği varsayımı dış açıklar penceresinden ele alınmalıdır. Dış açıklar kapatılmasını sağlayarak, kur üzerindeki baskıyı azaltacak ve istikrar kazandıracaktır, böylelikle kur cephesinden kaynaklı enflasyonist baskıyı kontrol altına almış olacağız.

Enflasyon ile etkin mücadeleyi sağlayarak, kaynakların üretken alanlara kaydırılmasının önünü açacağız, etkinlik ve verimlilik sağlayacağız, vatandaşların yaşam kalitesi artıracaktır, geleceğe ilişkin beklentiler olumlu hale getirip ve nihayetinde tüm gücümüzle ekonomik büyüme ve kalkınma sürecine odaklanacağız.

5.10. İşsizlikle Mücadele ve İstihdam Sağlanmasına Yönelik Politikalar:

Teknolojik ilerleme, yapay zekâ ve makine öğrenmesi sonucu birçok iş alanında dönüşüm yaşanmaktadır. Baş döndürücü hızda ve dinamik bir şekilde değişen işler, iş gücünün de hızla dönüşmesini, yeni ortama adapte olmasını ve yeni becerileri aynı hızda kazanmasını gerektirmektedir. İçinde bulunduğumuz çağ ve geleceği planlayan bir anlayışla yeni nesil becerilerin kazandırıldığı nitelikli iş gücünün oluşturulması teşvik edilecek ve desteklenecektir. Böylelikle Türkiye'nin emek verimliliğinde önemli artış sağlanacak ve ulusal rekabet gücünde artacaktır.

İşsizlik sorununu ortadan kaldırmanın en önemli adımı, iş gücü piyasasında aranılan nitelikli emek gücünün meydana getirilmesidir. Bunun için etkin, verimli, yeniçağın becerilerine sahip ve dinamik bir beşerî sermayenin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu amaçla, dinamik, rekabete açık, özgür düşünmeye dayalı, yapay zekâyı doğru kullanabilen ve yeniliklere açık bir eğitim sistemini ikame edeceğiz. Eğitim sisteminin ülkenin her yerinde kalitesini artırarak, fırsat eşitliğinin ve kişisel gelişimin önünü açan bir sistem oluşturacağız. Teknoloji yatırımlarını artırarak ve teknolojinin doğru kullanılmasını temin ederek, işgücünün verimliliği artırılacaktır. İş gücünün verimliliğinde sağlanacak artış ile bu nitelikli iş gücüne olan talepte artacaktır. Nitelikli iş gücü çalıştıran firmaların karlılıkları yükselecek ve böylece ücret düzeyinin yükselmesi de sağlanacaktır. Teknolojiye yapılan yatırım ve iş gücüne teknoloji ile uyumlu yetenekler kazandırılması hamlesi ile yüksek ücretlerin ortaya çıkması sağlandığı gibi yoksulluk ve işsizlik azaltılacaktır.

Firmaları daha fazla üretim yapmaya ve emek çalıştırmaya özendirmek için vergi ve sigorta konularında kolaylıklar ve ilave destekler sağlanacaktır. Bu destekleri sağlamaktaki temel beklenti istihdam ve rekabetçi üretimin sağlanarak ülke ekonomisine de katkı sağlanmasıdır.

İş gücü piyasasındaki sorunların çözülemediği ve uzun sürdüğü durumlarda son işveren olarak kamu politikasını iş gücü piyasasındaki sorunlar ortadan kalkana kadar, kısa süreli ve sınırlı bir formda uygulanmasını bir görev olarak addediyoruz. İnsanlar işsiz kaldığında ortaya çıkacak sorunların ve yapılması gereken sosyal yardımların maliyetleri düşünüldüğünde yardım edilmiş yoksulluklar yerine ortaya çıkacak maliyetin daha azı olacak kaynağın kamu tarafından istihdam yaratılmasında kullanılması daha etkin bir politika olarak görmekteyiz. Bu süreçte kamu himayesinde istihdam edilenler, sürekli eğitime tabi tutulacak ve piyasanın ve çağın gerektirdiği nitelikler ve beceriler kazandırılarak serbest piyasada daha iyi iş olanaklarının önlerine gelmesine ortam sağlanacaktır.

İş-Kur'un çalışma biçimi değiştirilerek, işsiz kişileri tespit ederek onlara ulaşan ve birebir mentörlük sağlayarak kişi istihdam edilene kadar takibi yapılan bir yapı oluşturulacaktır. Bunun yanında işverenlerin daha fazla istihdam yaratmaları konusunda desteklenmeleri, teşvik edilmeleri ve yönlendirilmesi sağlanacaktır. İş-Kur yanında özel istihdam bürolarının yaygın bir biçimde faaliyet göstermeleri desteklenecek ve İş-Kur ile bir rekabet ve koordinasyon ortamı sağlanarak istihdam konusunda pozitif etki yaratılması sağlanacaktır.

Özel sektörde iş güvencesine yönelik önemli düzenlemeler hayata geçirilecek, her bir çalışanın sendikalı olması sağlanacak ve her bir çalışanın profesyonel uzman sendika danışmanı olması sağlanacaktır. Sendikaların bugünkü yapısı itibarıyla etkin çalışmadıkları düşünüldüğünde Sendika ve Toplu Sözleşme Kanununda, sendika ve örgütlenmelerin bağımsız ve işçi haklarını istinasız gözeten bir takım düzenlemeler yapılacaktır. Ayrıca işsizlik ücreti primi gibi kıdem tazminatı için sigorta payı ödemesi zorunlu hale getirilecek ve kıdem tazminatı ödemelerinin bir kısmı böylece güvence altına alınmış olacaktır.

Ücret mukabili kayıtlı çalışanların içerisinde asgari ücretle çalışanların oranı AB ülkelerinde ortalama %5 civarı, Türkiye’de ise %50’ye yakın bir orandadır. Türkiye’de oluşmuş olan, asgari ücretin piyasada ortalama ücret olma algısını ve fiiliyatta ortaya çıkmasını önleyecek politikalar oluşturacağız. Asgari ücretli çalışanları vergi kapsamı dışına alınmasını sağlayacağız.

5.11. Girişimcilik Stratejimiz:

Girişimcilik faaliyetinde bulunan herkes desteklenecektir. Stratejik önceliğe sahip alanlarda faaliyet gösterilmesini teşvik etmek için bilimsel çalışma alanı ve sektör kayırmacılığı yapılacaktır. Yani teknoloji, yapay zekâ, yenilenebilir enerji ve biyoteknoloji alanı öncelikli olmak üzere ürün geliştirenlere, bilimsel araştırmalar yapanlara ve üretim faaliyetinde bulunanlara ek destekler sağlanacaktır. Özellikle teknoloji ve yapay zekâ alanında şirket kurma süreçleri ve kapama süreçleri kolaylaştırılacaktır. Üniversitelerimizden mezun, başarılı ve fikir geliştiren gençlerimizin start-up konusunda desteklenmeleri sağlanacaktır.

Yüksek büyüme potansiyeline sahip erken aşama girişimleri tespit edilecek, bunlara özel destek fonları oluşturulacak, özellikle kurulacak Melek Yatırımcı Ofisi ile bunların desteklenmesi sağlanacaktır. Melek Yatırımcı Ofisi ulusal düzeyde ve bölgesel düzeyde olacak şekilde organizasyon yapısına sahip olacaktır. Yüksek getiri ve büyüme potansiyeli olan girişimleri destekleyecek Melek Yatırımcıların teşvik edilmesi için yaptıkları yatırımların 1 milyon TL’ye kadar olan kısımları devlet garantisinde olacaktır. Özellikle gençlere yönelik uluslararası ve ulusal hibe destekleri ve belirli süre geri ödemesiz ve düşük maliyetli finansman kolaylıklarını artıracak ve bunlara profesyonel yatırım danışmanlığı sağlanacaktır. Bunlara sağlanan danışmanlık, iş fikrinin oluşmasından kurulacak üretim firmasının istikrarlı bir finansal yapıya ve üretimini devam ettirecek kurumsal yönetim anlayışına ulaşmasına kadar destek ve denetim sağlayacaktır. Ayrıca Kredi Garanti Fonunun kapsamı genişletilecek ve revize edilecek daha etkin bir rol üstlenmesi sağlanacaktır.

Stratejik alanlar olan teknoloji ve yapay zekâ konularında inovasyon ve ürün geliştiren kişiler bu konularda patent sahibi olurlar ise oluşturacakları marka ve patentli ürünler için 10 yıl boyunca ayrıcalığa sahip olmaları sağlanacaktır. Alınan patent ile ortaya çıkan markanın 10 yıl boyunca o klasmanda tek ürün olması ve muadilinin üretilmemesi ve satışının olmaması sağlanacak ve bu ürün kamu alımlarında tercih edilecektir. Böylece ürün geliştirme, patent ve marka oluşturma teşvik edilmiş olacaktır.

Teknoloji geliştirme konusunda deneyimli, etkili ve önemli akademisyenlerin ülkemizde istihdam edilmeleri ve katkı sağlamaları için onları çekebilecek ücret politikası ve çalışma koşullarını düzenleyeceğiz.

5.12. Gelir Dağılımında Adaletsizliğin Giderilmesi:

Ekonomik Büyüme sonucu ortaya çıkan gelirin, toplumsal refah artışını yaygın ve kapsayıcı bir biçimde etkilemesi gelirin adil dağıtımının sağlanması ile gerçekleşebilir. Gelir dağılımdaki adaletsizlik, toplumun küçük bir kesiminin gelirden büyük pay alması bunun yanında büyük bir niceliğe sahip kesimin ise gelirden küçük bir payı paylaşmak zorunda kalması durumunu ifade etmektedir. Bunun doğal sonucu ise yoksulluğun ortaya çıkmasıdır. Dolayısıyla ülkemizdeki her bir vatandaşımızın insanca bir gelir ve yaşam standardına sahip olması için gelir dağılımında adaletin sağlanması ve yoksulluğun önlenmesine yönelik politika uygulamaları önceliğimiz olacaktır. Bunun

için ekonominin sahip olduğu üretkenlik seviyesini artıracak önlemleri ve politikaları devreye alarak istikrarlı ve güçlü bir ekonomik büyüme trendini yakalayacağız. Teknoloji yatırımlarını teşvik edecek, iş gücünün teknoloji temelli yeteneklerinin artırılması için gerekli eğitim ve tedbir politikalarını devreye sokacağız. Özellikle bölgesel farklılıklar, kır- kent arasındaki eğitim kalitesi ve insanların sahip olduğu beceri düzeyi arasındaki farkı kapatmaya yönelik eğitim programlarını örgün ve uzaktan olarak hibrit bir formda geliştirerek eğitim eşitsizliğini ortadan kaldıracacağız. Gelir eşitsizliği ortadan kaldırmanın ve bunu sürdürülebilir kılmanın imkânların da tüm vatandaşlar arasında eşit dağıtılmasından geçtiği bilinci ile hareket edeceğiz.

Gelir dağılımını bozan önemli ekonomik sorunlardan biri olan enflasyonu kontrol altına alacak ekonomi politikaları kararlılıkla uygulanacaktır. Kayıt dışı ekonomi önlenecek, vergi tabanını genişletecek, dolaylı vergilerin ve ücretlilerin vergi yükü azaltılacak ve adil bir vergi sistemi inşa edilecektir. Cinsiyet eşitsizliklerinin oluşturduğu sıkıntılar ve istihdam konusundaki cinsiyetçi yaklaşımın önlenmesi için gerekli önlemler alınacak ve böylece gelir adaletsizliğini azaltacak ve daha kapsayıcı bir ekonominin ortaya çıkması için olumlu katkı sağlanacaktır. Sanayileşmenin belirli bölgelerde toplanması ve diğer bölgelerin bu açıdan geri kalması sorunu eğitim, altyapı ve iş yaratma hedefli yatırımları teşvik edecek politik uygulamalar yoluyla ortadan kaldırılacaktır.

Gelir dağılımındaki adaletsizlik, ekonomik sorunlara geri besleme yapan bir döngüye neden olmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi, ekonomiyi pozitif yönde etkileyen bir sonuç ortaya çıkarması için gerekli tedbirleri alacağız.

5.13. Sosyal Devlet Anlayışı ve Dezavantajlı Vatandaşlara Yardımlar:

Sosyal yardım anlayışına köklü değişimler getirecek, tüm dezavantajlı insanlarımızın insanca yaşam sürmesini sağlayacak bir standarda kavuşmasını temin edeceğiz. Bu noktada birinci önceliğimiz sosyal yardımların siyasete malzeme yapılmasının önüne geçmek olacaktır. Sosyal yardımlar, devlet tarafından ve devletin sosyal yükümlülüğünü yerine getirmesi için hükümetlerden bağımsız bir uygulama olarak her daim var olacaktır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı yeniden yapılandırılacak, yönetiminde hayırsever iş insanlarımızın, bilim insanlarının ve Sayıştay tarafından atanan üyelerin bulunacağı bağımsız bir yapıya kavuşturulacaktır. İş insanları, hayırseverler ve yardımda bulunmak isteyen herkesin maddi ve manevi katkı sunacağı ve bunların devlet garantisinde dezavantajlı insanlarımıza ulaştırılmasının sağlanacağı bir sistem hayata geçirilecektir. Dezavantajlı insanlarımızın bu süreçte hayatın içine entegre edilmesi sağlanacak, bu süreçte onlara yeni beceriler kazandırılarak istihdama kazandırılması da sağlanacaktır.

5.14. Regülasyon Politikası, Ekonomi ile İlgili Kurumların Yapısının Revizyonu ve Güçlendirilmesi:

Demokratik devletlerin merkezi fonksiyonu bireylerin ekonomik ve sosyal refahını yükseltmektir. Bu bağlamda devletler, uygulanacak politikalar ve diğer bir takım yollarla makroekonomik dengeyi sağlamak, istihdama artırmak, yenilik ve girişimciliği teşvik etmek, eğitim olanaklarını geliştirmek, fırsat eşitliği sunmak ve güvenlik, sağlık, çevresel kaliteyi yüksek standarda kavuşturmak için çaba harcarlar. Bu noktada regülasyonlar, istenilen kamusal politika hedeflerine ulaşmak için devlete yardımcı olan çok önemli bir araçtır. Liberal ekonomik anlayışta, devletin ekonomik gelişme için hayati önemdeki regüle edici fonksiyonları yerine getirmesi yani belirli davranışlar üzerinde düzenleyici ve denetleyici kararlar alması gerektiğini kabul etmektedir. Ekonomik regülasyonların temel amacı, serbest piyasanın etkin bir şekilde işlemesi, rekabetin artırılması ve adil olması ve böylece kamusal yararın en üst düzeye taşınmasını sağlamaktır. Ekonomik regülasyonlar olmadığı durumda piyasaların birçoğunda tekelleşmelerin ortaya çıkması muhtemeldir. Tekelleşmeler hem rekabetin ve dolayısıyla kamu yararını en aza indirecek hem de yeni inovatif fikir ve ürünlerin ortaya çıkmasına engel olacak ve rekabeti ortadan kaldıracaktır. Partimizce, ekonomik regülasyonlar sınırsız bir müdahale aracı olarak değil kamu yararını en üst seviyeye

çıkarmak ve adil rekabeti sağlamanın sınırlı bir denetim ve düzenleme mekanizması olarak görmekteyiz.

Devletin piyasalardaki düzenleyici, denetleyici, yönetici ve yönlendirici rolünün yani regüle edici sorumluluğunun bağımsız idari otoriteler aracılığıyla gerçekleştirilmesini ve bu kurumsal yapının güçlendirilmesinin sağlanması vasıtasıyla devletin ekonomiye müdahalesinin en alt seviyeye indirilmesini hedefliyoruz. Bağımsız İdari Otoritelerin, organizasyon yapısı ve dizaynı, siyasi etkilerden bağımsız ve liyakat esas alınarak oluşturulacaktır. Bu noktada dengeleyici bir etken olarak piyasa içi regüle edici kurumların oluşmasını devlet tarafından uygulanacak regüle edici faaliyetlerin olası olumsuz etkileri dengelemesi için teşvik edecek ve destekleyecek hatta bazı alanlarda zorunlu hale getireceğiz.

Ekonomik kurumların, siyasi etkilerden azade tam bağımsız bir şekilde çalışmasını sağlayacağız. Her bir ekonomik kurumun uzmanlaştığı alanda faaliyetini etkin bir biçimde yerine getirirken, ilgili diğer ekonomik birimlerle olan ilişkilerini açık ve şeffaf bir biçimde bağımsızlığından ödün vermeden yürütmesini temin edeceğiz. Merkez Bankası, Türkiye İstatistik Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulunun güvenilirlikleri, saygınlıkları ve itibarlı en üst seviyeye çıkaracak, uluslararası standartlarda tam bağımsız bir yapıya kavuşmaları ve bunun garanti altına alınmasını sağlayacağız.

5.15. Enerji Politikaları:

Enerji üretimin ana girdisidir. Enerji arz güvenliği, enerji kaynaklarına makul fiyattan, kesintisiz bir biçimde sosyo-ekonomik, stratejik ve diğer amaçlar için ulaştırılmasıdır. Enerji arz güvenliğini, ulusal ve uluslararası misyon çerçevesinde insani ve stratejik bir konu olarak görmekteyiz. Bunun için, enerji arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji altyapısı yatırımlarının artırılması, alternatif ve yenilenebilir enerjinin özendirilmesi ve gerekirse belirli koşullar altında zorunlu tutulması ve enerji politikalarının etkin bir şekilde yürütülmesi noktasında kararlı adımlar atacağız.

İklim değişikliğine adapte olmanın yolu teknolojinin doğru kullanılmasından geçmektedir. Teknoloji doğru kullanıldığı takdirde yenilenebilir enerjiye geçmek daha kolay olacaktır. Bunun için, yenilenebilir enerji ve alternatif enerji çözümlerinin teknolojik temelli çeşitlendirilmesi ve teşvik edilmesi sağlanacak, özellikle kırsal kesimde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı özendirilecek ve düzenlemeler ile zorunlu tutulacaktır. Böylece, enerji maliyetlerinin azaltılarak fiyatları düşürülecek ve temiz enerjinin temin edilmesi mümkün olacaktır.

Temiz enerji politikası altında, geleceğin modern ve uluslararası toplumla uyumlu Türkiye'si için yenilenebilir enerji kaynakları yatırımları ve bu alanda ihtiyaç duyulacak fiziki ve beşerî sermayede dâhil gelişme ve inovasyonlara odaklanan endüstriyel bir planlama ve atılım gerçekleştirilecektir.

İnsanların yaşam kalitesini ve sanayinin ise üretim miktarına azaltmayacak bir biçimde enerji ihtiyacını en aza indirecek enerji verimliliği politikası hayata geçirilecektir. Bunun için binalar, araçlar ve elektronik cihazlar gibi enerji ihtiyacı duyulan yerlerde enerji verimliliğini artıracak düzenlemeler hayata geçirilecek, yeni yatırımlar, inovasyonlar ve uygulamalar teşvik edilecek ve desteklenecektir. Ayrıca enerji depolama kapasitesi bölgesel bir planlama ile artırılacak, kırsal bölgeler dâhil enerji alt yapısı güçlendirilecek ve yenilecektir. Ayrıca enerji verimliliği sağlanarak, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmaya olumlu katkı sağlanacaktır.

5.16. Temel Bir İhtiyaç Olarak Barınma ve Konut Politikası:

Kentsel dönüşüm ve depreme dirençli kentler oluşturulması için teşvikler sağlanacaktır. Bu amaçla, evini yenileyecek ve ilk evini alacak vatandaşların desteklenmesini ve konut arzının artırılmasını sağlayacak Konut Finansman Sistemi tesis edilecektir. Konut Finansman Sistemi ile ilk evini alacak ya da kentsel dönüşüm çerçevesinde evini yenileyecekler düşük maliyetli finansman

sağlanarak hem inşaat hem de satın alma maliyetleri azaltılacaktır. Düzensiz göçmen ve yabancılara konut satılmasına ilişkin düzenlemeler uygulamaya konularak kira ve konut fiyatlarında kısmi denge sağlanmaya çalışılacaktır.

Konut arzının özellikle şehirlerin merkezlerinde yoğunlaşmasının önüne geçmek için kırsal ve şehir merkezi dışındaki bölgelere alt yapı yatırımları yapılacak ve yeni konutların bir bölgede toplanmasından ziyade geniş bir alana yayılması sağlanacaktır. Böylece konut arzının artırılması sağlanacaktır.

Sosyal konut projelerinin, merkezi otoriteden ziyade yerel yönetimlerin sorumluluğunda TOKİ koordinesinde il bazlı fizibilitesi yapılarak planlanmasını hayata geçireceğiz. Yerel yönetimlerin desteği ile dar gelirli vatandaşların ev sahibi olması sağlanacak bu projelerde maliyetlerinde azaltılması sağlanacaktır.

5.17. Sosyal Güvenlik Sistemi ve Emeklilik:

Sosyal güvenlik sisteminin yeniden yapılandırılması ile öncelikle emeklilerimizin rahat ve kaliteli bir emeklilik hayatı geçirmelerini sağlayacağız. Sosyal Güvenlik Sisteminin sistemin paydaşlarına sağladığı haklar bakımından adil, etkili, verimli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması sağlanacak, bu yapılırken popülist uygulamalardan uzak durularak rasyonel bir yapılandırma süreci izlenecektir. Sosyal güvenlik prim tabanını genişletmek için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca sosyal güvenlik fonlarının uluslararası örneklerde olduğu gibi verimli alanlarda ve yatırımlarda değerlendirilmesi ile kaynak sorununa yönelik adımlar atılacaktır.

Kademeli emeklilik sistemi uygulamasını hayata geçireceğiz. Emeklilik yaşı mevcut durumda kadınlarda 58 ve erkeklerde 60 yaştır. Partimizin, bu konuda getireceği kademeli emeklilik sistemi ile erken yaşta emeklilik imkânı tüm vatandaşlarımıza sunulacaktır. Sistemin öngördüğü yaşta emekli olanlar maaş bağlanma oranı % 100 olurken erken emekli olmak isteyenlerde bu oran bir miktar düşük olarak belirlenecektir. Bununla birlikte tüm emeklilerimiz insan onuruna yaraşır ve rahat bir emeklilik hayatı yaşayabileceği düzeyde emekli maaşına kavuşmasını yapılacak düzenlemeler ile garanti alacağımızı taahhüt ederiz.

“Emekli Bankacılığı” hizmetleri temel odak noktası olan Sosyal Güvenlik Kurumunun büyük hissedarı olduğu, bunun yanında kamu bankaları, isteğe bağlı olarak özel bankaların da hissedar olacağı bir bankayı kuracağız. Bu bankanın temel amacı emeklilerin refah düzeyine katkı sağlamak olacaktır. Bu banka aracılığıyla emekli maaşları ödemesi yapılacak ve her yıl olacak şekilde emeklilere yüksek miktartlı promosyon ödemesi yapılacaktır. Ayrıca bankacılık faaliyetlerinden elde edilen karın sosyal güvenlik kurumuna düşen büyük kısmı emeklilere dağıtılacaktır. Ayrıca bu banka aracılığıyla, Sosyal Güvenlik Kurumunun fonları etkili ve karlı alanlarda değerlendirilmesi sağlanacaktır.

5.18. Yapay Zekâ Politikası:

Yapay Zekânın gelişiminin temelinde büyük verilerin yönetilmesi vardır. Genellikle teknoloji firmalarının büyük verileri ellerinde tutmaları ve kullanmaları insanları manipüle etmenin de bir aracı olabilecektir. Bu durumun ekonomi üzerinde de önemli etkiler yaratabilecek bir araç olarak kullanılması olasıdır. Bu durum teknoloji firmalarına devletlerin uyguladığı ekonomi politikalarını etkileme gücü verebilecek hatta bu firmaların devletten daha önemli bir pozisyon elde etmesi anlamına gelebilecektir. Bu durum ekonomi açısından bir risk, tehdit ve belirsizlik yaratmakta ancak bununla birlikte fırsatlarda sunmaktadır.

Yapay zekaya ilişkin oluşturacağımız politikamız ile; rekabet gücümüzü artıracak, demokratik değerlerimizi koruyacak ve ilerletecek ve geleceği şekillendirecek öngörüyle hareket edeceğiz. Yapay zekâ yeni bir endüstriyel devrim çağını başlatmaktadır. Yapay zekâ verimlilik artışı, yeni ürün geliştirilmesi ve yeni üretim tekniklerinin ortaya çıkması ve en nihayetinde inovasyonun meydana gelmesine katkı sağlayarak ekonomik büyümeyi olumlu etkileyebilecektir. Yapay zekâ

destekli üretim hatları emeğin verimliliğini de olumlu etkileyecektir. Yapay zekâ verimlilik artışı yoluyla rekabet gücünü de artıracaktır.

Yapay zekâ ve teknoloji alanında yatırım yapacak firmalar desteklenecek, teşvik edilecektir. Bu yapılırken, yapay zekâ üzerine yapılan araştırma ve geliştirme faaliyetleri ve uygulamalarına ilişkin düzenleme ve denetleme mekanizmalarının yani regülasyonların ve regüle edici kurumların hızla oluşturulması sağlanacaktır. Yapay zekâ alanında oluşturulacak mevzuatın bu alandaki gelişimi olumsuz yönde etkilememesine özen gösterilecektir.

Yapay zekânın yaygın kullanımının istihdamı etkileyeceği düşünüldüğünde bazı sektörlerde istihdamın azalması neticesi ortaya çıksa da bazı yeni alanlarda iş fırsatları sunacaktır. Yapay zekâ bazı sektörlerde ihtiyaç duyulan insan gücünü azaltacak ve tamamen ortadan kaldıracak yaklaşımından ziyade bu sektörlerde bir değişim ve dönüşüm sağlayacaktır demek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bunun için yapay zekânın ortaya çıkarabileceği işsizlik sorununa proaktif yaklaşarak, yapay zekâdan kaynaklı hangi sektörlerin en çok etkileneceği tespit edilecek ve o sektörlerdeki işgücüne yeni beceriler kazandırılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Dolayısıyla bu kişilerin işsiz kalmasının önüne geçilmeye çalışılacaktır.

Yapay zekâyı kullanan insanlar ve toplumun inşası sağlanacaktır. Yapay zekâ temelli lisans, yüksek lisans ve doktora programlarına ve bilimsel araştırmalara finansman ve bütçe sağlanacaktır. Yine mesleki ve teknik eğitimde yapay zekâyı odaklanan programlar hızla açılacaktır. Ayrıca genç nüfusun yeteneklerinin teknoloji yoğun bir biçimde olmasını temin edecek programlar ve faaliyetler planlanarak gençlere teknoloji temelli yetenekler kazandırılması sağlanacak ve eğitimde dijital okur-yazarlığa yönelik adımlar atılacaktır. Böylece hem beşeri sermayeye yatırım yapılmış olacak hem de yeni iş alanlarına nitelikli iş gücü yaratılmış olacaktır.

5.19. Bölgesel Gelişme ve Kalkınma: Kümelenme Stratejisi:

Kümelenme, bir grup mal ve hizmet üreticisinin belli bir coğrafi yerde birbirine yakın bulunması ve bu yakınlıktan kaynaklı güçlü sektörel bağlantılar oluşması ve böylece dışsallıklar vasıtasıyla karşılıklı pozitif etkiler yaratılması, uzmanlaşma olması ve yüksek katma değer üretilmesi ile beraber üreten ekonomiye katkı sağlanması durumudur. Gelişmiş, güçlü ve ekonomik istikrarın olduğu ülkelerde rekabet gücü yüksek sektörlerin oluşturulduğu ve bu durumun gerçekleşmesinde kümelenme stratejisinin etkili olduğu görülmüştür. Ülkemizin gelişmesi, kalkınması, rekabet gücünün artırılması ve uluslararası rekabette başarılı olabilmesi için kümelenme stratejisinin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacağız.

Kümelenme ile birlikte sağlanacak bölgesel kalkınmada, işgücü ve girdi gibi kaynakların bolluğu ve çeşitliliğinin olması, bunlara ulaşımın kolaylığı ile üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve oluşan sinerjinin üretime katkısı pozitif yönde olacaktır. Bu nedenle bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sunacak kümelenme için kalkınma ajanslarını üzerinde ve onları yönlendirecek, koordine edecek ve kurumsal bir yönetim sağlayacak “Bölgesel Gelişme ve Kümelenme Planlama Kurumu” kurulacaktır. Bu kurum, kalkınma ajanslarını bölgenin yapısını dikkate alarak uzmanlaşmış bir yapıya dönüştürecek. Bilişim alanında yoğunlaşacak bölge kümelenmesinde var olan kalkınma ajansı “Teknoloji ve Bilişim Kalkınma Ajansı”, otomotiv sektöründe yoğunlaşacak bölge kümelenmesinde olan kalkınma ajansı “Otomotiv Kalkınma Ajansı” gibi isimlerle yeniden organize edilecektir. Tüm bölgelerimizde farklı alanlarda uzmanlaşan ve isimleri bu uzmanlık alanı ile uyumlu olacak şekilde kalkınma ajansları yapılandırılacaktır. “Bölgesel Gelişme ve Kümelenme Planlama Kurumu”, uzmanlaşmış kalkınma ajansları vasıtasıyla oluşturulacak kümelenmelerin sektörel gelişimi hızlandıracak, inovasyon ve verimliliği artıracak ve etkin istihdam ve işgücü havuzunun oluşturulmasına katkı verecek biçimde planlamaların yapılmasını sağlayacaktır. Bunun için bilimsel akıl, veriler ve analizlerden yararlanacak ve etkin bir fizibilite yapılacaktır. Bölgesel olarak kümelenmenin etkin çalışabilmesi içinteknoloji, bilgi, inovasyon ve iş gücünün küme içerisinde mobilitesinin sağlanmasını yönelik çalışmalar yapılacaktır. Üretim yapan yurt içi firmaların ihtiyaç duyduğu nitelikli beşeri sermayeye yönelik olarak her bölgede faaliyet gösteren mesleki eğitim

kurumları ve üniversiteler bu ihtiyaca cevap verecek biçimde yapılandırılacak ve araştırma fonları artırılabilecektir.

Kümelenme stratejisinin başarılı ve etkin sonuç verebilmesi için kamu desteği sağlanacak, finansman kolaylığı gösterilecek ve kurumsallaşma açısından desteklenecektir. Ayrıca oluşturulan kümelere, kurulacak “Bölgesel Gelişme ve Kümelenme Planlama Kurumu” tarafından nitelikli iş gücü havuzu, patent, kuluçka girişimler, bölge içi standardizasyon ilkelerinin benimsenmesi, eğitim ve teknoloji bakımından destek sağlanacaktır. Yurt dışından teknoloji transferi teşvik edilecek ve transfer edilen teknolojinin yurt içi inovasyonu desteklemek için kullanılması sağlanacaktır. Bu durum bir aşılama gibi düşünülecek, firmaların teknolojik verimlilikleri artırılabilecektir. Ayrıca küme içerisinde faaliyet gösteren firmaların faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için pazarlama ve kalite konularında gelişim süreçlerine katkı sağlanacak, ihracat konusunda danışmanlık ve destek verilecektir.

Bölgeler arasında stratejik ve kapsayıcı ulaşım altyapıları geliştirilecektir. Karayolu altyapısı güçlendirilecek, demiryolu ulaşımı yaygınlaştırılacak ve bunların denizyoluna bağlantılarını sağlayacak uygun ulaşım kombinasyonlarının geliştirilip “Ulaşımında Akışkanlık” stratejisi hayata geçirilecektir. Ulaşım çeşitliliği ve bunların bütünleştirilerek birbirine entegre edilmesi ile ihracat için ulaşım her bölge için ayrı ayrı kolay hale getirilecektir.

Kümelenme stratejisinin orta ve uzun vadeli hedefleri olması sağlanacak ve bu hedeflere ulaşılması noktasında gerekli izleme ve denetleme uzmanlaşmış kalkınma ajansları tarafından takip edilecek ve kurulacak olan “Bölgesel Gelişme ve Kümelenme Planlama Kurumu’na” rapor edilecektir. Tüm bu sonuçlar üzerinde gerekli etki analizleri ve değerlendirmeler açık ve şeffaf bir biçimde kamuoyu ile paylaşılacaktır.

5.20. İş Dünyası ile İlişkiler:

Devletin, iş dünyası ile kurduğu ilişkilerin açık ve şeffaf bir biçimde yürütülmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu ilişkilerin ekonomi üzerinde etkileri olduğunun bilinci ile sorumlu davranmak temel prensibimizdir.

Partimiz, devlet ve iş dünyası arasında yakın bir ilişki olmasını düşünmekte ve iş dünyası ile devlet arasındaki ilişkiyi bu çerçevede ele almaktadır. Bu bağlamda, devlet ve iş dünyası arasındaki ilişkinin kurumsallaşmış bir yapı altında sürdürülmesini sağlama noktasında gerekli aksiyonu alacağız. Devlet ve özel sektörün asıl tarafı olduğu, Ekonomi ve Sosyal Konsey’in yapısı, işleyişi ve üstlendiği görev bakımından yeniden ele alınacak ve güçlü bir kurumsal çerçevede etkin bir faaliyet göstermesi sağlanacaktır. Kamuoyu tüm çalışmalarından açık ve şeffaf bir biçimde bilgilendirilecektir. Devlet ve İş Dünyası arasındaki ilişkinin formu, devletin kamu otoritesi altında hâkim güç olduğu tek yanlı ilişki biçiminden dengeli bir ilişki ve karşılıklı istişareye dayalı bir biçime dönüştürülecektir.

5.21. Tarım ve Hayvancılık Sektörü:

Türkiye’de tarım ve hayvancılık sektörü kırsal kalkınma ve gıda arz güvenliğinin can damarıdır. Tarım ve hayvancılık sektöründe coğrafyaya uygun modern yetiştirme tekniklerinin yeterince kullanılamaması ve yaygınlaştırılamaması sonucu, sektör verimsiz bir durumda ve gerileme yaşamaktadır.

Partimiz tarımsal üretime önem vermekte ve stratejik bir alan olarak görmektedir. Bütüncül bir tarım politikası, tüm paydaşların eşgüdüm içerisinde katılımı ve iş birliği sağlanarak geliştirilecektir. Öncelikle verimli tarım arazilerinin iskâna açılmasını zor hale getirecek kanuni düzenlemeleri hayata geçireceğiz. Tarıma müsait kamu arazileri, çiftçilik yapmak isteyenlere tahsis edilecek ve üretim miktarı baz alınarak gereken destekler düşük maliyetle bu kişilere sağlanacaktır. Arazilerin parçalanarak küçülmesi sorununa güçlü, etkin ve çözüm odaklı mülkiyet haklarına saygılı bir toprak reformunu gerçekleştireceğiz. Tarım sektörünün ileri modern tarım tekniklerini kullanımını teşvik edecek ve verimlilik artışını sağlayacak politikaları uygulayacağız. Kırsala gidilerek çiftçilere

yerinde modern tarım teknikleri eğitimi verilecek, akıllı tarım uygulamaları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.

Tarımda özellikle iklim değişikliğine uyum sağlanması için yapay zekâ kullanımı akıllı telefonlar için geliştirilecek uygulamalar vasıtasıyla etkin bir biçimde kullanılacaktır. Bunun yanında gübre, yem, ilaç gibi tarım girdilerinde dışa bağımlı en aza indirecek ve tarımsal üretim için çiftçilere verilen mazot üzerindeki vergi kaldırılacaktır. Üreticilere yönelik eğitim süreçlerini sürekli ve etkili bir şekilde dizayn ederek uygulamaya koyacağız. Sigortasız hiçbir çiftçi ve tarım işçisi kalmayacak, tarım ülkenin önemli bir gelir kaynağı olacaktır. Bu bağlamda, etkili bir tarım sigorta sistemi kurulacaktır.

Türkiye hayvan sayısı bakımından diğer ülkeler göre oldukça iyi durumdadır. Ancak hayvan başına alınan verim bakımından aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bunun ana sebepleri arasında, hayvancılığın gelişimi için gerekli ve doğru politikaların geliştirilememesi, hayvan popülasyonu içinde verimi yüksek cins hayvan oranının az olması, modern hayvancılık tekniklerinin kullanılamaması ve hayvan soylarının ıslahının sağlanamamasıdır. Bunun yanında hayvanlar için gereken yem ham maddeleri başta olmak üzere, hayvancılıkta kullanılan girdilerde dışa bağımlılık giderek artması ve izlenen yanlış politikalar da önemli etkenlerdir. Tüm bu nedenlerden ötürü hayvansal ürün fiyatları tavan yapmış ve vatandaşların bu ürünlere ulaşımı zorlaşmıştır. Partimiz, öncelikle hayvancılığın gelişmesi için gerekli önlemleri alacak, tarım ve hayvancılığın kombine olarak kırsal kesimlerde gelişmesini sağlayacaktır.

Hayvancılığın en temel girdisi olan yem ham maddeleri başta olmak üzere, hayvancılıkta kullanılan girdilerin maliyetlerinin düşürülmesi ve yurt içinde üretilmesi sağlanacak ve bu ürünler üzerinden alınan vergiler düşürülecektir. Hayvan soyları ıslah edilecek ve iyi cins verimli hayvan sayısının artırılması sağlanacaktır.

Besi ve ahır hayvancılığını artırmak için üreticiyi teşvik edecek ve kolaylık sağlayacak düşük maliyetli kredi imkânları sunulacaktır. Hayvanların düzenli sağlık kontrollerini sağlamak için veteriner hekim ve ilaç desteği sağlanacaktır. Sürdürülebilir ve iklim değişikliğine uyumlu hayvancılık eğitimi verilerek etkin bir sektörün oluşmasına katkı verilecektir.

Tarım ve hayvancılığın gelişimi için özellikle üretimin yoğun olduğu yerlerde alt yapı yatırımları ve kamu hizmetleri şehir merkezleri seviyesine getirilecek ve şehirlerden daha uygun fiyatla sunulacaktır. Tarım ve hayvancılığın teşviki ve kolaylaştırılması için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından her bir üreticiden sorumlu veteriner ve ziraat mühendisleri olması sağlanacaktır.

5.22. Madencilik:

Türkiye, yer altı kaynakları ve madenler açısından sınırlı stratejik rezerve sahip bir ülkedir. Bu sınırlılıklar altında temel amacımız, ülkemizin sahip olduğu kaynakların verimli, çevreye duyarlı ve katma değer yaratacak bir şekilde değerlendirilmesidir.

Ülkemizin sahip olduğu kaynakları ekonomik büyümeye katkı sağlayacak sorumlulukla yönetecek, liberal bir madencilik politikası benimsenecektir. Bu kapsamda, denetim ve düzenlemelerin özenle yapıldığı özel sektörün öncülük ettiği, şeffaf ve rekabetçi bir sektörün oluşturulması sağlanacaktır. Bu alanda yapılacak yatırım ortamının iyileştirilmesi ile yerli ve yabancı firmaların sektöre katılımı teşvik edilecek, ruhsatlandırma ve izin süreçlerini kolaylaştırılarak bürokratik süreçler azaltılacaktır.

Madenlerden elde edilen kaynakların ham olarak ihracı yerine bu madenlerden elde edilen kaynakların işlenerek katma değerli yaratılması ve bu biçimde ihraç edilmesi desteklenecektir.

Yerli sanayinin madenlerden ihtiyaç duyduğu hammaddeleri alımında önceliğe sahip olması ve bunun sürdürülebilir bir biçimde karşılanması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Madenlerin çıkarılması ve işlenmesi süreçlerinde ortaya çıkacak çevresel etkiler, bu etkilerin rehabilite edilmesi ve telafi edici tedbirler sürdürülebilirlik ve toplumsal fayda temelli analiz edilecek ve yönetilecektir. Bu bağlamda, çevreye duyarlı üretim tekniklerini zorunlu tutulacak, bağımsız

denetim mekanizmalarını geliştirilecek ve uygulanacak, çevreye zarar veren uygulamaların engellenmesi için caydırıcı yaptırımlar getirilecektir.

Madencilik sektöründe yapay zekâdan faydalanılması ile dijital izleme teknolojileri kullanılarak güvenli, verimli ve sürdürülebilir bir madencilik sektörünün ortaya çıkmasını sağlayacağız.

5.23. Turizm:

Türkiye'nin bacasız sanayisi olarak anılan turizm sektörü üzerinde durduğumuz kritik bir sektördür.

Sahip olduğumuz coğrafi konum, iklim, tarihi ve kültürel miras ve doğal güzellikler ile ülkemizin turizm potansiyeli oldukça yüksektir.

Turizm sektörünün katma değerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar ile düşük kar marjlı yapıdan yüksek kar marjlı bir yapıya ulaşması sağlanacaktır.

Tanıtım ve altyapı eksikliklerinin giderilerek ve kalitesi artırılarak yapısal sorunlar çözülecek, sahip olunan kültürel miras korunarak çevreye duyarlı turizm politikası geliştirilecektir.

Turizm sektörünün yerel kalkınma ile olan bağlantısı güçlendirilecektir.

Hizmet kalitesini artırmak için sektörel eğitim faaliyetleri ve planlaması yapılacak ve turizm sektöründe markalaşma ön plana çıkarılacaktır.

6. SOSYAL POLİTİKALAR

6.1. EĞİTİM VE ÖĞRETİM:

Mecburi eğitim, anayasamızda da belirtildiği gibi ücretsiz olacaktır. Mecburi eğitim süresinde aileler hiç bir maddi yük üstlenmeyecektir.

Mecburi eğitim süresinde çocuklarımızın servis ihtiyacı duymayacağı tedbirler alınacaktır. Bunun için çocuklarımız evlerine en yakın okullara gideceklerdir. Çocuklara okul için ihtiyaç duyacakları giyim-kuşam, defter-kitap, çanta, ayakkabı, öğlen yemeği devletçe karşılanacaktır.

Zorunlu olan 12 yıllık eğitim ücretsizdir. Eğer devlet vatandaşa bir zorunluluk yüklüyorsa bütün külfetini de üstlenmelidir. Mecburi eğitim safhasındaki her çocuğumuzun kitap, okula ulaşım, giyim kuşamları devlet tarafından karşılanacaktır. 12 yıllık eğitimin son safhası daha çok meslek ve beceri kazandırmaya yönelik olacaktır.

Devlet parasız yatılı okullar, özellikle dezavantajlı bölgelerde yaygınlaştırılacaktır.

Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçlarında son sıralarda yer alması ve üniversite mezunlarında giderek artan işsizlik oranları, eğitim öğretimdeki sorunları açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

PISA verilerine göre Türkiye'nin yıllar içindeki durumuna baktığımızda, Türkiye'nin araştırmaya dâhil olduğu 2003 yılından bu yana okuma, matematik ve fen bilimleri alanlarının tümünde OECD ortalamasının altında kaldığını görmekteyiz. Bununla birlikte, her üç alanda da 2012'ye kadar bir artış eğilimi söz konusu iken 2015 yılına gelindiğinde bu alanların her birinde Türkiye'nin puanı ciddi bir şekilde düştü.

Liberal Parti, çağdaş bir eğitim politikasını ve modelini genel seçimlerden bir yıl önce hazırlamış olacaktır. Eğitimin temel ilkesi, demokratik ahlakı benimsemiş, temel hak ve özgürlükleri bilen ve saygı duyan, ideolojik olmayan bir eğitim olmasıdır. Eğitimde ve diğer uluslararası endekslerde Türkiye'nin yeri, her alanda dünya ülkeleri arasında ilk 10'da olacaktır.

Liberal Parti olarak, öncelikle bu yaklaşımı temelden değiştirmeyi ve insanı merkeze alan, dijital çağın ihtiyaçlarına uygun, üstün nitelikli öğretmen ve öğrenci yetiştiren, fırsat eşitliğini ve herkesin nitelikli eğitim hakkını garanti altına alan, kapsayıcı ve hayat boyu devam eden bir eğitim ve öğretim sistemini hayata geçireceğiz.

Bütün eğitim kademelerinde öğrencilere Türkçe'nin doğru kullanılmasını sağlayacak yetkinlikler kazandıracğız. Erken çocukluktan itibaren ikinci dil eğitimini etkili bir biçimde vereceğiz.

Özel okulların ve vakıf üniversitelerinin sağlıklı bir düzenleme ve denetleme çerçevesi içinde eğitim ve öğretime katkıda bulunmalarını sağlayacağız. Derslik başına ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısını sınıf seviyelerine göre gözden geçirerek kaynakları en etkin biçimde kullanacak hale getireceğiz. Okullar arasındaki başarı farkını azaltarak tüm öğrencilerin temel yeterlilik düzeyine erişmesini hedeflerken, ileri yeterlilik düzeyinde performans gösteren öğrenci sayısını arttıracğız. Vakıf üniversiteleri rektörlerini kendileri tayin edecektir.

Eğitimde dijitalleşmeye önem vererek, mecburi eğitimin üçüncü safhasında kitapsız eğitime geçeceğiz.

Eğitim veren herkesin pedagojik formasyonu almasını zorunlu kılacağız. Hiç bir çocuğumuz formasyonsuz kişiler tarafından eğitim/öğretime tabi tutulmayacaktır. Buna spor, kültürel ve Kur'an kursları eğitimi dâhil olacaktır. Pedagojik formasyon sertifikaları üniversiteler tarafından verilecektir.

6.1.1. Öğretmen:

Eğitimde dönüştürme kapasitesinin öznesi öğretmendir. Eğitimde reformu öğretmenlerimizle başlatacak ve öğretmenlerimizi değişim ile dönüşümün ana merkezi yapacağız. Öğretmenliği, tekrar Türkiye'nin en saygın ve cazip mesleği haline getireceğiz.

- Öğretmenlik mesleğinin saygınlığını ve cazibesini arttıracaktır. Öğretmenlerimiz memuriyete 8nci derecenin birinci kademesinden başlayacaktır. Özel eğitim kurumları da aynı standart hakları verecektir.

-Pedagojik formasyonu içerecek şekilde öğretmenlik eğitimini 5 senelik bir program olarak yeniden düzenleyeceğiz.

6.1.2. Erken Çocukluk Bakımı ve Okul Öncesi Eğitimi:

Okul öncesi eğitimi kademeli olarak 3 yaşına indirecek ve ücretsiz hale getireceğiz. Özel yetenekli öğrencilerin tespiti ve izlenmesini okul öncesi eğitim döneminde başlatacağız.

Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine göre lise programlarına yönlendireceğiz. Ortaöğretim kademesinde eğitimi, öğrencilerin iyileştirilmiş ortamlarda esnek ve modüler programlara yoğunlaşmalarını ve bilgiyi beceriye dönüştürmelerini sağlayacak şekilde tasarlayacağız. Normal programlı lise sayısını hızla azaltıp, meslek liselerinin sayısı artırılacaktır.

6.1.3. Yüksek Öğretim:

Devlet üniversitelerinde öğrenci katkı payını kaldıracağız. Üniversiteyi yeni bitirmiş gençlerin hayat borçla başlamasına izin vermeyeceğiz. Yabancı öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmesini teşvik etmeye devam edeceğiz.

6.1.4. Yükseköğretim Kurulu (YÖK):

YÖK misyonunu tamamlamış bir kurum olarak yükseköğretimin gelişmesinin önünde bir engel haline gelmiştir. Bu aşırı merkezîyetçi yapı, üniversitelerin özerkliğini tamamen ortadan kaldırmış, liyakat ve şeffaflık kalmamıştır. Üniversitelerin adeta **yüksek lise** benzeri kurumlara dönüştüğü mevcut yükseköğretim sistemini, kurumsal özerklik, akademik özgürlük ve performansa dayalılık ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenleyeceğiz. Yükseköğretim Kurulu'nu üniversiteleri yöneten bir kurum olmaktan çıkarıp, koordinasyonla görevli bir kurum haline getireceğiz.

Vakıf üniversitelerinin rektör atamaları, mütevelli heyetlerince yapılacaktır. Rektör atama esasları devlet üniversitesindeki kurallara göre yapılacaktır. Devlet üniversitelerinde yapılan rektör seçiminde en çok oyu alan kişi rektör olarak atanacaktır.

6.2. SAĞLIK:

Kişinin kaliteli bir sağlık hizmeti alabilmesini en temel hak olan yaşam hakkının bir parçası olarak görmekteyiz. İyi bir sağlık, herkes için temel insan haklarından biridir. Güçlü bir sağlık sistemi, sağlıklı ve adil bir toplumun vazgeçilmez bir parçasıdır.

Sağlık bir ülke için vazgeçilmez unsurdur. Sağlık sadece hastalık durumu değil, psiko-sosyal açıdan da tam bir iyilik durumudur. Sağlıklı toplumlar sağlıklı bireylerden oluşmaktadır.

Sağlık hizmetlerine yaklaşımımız, bu alanın kar amaçlı ticari bir sektör olarak değil, sosyal amaçlı bir faaliyet olduğudur.

Aile hekimliği ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin istenilen düzeye gelememesi, sevk zincirinin oluşturulamaması, acil sağlık hizmetlerinde yaşanan yoğunluk, sağlığa erişimin hızla

artışına insan kaynağı altyapısının cevap verememesi ve insan kaynağı ile performans yönetiminde yaşanan sorunlar, sağlık hizmetlerinin kalitesini düşürmüş ve finansal zorluklara neden olmuştur.

Acil durumlar hariç, kişilerin hastaneye gitmesi aile hekiminin ilk muayene ve testlerini müteakip gerekli görmesi ve hastaneye sevk etmesi ile olmalıdır.

Sevk zinciri sağlık sistemini oluşturmak ve sürekliliğini sağlamak açısından önemlidir. Hastanelerde yığılmaları ve gereksiz rekabeti önlemektedir. Birinci basamağın önemi bu noktada daha nettir. İyi bir strateji ile oluşturulan sevk sistemi zamanla sağlık sistemindeki eksiklikleri belirlemede sinyal verecektir. Bu durumda eksik olan alana yönelmemizi sağlayacaktır.

Sağlık sistemi, sadece ticari bir faaliyet olarak görülmemelidir. 2002'den beri iktidar olan hükümet, popülist bir yaklaşımla, sağlıkta sevk zincirini devlet eliyle kırmış, şahısların aile hekimine danışmadan, en üst seviyedeki hastanelerden doğrudan randevu alma sistemini getirmiş; bu popülist gelişim hastanelerin verdiği hizmet kalitesini düşürmüştür. Aynı zamanda sağlık sisteminin bir ticari konu olmasını da sağlayarak hem halka hem de devlet bütçesine aşırı mali yük olmasına sebep olmuştur.

Son dönemde devreye alınan yüksek maliyetli şehir hastaneleri bu sorunları daha da arttırmıştır. Hastane ve doktorlara erişimin sağlandığı ama tedavi olmanın, ilaca erişimin ve finansal sürdürülebilirliğin giderek zorlaştığı, hizmet verenin ve alanın memnun olmadığı bir sağlık sistemi oluşmaya başlamıştır. Şehir hastaneleri sistemini kaldıracaktır.

Eğitim ve Araştırma Merkezi olan üniversite hastanelerine özel bir ilgi gösterecek, üniversitelerde yetişmiş bilim insanlarının kurumlarında kalmasını sağlayacak politikalar geliştireceğiz.

“Giderlerse gitsinler” denilerek küstürülen hekimlerimizin tekrar Türkiye'ye dönmesi öncelikli politikamız olacaktır.

Askeri hastaneleri, askeri ihtiyaçlar için yeniden açacağız.

6.3. ÇALIŞMA HAYATI:

Ülkemiz, sendikalaşmanın oldukça yetersiz olduğu, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yerleşmediği, iş kazalarının çok yoğun yaşandığı ve kayıtlı ve kayıtsız olmak üzere ikili bir iş gücü piyasasının olduğu ve sosyal diyalogun oldukça yetersiz kaldığı bir çalışma hayatı ile karşı karşıyadır.

Ülkemizde çalışanların büyük çoğunluğu asgari ücretle çalışır hale gelmiştir. Hâlbuki asgari ücret asıl ücret değil, vasıfsız ve güvencesiz çalışanlar için minimum gelir garantisi demektir.

Son on yıldır asgari ücret açlık sınırının altına düşmüştür. Asgari ücret, açlık sınırının 1,5 katı; emekli maaşı da minimum asgari ücret seviyesinde olacaktır.

SGK'nın topladığı fonları kârlı bir şekilde nemalandırması sağlanacak, emeklinin hükümetlerden ulufe aldığı algısı değiştirilecektir. Emekli demek, ülkeye, çeşitli konumlarda yıllarca hizmet etmiş, yaşlılık günlerinde güvence olması için prim ödemiş, iş hayatının sonunda da insan onuruna yaraşır şekilde yaşamayı hak etmiş insan demektir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) özerkliğini ve etkinliğini kaybetmiş, defalarca çıkarılan afların da etkisiyle düşük prim tahsilatı ile yüksek işsizlik ve kayıt dışılığa bağlı olarak makroekonomik istikrarı bozacak yüksek açıklar vermeye devam etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde temel bir insan hakkı olarak sayılan sosyal güvenlik hakkından tüm vatandaşlarımızın yararlanmasını sağlayarak, refah, huzur ve mutluluklarını artıracak, geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacağız.

Sosyal Güvenlik Kurumunun özerkliğini yeniden sağlayacak, yönetim şekli ve organizasyon yapısını düzenleyeceğiz. Eğitim, bilinçlendirme, yerinde ve etkili denetim, sivil toplum örgütleriyle iş birliği, yasal teşvikler, teknolojik imkânlar ve veri entegrasyonları yoluyla kayıt dışı istihdamla mücadele edeceğiz. Çok sayıda ve karmaşık olan sosyal güvenlik primi ve vergi teşviklerini

sadeleştirerek uygulanmasını kolaylaştıracak, işletmelerin büyümelerine ve istihdam artışına katkı sağlamasını esas alacağız. Sigortalının çalıştığı süre arttıkça aylık bağlama oranının da arttığı yeni bir sisteme geçeceğiz. Böylece daha uzun süre çalışanın daha fazla emekli aylığı almasını sağlayarak daha uzun süre çalışmayı teşvik edeceğiz.

Yaşlıların yaşam boyu öğrenme programlarına daha iyi erişimlerini sağlayarak, aktif ve sağlıklı şekilde yaşlanmalarını ve böylece çalışma hayatında uzun süre kalmalarını destekleyeceğiz.

Nüfusun giderek yaşlanması sonucunda uzun dönemli bakım ihtiyacını bir sosyal risk olarak sosyal güvenlik sistemleri kapsamına alacak ve bakım sigortası uygulamasına başlayacağız.

6.4. SOSYAL YARDIM VE HİZMETLER:

Bireyi ve aileyi yoksulluk sarmalından kurtaracak, sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal sigorta ve istihdam hizmetlerinde entegrasyonu sağlayacak, birbirlerini tamamlayacak ve bu hizmetlerin eşgüdüm içinde sunulmasını sağlayacak yeni bir sosyal yardım ve hizmetler sistemi oluşturacağız.

Sosyal yardım ve hizmet politikalarının belirlenmesinden yardım alacak kişilerin tespitine ve yapılacak yardımların yapılmasına kadar her aşamada sivil toplum kuruluşlarıyla yakın bir iş birliği modeli geliştireceğiz.

Dar gelirli ailelerin barınma ihtiyacının giderilmesi için bir yandan kira öder gibi taksitlerle sahip olabilecekleri sosyal konut yapımına devam edilirken, diğer yandan başta muhtaç durumdaki dul ve yetimler olmak üzere dar gelirli aileler için merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle uygun şartlarda sosyal konut temin edecek ve düşük bir bedelle bu ailelere kiralayacağız.

Emekli ve yaşlılara yönelik sosyal yaşam alanları geliştirecek, belediyeler ile işbirliği halinde sosyal tesisler kuracağız.

Çocuklarından uzakta ya da yalnız yaşayan yaşlılar ile engelliler için tam zamanlı, dönemsel ya da günlük çeşitlendirilmiş bakım hizmetleri sunmak üzere kurumlar bünyesinde veya bunlardan bağımsız olarak konaklama, bakım ve sağlık hizmetlerinin sunulacağı misafirhane ve yaşam merkezleri oluşturacağız.

Şiddete uğrayan kadınların misafir edildiği kadın konukevlerinden ayrılmaları sonrasında kendilerine sağlanan ekonomik ve sosyal destekleri iyileştirecek ve nitelikli danışmanlık ile mesleki eğitim programları vasıtasıyla işsiz olanların istihdama katılmalarına öncelik vereceğiz.

6.5. AİLE:

Aile toplumun temelidir. Toplumun düzeni, huzuru, barışı, refahı ve mutluluğu aile kurumunun güçlü olmasına bağlıdır.

Barışçıl, özgürlükçü, eşitlikçi, demokrat, evrensel insani ve ahlaki değerleri içselleştirmiş, kültürel ve geleneksel değerlerin bilincinde, hak ve sorumluluklarını bilen sağlıklı ve mutlu bireyler ancak güçlü bir aile kurumunda yetiştirilebilir. Günümüzde yaşanan hızlı sosyal, ekonomik ve teknolojik dönüşüm, farklı düzeylerde olmakla birlikte dünyanın her yerinde ailenin zayıflamasına sebep olmaktadır.

Ülkemizde geleneksel olarak güçlü olan aile bağlarının korunması, sağlıklı ve güçlü bir toplum yapısının varlık ve devamlılığı açısından, büyük önem taşımaktadır.

Ailenin korunması ve güçlendirilmesi, her bireyin aile içinde kimlik ve özgün kişiliği ile var olması, yük ve sorumlulukların paylaşımı, karşılıklı sevgi ve saygının varlığı ile mümkün olabilmektedir. Bu çerçevede hem aile birliğinin hem de aileyi oluşturan her bir bireyin korunması ve güçlendirilmesi sosyal politikalarımızın merkezini oluşturacaktır.

Evlilik öncesi eğitimler, aile danışmanlığı ve boşanma süreci danışmanlığı gibi danışmanlık hizmetlerini yaygınlaştıracaktır.

Güçlü bir aile yapısı için gerekli olan huzurlu ve güvenli bir ortam oluşturmak amacıyla, bir yandan aile içi şiddete yol açan psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel nedenlerle ilgili farkındalık yaratacak çalışmalar yapacak, diğer yandan uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidereceğiz.

Kolluk güçleri bünyesinde aile, kadın, çocuk konularında eğitilmiş ve ihtisaslaşmış özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında duyarlı personel ve her türlü teknik araç ve gereçlerle donatılmış özel birimler oluşturacağız.

6.6. ÇOCUK:

Eğitimde fırsat eşitliğinden hareketle çocukların eğitimin her aşamasında ücretsiz kaliteli ve uluslararası standartlarda eğitim almaları ve eğitim süreçlerinin kesintiye uğramaması için ilgili kurumlarla işbirliği içinde olacağız.

Korunmaya muhtaç çocukların ruhen, bedenlen ve zihnen sağlıklı gelişebilmeleri için “aileye dönüş” ve “koruyucu aile” projelerini teşvik edeceğiz.

Sokak çocuklarının barınma, eğitim, tedavi ve iyileştirme imkânlarını arttırarak topluma kazandırılmalarını sağlayacağız.

Çocukları sokağa, suça, şiddete ve bağımlılığa sürükleyen bütün nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik önleyici tedbirleri alacak, cezaların caydırıcı olmasını sağlayacağız. Bu konuda yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar ile işbirliği yapacağız.

Çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz etkileyen, sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan, eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakan çocuk işçiliğini kesinlikle önleyeceğiz.

Kanunla yasaklanmış olan çocuk yaşta evliliklerle kararlı bir biçimde mücadele edeceğiz. Kız çocuklarının kendi rızaları dışında zorla evlendirilmelerini önlemek amacıyla eğitim çalışmalarına ağırlık vereceğiz.

Her türlü çocuk istismarı suçunun failleri ve bu suçları gizleyenler hakkında en ağır cezai yaptırımların tavizsiz uygulanmasını sağlayacağız.

7. KADIN

Partimizin hedefi kadınlarımızı; güçlü, üretken ve her alanda söz sahibi konuma getirmektir. Eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarını esas alan, kadınlar ve erkeklerin toplumsal yaşamın her alanına eşit katılımlarını ifade eden “toplumsal cinsiyet eşitliği” temel ilkemizdir.

Kadının toplumdaki yerinin güçlendirilmesi; ailede, ekonomik sistemde ve siyasal alanda emeğinin ve rolünün karşılığını bulması ana amacımızdır.

Kadınlara yönelik ayrımcılık içeren ve kadınların eşit haklara sahip olmasını sınırlayan her türlü uygulama ve engel ile mücadele edeceğiz.

Temsilde adalet ilkesi çerçevesinde, öncelikle parti teşkilatlanmasından başlayarak, kadınların siyasal hayatta liyakate dayalı olarak daha güçlü bir şekilde yer alması temel hedeflerimizden biridir.

Kadınların siyasete ilgilerinin temsile dönüşmesini teminen, siyasal yapılara katılımlarını zorlaştıran engelleri ve toplumsal önyargıları kaldırmayı hedefliyoruz.

Kadınların sivil toplum kuruluşlarında aktif çalışmalar yaparak toplumsal gelişime katkı sağlamalarını teşvik eden politikalar geliştireceğiz.

Ülkemizin ekonomik kalkınmasını sürdürülebilir kılmak için, ülke nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların rolünün çok önemli olduğuna inanıyoruz.

Kadının üretime katkısının artırılması için tüm alanlarda kadın-erkek arasında fırsat eşitliği ilkesini gözeterek istihdam modellerini destekleyeceğiz.

Bakıma muhtaç aile büyüklerinin bakımını üstlenmiş kadınların mali olarak ve yerel yönetimlerin sağlayacağı hizmetlerle desteklenmesini sağlayacağız.

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün sayılı sözleşmesini onaylayıp uygulamaya koyarak, iş hayatında ayrımcılık, şiddet ve tacizin önüne geçeceğiz.

Kadına yönelik sadece fiziki değil, ekonomik, psikolojik ve sosyal her türlü şiddete karşıyız. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine yönelik 6284 sayılı yasayla belirlenmiş yaptırımların etkin şekilde uygulanmasını sağlayacağız. İstanbul Sözleşmesi’ni tekrar onaylayacağız.

Kovuşturma ve ceza sistemini, ‘iyi hal indirimi’ gibi uygulamaları kaldırmak suretiyle, kadın hak ve özgürlüğünü koruyacak, güvenliğini sağlayacak şekilde yapılandıracağız.

Kadına karşı şiddetin önlenmesi konusunda sosyal bir norm oluşturmak gerektiği düşüncesinden hareketle, sorunların kaynağına inerek bunlarla yüzleşmeyi mümkün kılan sosyal rehabilitasyon birimleri oluşturacağız.

Toplumsal gelişimde kadının eğitime erişiminin önemini farkında olarak, eğitime ve hayat boyu öğrenme süreçlerine katılımda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kalkması için kapsamlı çalışmalar yapacağız.

Ayrıca, kadınlara meslek edindirme ve teknik beceri kazandırmaya yönelik merkezi ve yerel eğitim programları uygulayacağız.

8. GENÇLİK

Gençlik ülkemizin en değerli varlığıdır. Gençlik sadece gelecek değil, aynı zamanda bugündür. Gençliğin dinamizmi ve gücü, hayal ettiğimiz özgür, adil ve demokratik Türkiye'nin güvencesidir. Gençlerimizin özgüveni yüksek, geleceğe güvenle bakan, algıları açık, dünyayla entegre olmuş ve üretken bireyler olmaları temel hedefimizdir.

Devletin görevi; gençlerin kendilerini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi için önlerindeki tüm engelleri kaldırarak, başta eğitim olmak üzere her alanda fırsat eşitliğini ve özgürlüklerini garanti altına almak olacaktır.

Gençlerimizin siyasi kararlara etkin bir şekilde katılımlarını, sivil toplum çalışmalarında rol almalarını ve orta öğretimden itibaren sosyal sorumluluk projelerinde yer almalarını destekleyeceğiz.

Gençlerimizin hızla gelişen teknolojiler ve dijital platformlara erişiminin kolaylaştırılması ve bu konularda bilgi ve becerilerinin artırılması temel önceliklerimizdendir.

Gençlerin adalet duygusunun zedelenmesindeki en önemli sebeplerden biri kamuya personel alımlarındaki kayırmacı anlayıştır. Kamuda işe alımlarda liyakatin tek ölçü olmasını sağlayacak, mülakat uygulamasını kaldıracğız.

Beyin göçüne yol açan siyasi, sosyal ve ekonomik gerekçeleri ortadan kaldırarak başta gençler olmak üzere yurt dışına beyin göçünü azaltacak ve tersine beyin göçünü sağlayacak ortamı oluşturacağız.

Sanat, spor, bilim gibi alanlarda, gençlerimiz arasındaki etkileşim ve bağları arttıracak sivil toplum çabalarını, çalışma gruplarını ve projeleri destekleyerek, toplumsal güven ve birliği güçlendireceğiz.

Mahalle ve semtlerdeki kamuya ait okul, kütüphane gibi tesisleri sergi, tiyatro, müzik, film gösterimi gibi etkinlikler için amatör-profesyonel tüm sanatçıların kullanımına açarak, özellikle kent çeperlerindeki gençlerimizin kültür ve sanat aktivitelerine erişimini kolaylaştıracğız.

Gençlerin kültür ve sanat aktivitelerinden 18 yaşına kadar ücretsiz yararlanmasını sağlayacağız. Bunun için online bilet alımlarında otomatik olarak 18 yaş sekmesi olacaktır. Kimlik numarası ile ücretsiz bilet alınması sağlanacaktır.

Ön lisans, lisans ve doktora öğrencileri de öğrenci belgeleri ile ücretsiz olarak bilet alacaklardır. Bu öğrencilerin dijital kütüphanelere ücretsiz erişimlerini sağlayacağız.

Güvenlik güçleri başta olmak üzere tüm kamu görevlilerinin, gençlerle iletişimini kuvvetlendirecek etkinlik, seminer ve bilinçlendirme çalışmaları başlatarak, gençlerin kamu yönetimine olan güvenini tesis edeceğiz.

Erken çocukluk döneminden itibaren fiziksel ve psikolojik her türlü şiddet konusunda gençlerin bilinçlendirilmesi için, şiddetle mücadele konusunda iyi çalışılmış kapsamlı bir önleme politikası geliştireceğiz.

Gençlik Politikalarımız:

a. Genç Nüfusun Desteklenmesi:

(1) Gençlerin iş deneyimi kazanmalarını sağlayacak nitelikli staj ve çıraklık programlarının yaygınlaşmasını teşvik etmek, bu programları yasal ve teşvik edici düzenlemelerle desteklemek,

(2) Gençlerin kendi işlerini kurmaları ve yeni fikirlerini hayata geçirmeleri için hibe, kredi ve mentorluk programları sunmak ve girişimcilik ekosistemini güçlendirmek,

(3) Gençlerin iş ve yaşam dengelerini koruyacak esnek çalışma modellerini desteklemek ve uzaktan çalışma imkânlarını yaygınlaştırmak,

(4) Üniversiteler, meslek liseleri ve işverenler arasında işbirliğini artırarak gençlerin işgücü piyasasına daha hızlı ve etkin entegrasyonunu sağlamak.

b. Fırsat Eşitliği ve Kalitenin Artırılması:

(1) Yükseköğretime erişimi kolaylaştırmak, burs imkânlarını artırmak ve yurt kapasitelerini çağdaş standartlarda genişletmek. Gençlerin uluslararası değişim programlarına katılımını teşvik etmek,

(2) Gençlerin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre mesleki bilgi ve becerilerle donatılmasını sağlamak. Okul öncesinden başlayarak kariyer planlaması ve danışmanlık hizmetlerini güçlendirmek,

(3) Her gencin ilgi ve yeteneklerine uygun, çağın gerektirdiği becerileri kazandıran, eleştirel düşünmeyi teşvik eden ve yaratıcılığı destekleyen kaliteli bir eğitime erişimini sağlamak,

(4) Gençlerin dijital çağın getirdiği fırsatları değerlendirebilmeleri için dijital okuryazarlık, kodlama ve ileri teknoloji eğitimlerini müfredatın ayrılmaz bir parçası haline getirmek.

c. Sosyokültürel Gelişim:

(1) Gençlerin toplumsal sorumluluk bilinciyle gönüllülük faaliyetlerine katılımını teşvik etmek ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğini güçlendirmek (Gençlerin evde kapalı kalmak yerine, akranlarıyla sosyal etkileşimde bulunabilecekleri, aktif ve katılımcı etkinliklere yönlendirilmesini destekleyeceğiz),

(2) Gençlerin sanatsal ve kültürel etkinliklere erişimini artırmak için destek programları oluşturmak, gençlik merkezlerinde sanatsal atölye ve eğitim imkânları sunmak (Parklar, spor alanları, bisiklet yolları gibi fiziksel aktiviteye uygun altyapıları yaygınlaştıracak ve gençlerin bu alanlara kolayca erişmesini sağlayacağız. Gençlerin ve toplumun genelinde fiziksel aktiviteyi ve hareketli bir yaşam tarzını teşvik edecek kampanyalar düzenleyeceğiz.),

(3) Gençlerin sağlıklı, bilinçli ve özgür bireyler olarak yaşamlarını inşa etmeleri için her türlü desteği sağlamak (Gençlerimizin potansiyelini serbestçe ortaya koyabildiği bir gelecek inşa etmek temel hedefimizdir).

ç. Karar Alma Süreçlerinde Gençliğin Rolü:

(1) Hem merkezi hem yerel yönetimler düzeyinde gençlerin karar alma süreçlerine doğrudan katılabileceği gençlik meclisleri ve platformları oluşturmak ve etkin bir şekilde çalışmalarını sağlamak,

(2) Gençlik örgütlerinin ve gençlik odaklı sivil toplum kuruluşlarının bağımsızlıklarını ve çalışmalarını desteklemek, kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olmak,

(3) Gençlerin sorunlarına yönelik politikaların belirlenmesinde şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışı benimsemek gençlerin görüşlerini düzenli olarak almak.

d. Sağlıklı Bir Gençlik:

(1) Bağımlılıkla mücadelede aileleri ve toplumu bilinçlendirmek (Bağımlılıkla mücadelede ailelerin rolünü önemsiyoruz, onlara yönelik danışmanlık, eğitim ve destek grupları oluşturacağız),

(2) Bağımlılık riski taşıyan bireylerin erken teşhisini ve tedaviye erişimini kolaylaştırmak,

(3) Gençlerin bağımlılık yapıcı maddelerden ve davranışlardan uzak durmasını sağlamak (Okullarda ve gençlik merkezlerinde, madde bağımlılığının zararları konusunda bilimsel temellere dayalı, interaktif ve yaşa uygun bilinçlendirme programları düzenleyeceğiz. Bu programlar, risk faktörleri, korunma yolları ve yardım alma seçenekleri hakkında kapsamlı bilgi sunacaktır. Madde bağımlılığına yol açan ürünlerin gençlere satışını ve erişimini engelleyici yasal düzenlemeleri titizlikle uygulayacak ve denetim mekanizmalarını güçlendireceğiz. Özellikle yasa dışı madde ticaretiyle mücadelede kolluk kuvvetlerinin etkinliğini artıracacağız.),

(4) Rehabilitasyon ve topluma yeniden entegrasyon süreçlerini desteklemektir (Bağımlılık tedavisi için uzmanlaşmış, erişilebilir ve yeterli kapasitede tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin sayısını artıracacağız. Tedavi süreçlerinde bireysel farklılıkları gözetken, kişiye özel yaklaşımları destekleyeceğiz).

9. SPOR

Spor, sağlıklı nesillerin yetişmesinde, halk sağlığının korunmasında, toplumsal barışın tesis edilmesinde ve sosyal uyumun geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Sporun bu potansiyelinden en üst düzeyde yararlanmak ve içinde bulunduğu sorunları çözmek amacıyla, spor eğitimi, sporun ve sporcuların teşviki, spor kültürünün yerleştirilmesi, spor alt yapısının geliştirilmesi, spor yönetim süreçlerinin iyileştirilmesi ve engelli bireylerin spora yönlendirilmesi konularında ilerleme sağlamak temel hedeflerimizdendir.

Sporda başarıyı belirleyen iki temel faktör, spor kültürünün yaygınlığı ve spor yönetiminin etkinliğidir. Bu çerçevede, Liberal Parti olarak spor yönetimini ölçülebilir hedefler ve başarı odaklı bir yapıya kavuşturarak faal sporcu ve kulüp sayısını arttırmayı, spor kültürünü geliştirmeyi, sporu halka, eğitimcilere ve karar alıcılara önemli bir değer olarak benimsetmeyi hedefliyoruz.

Sporun tüm branşlarda tabana yayılmasına öncelik vereceğiz.

Okullar için belirli kulüp faaliyetlerini zorunlu kılacağız.

Bireysel yeteneklerin küçük yaşta tespitini sağlayacak ve bunlar için eğitim hayatlarının bir parçası olarak yetenek geliştirme programları uygulayacağız.

Sporda uluslararası başarı sağlayan gençlere üniversitede belirli bölümlere girişte farklı bir sistem geliştirecek ve bu gençlere yurt, hibe ve kredilerde öncelik sağlayacağız.

Coğrafi faktörleri, halkın spor kültürü ve taleplerini dikkate alarak farklı spor dallarında yeni spor tesislerini faaliyete geçireceğiz.

Federasyonların özerkliklerini ve kurumsal kapasitelerini güçlendirecek, görev, yetki, sorumluluk, mali ve idari yapıları ile seçim sistemlerini yeniden düzenleyecek yasal bir çerçeve oluşturacağız.

Tüm spor dallarında, milli sporcular ile federasyon yönetimlerinin seçiminde liyakate dayalı adil ve şeffaf bir yapı tesis edeceğiz.

Engelliler ile dezavantajlı çocuklar arasından daha fazla sporcu çıkmasını sağlamak amacıyla, spor kulüplerinin engellilere yönelik spor şubesi açmasını teşvik edeceğiz.

Eğitim kurumlarındaki spor tesislerinin engelli çocuk ve gençlere hizmet edebilmesine yönelik gerekli tedbirleri alacağız.

Spor Politikalarımız:

a. Sporun Yönetimi:

- (1) Türkiye'nin uluslararası spor arenasındaki konumunu güçlendirmek ve ülkemizin tanıtımını spor diplomasisi aracılığıyla sağlamak,
- (2) Spor hukukunu uluslararası normlara uygun hale getirmek, doping, şike gibi sporun ruhuna aykırı davranışlarla etkin mücadele etmek ve etik değerleri ön planda tutmak,
- (3) Ülkemizin sporcu havuzunu genişleterek, uluslararası alanda rekabetçi ve başarılı sporcular yetiştirmek,
- (4) Spor federasyonlarının siyasi müdahalelerden bağımsız, demokratik, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde çalışmalarını sağlamak,
- (5) Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak (Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak, hem uluslararası prestijimizi artıracak hem de ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır. Uluslararası spor federasyonları, komiteler ve karar verici mekanizmalar nezdinde düzenli temaslar kurarak, Türkiye'nin ev sahipliği potansiyelini ve taahhütlerini güçlü bir şekilde ifade edeceğiz),
- (6) Spor ekonomisini geliştirmek için özel sektörün ve sponsorluk mekanizmalarının spora yatırım yapmasını teşvik etmek, bu yatırımlara vergi avantajları sağlamak.

b. Ülkemizde Sporun Yaygınlaştırılması ve Bilinçli Spor:

(1) Belediyelerle işbirliği içinde, her mahalleye kolayca erişilebilecek spor tesisleri (parklar, yürüyüş yolları, bisiklet yolları, açık hava spor alanları) kazandırmak,

(2) Okullarda beden eğitimi derslerinin niteliğini ve süresini artırmak, okul sporları faaliyetlerini çeşitlendirmek ve yaygınlaştırmak. Her öğrencinin en az bir spor dalıyla ilgilenmesini teşvik etmek,

(3) Her yaştan vatandaşın düzenli fiziksel aktivite ve spor yapmasını teşvik edici kampanyalar düzenlemek, yetişkinlere yönelik spor kursları ve programları geliştirmek,

(4) Engelli bireylerin spora eşit ve engelsiz katılımını sağlamak için gerekli altyapıyı oluşturmak, özel spor kulüplerini ve organizasyonlarını desteklemek.

c. Sporun ve Sporcunun Desteklenmesi:

(1) Uluslararası başarı elde eden veya bu potansiyele sahip olan sporculara ve onları yetiştiren kulüplere yönelik maddi destekleri artırmak (Bu destekler, sporcuların geçimlerini sağlayarak spora tam odaklanmalarına imkân tanıyacak ve kulüplerin altyapı yatırımlarını güçlendirecektir),

(2) Başarılı sporcularımızın toplumsal takdirini ve görünürliğini artırmak,

(3) Sporcuların sosyal güvenlik haklarını sağlamak (Sporcuların sporculuk kariyerleri sonrasında da topluma entegre olabilmeleri için eğitim ve kariyer danışmanlığı hizmetleri sunarak, spor sonrası yaşamlarına yönelik planlama yapmalarına yardımcı olacağız).

ç. Sporcuların Yetiştirilmesi ve Yeteneklerinin Artırılması:

(1) Maddi imkânsızlıklar nedeniyle spordan uzaklaşmak zorunda kalan yetenekli gençlere yönelik burs ve destek programları geliştirmek (Bu programlar, sporcuların eğitim hayatlarını aksatmadan spor kariyerlerine devam etmelerini sağlayacaktır),

(2) Uluslararası standartlarda antrenör ve hakem yetiştirme programları geliştirmek, mevcut antrenörlerin ve hakemlerin sürekli gelişimini sağlamak,

(3) Spor kulüplerinin altyapı çalışmalarını ve genç sporcu yetiştirme programlarını maddi ve teknik olarak desteklemek,

(4) Spor bilimleri alanında araştırmaları desteklemek, sporcu sağlığı, beslenmesi ve psikolojisi konularında bilimsel danışmanlık hizmeti sunan merkezler kurmak,

(5) İlkokul çağlarından itibaren ulusal çapta uygulanacak, bilimsel temellere dayalı yetenek tarama programları ile potansiyel vadeden çocuklarımızı tespit etmek (Bu taramalar, sadece fiziksel özellikleri değil, aynı zamanda psikomotor becerileri, motivasyon düzeylerini ve spor dallarına yatkınlıklarını da içerecektir),

(6) Tespit edilen yetenekli çocuklarımızın, doğru spor dallarına yönlendirilmesini sağlamak (Her sporcunun potansiyelini maksimize etmek amacıyla, yaş gruplarına ve spor dalına özel, bireyselleştirilmiş uzun vadeli gelişim planları oluşturacağız. Bu planlar; teknik, taktik, fiziksel ve psikolojik antrenmanların yanı sıra beslenme, uyku düzeni ve akademik destek gibi unsurları da içerecektir),

(7) Genç yaşlardan itibaren sportif yetenek taramaları yaparak potansiyel sahibi çocukları tespit etmek ve onları doğru spor dallarına yönlendirmek,

(8) Sporcularımızın ve takımlarımızın uluslararası kamplara düzenli katılımlarını sağlayarak farklı antrenman metotları ve rekabet ortamlarıyla tanışmalarını teşvik etmek (Uluslararası yarışmalara daha fazla katılım, sporcularımızın deneyim kazanmasına ve uluslararası rekabet düzeyine adaptasyonuna yardımcı olacaktır),

(9) Uluslararası standartlarda antrenör eğitimi ve sertifikasyon programları uygulamaktır.

10. KÜLTÜR VE SANAT

“Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” İnsanların müreffeh bir ülkede barış ve özgürlük içerisinde mutlu yaşam kurmasına fırsat yaratmak ve imkân tanımak siyasetin sorumluluğundadır.

Hukukun üstünlüğüne, temel insan haklarına, girişim, düşünce, inanç ve ifade özgürlüğüne ve sosyal dayanışmaya dayalı bir sosyal, siyasal ve ekonomik düzenin işlerliği, ancak sanat ve kültür alanlarındaki serbestlik ve üretkenlik ile birbirini besleyerek sürdürülebilir.

Türkiye çok kültürlü zengin bir toplumdur.

Devletin görevi, evrensel değerleri gözeterek Türkiye coğrafyasındaki tüm kültürlerin korunması, yaşanması ve temsil edilmesine imkân tanımak, üretimine, çeşitlendirilmesine ve tanıtımına destek olmak; gelecek nesillere aktarılmasına zemin yaratmak ve bunun için vatandaşların ihtiyaç duydukları imkânları adil kıstaslarla sağlamaktır.

Kültür ve sanat, geniş yelpazede çok çeşitli zevkler ve alışkanlıklar bütünüdür. Tüm bu kültür kalıplarının, çeşitlilik ve çok kültürlülük bağlamında geleceğe taşınabilmesi, insanı merkezine alan demokrasi kültürünün oluşması anlamında da yaşamsaldır.

Kültür ve sanat politikamız; siyasi, ekonomik, etnik ve benzeri unsurların üzerinde, toplumdaki ayrışmaların karşısında, birleştirici bir misyonun taşıyıcısı olacaktır. Kültür ve sanatın devlet tarafından araçsallaştırılma ve tekleştirilme girişimlerine kapalı olması esastır.

Bütün din, mezhep ve inanıştan vatandaşların, inançları gereği sürdürmek istedikleri kültürlerini yaşamaları için ihtiyaç duydukları imkânları temin edeceğiz.

Telif hakları ve fikri mülkiyetin korunması konusunda mevcut yasal düzenlemeleri güncelleyecek, yaratıcılık ve üretkenliğin önünü açacak şekilde yeniden ele alacağız. Telif hakları alanında karmaşık uygulamaları sadeleştirecek, kullanıcıyla hak sahipleri arasında kolay ve işler bağlar oluşturacağız.

Ülkemizde üretilen kültür ve sanat ürünlerini hızla dijitalleştirerek bir veri bankasında muhafaza edilmesini sağlayacağız. Her şehirde, merkezi parkların içinde bütün sahne sanatları etkinliklerinin yapılabileceği çok amaçlı “kültür sanat sahneleri” kurarak, işletmesini ilgili belediyelere devredeceğiz.

Devlet Tiyatroları ile Devlet Opera ve Balesi gibi kurumları destekleyecek, bu kurumların Anadolu’daki kültür ve sanat birikiminden daha fazla yararlanmalarını sağlayacağız. Halk kütüphaneleri, merkezi yönetimle idare edilemez bir duruma gelmiştir. Bu kütüphaneleri protokollerle belediyelere devredecek ve belediyeler tarafından işletilmeleri ve geliştirilmeleri için kaynak aktaracağız.

12 yıllık eğitim sürecindeki bütün çocuklarımızın kendi şehirlerindeki müzeleri, sinemaları, tiyatroları ve kütüphaneleri ücretsiz ziyaretlerini sağlayacağız.

Geleneksel sanat ve zanaat alanında sanatçı ve zanaatkâr yetiştirilmesi, eser üretimi, üretilmiş eserlerin ülke ve dünya pazarına ulaşımının sağlanmasını destekleyecek, bu alanlarda faaliyet gösteren özel sektör ve sivil toplum için özel destek programları geliştireceğiz.

Yurtdışına kaçırılmış tarihi eserlerimizin iadesi hususunda özel bir çalışma grubu oluşturup, etkin bir mücadele yürüteceğiz.

Ülkemizde üretilen kültür-sanat ürünlerinin uluslararası pazarlarda tanıtılması ve değerlendirilmesi için, ilgili bütün sektörleri komisyonlar şeklinde bir araya getiren, kolektif ve bağımsız bir “Türkiye Telif Ajansı” kuracağız.

11. GÖÇ POLİTİKALARI

Dünyanın mevcut ekonomik ve çevresel sorunları, özellikle doğumuzda ve güneyimizde bir göç baskısı yaratmaktadır. **Sınırlarımızdan kaçak girişler önlenecektir.** Kontrolsüz göçler ekonomik, sosyal ve demografik tehditler oluşturmaktadır.

Türkiye coğrafyası tarih boyunca olduğu gibi bugün de insani krizlerin yanında çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasal gerekçelerle birçok göç hareketine ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, göç veren bir ülke olduğu gibi hem göç alan hem de göçlerin geçiş güzergâhında bulunan bir ülkedir.

Mülteci kanunu çıkaracağız. Türkiye'nin Avrupa'nın göçmen kampı olmasına izin vermeyeceğiz.

Bugüne kadar geçici çözümlerle yönetilmeye çalışılan göç konusunda insan odaklı ve milli menfaatlere dayalı bir Ulusal Göç Politikası hazırlayacağız. Bu doğrultuda gerçekçi, insani, bütüncül, kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşımla yeni politikalar oluşturacağız.

Göçle ilgili sorunların insani boyutunu hassasiyetle değerlendirecek, kısa vadeli yaklaşımlardan uzak, insan onuruna yaraşır politikalar yürüteceğiz.

Çeşitli göç dalgalarının yol açtığı insani, toplumsal ihtiyaç ve sorunlara yönelik uluslararası sözleşmeler ve yükümlülükler çerçevesinde, uluslararası iş birliği ve hakkaniyetli sorumluluk paylaşımı esasıyla gerçekçi ve çözüm odaklı stratejiler geliştireceğiz.

Ülkemiz dışında yaşanan ve uluslararası düzensiz göçe sebep olabilecek olayları hassasiyetle takip edecek, stratejik bir yaklaşımla koruyucu ve önleyici tedbirler alacak, ülkelerine dönmek isteyen sığınmacı ve göçmenler için güvenli ve gönüllü dönüş koşulları oluşturacağız.

Ekonomik nedenlerle ülkelerini terk ederek ülkemize yasa dışı yollarla gelen yabancılarla ilgili olarak, söz konusu ülkelerin yönetimleri ile diyalog ve işbirliği halinde geldikleri ülkelerde çözümü önceleyen politikalar geliştireceğiz.

Sığınmacıların ülkemizde misafir oldukları süre boyunca sağlık ve eğitim gibi temel insani ihtiyaçlarının karşılanmasında ulusal kapasitemizin etkin kullanımını ve uluslararası iş birliğini azami düzeyde tutacağız.

Toplumsal uyumu sağlamaya yönelik sosyal politikalar uygulayacağız.

Hassas gruplar olan çocuk ve kadınların istismardan korunması ve insan ticaretinin önüne geçilmesi için koruyucu ve önleyici tedbirleri artıracacağız.

12. ÇEVRE, KENTLEŞME VE AFET YÖNETİMİ

Çevreyi, insanın istediği gibi tasarruf edebileceği bir alan yerine, doğal dengenin devamı için korunması gereken, yaşamı destekleyen insanın habitat alanı olarak görüyoruz.

Çevre Artan nüfus, kentleşme ve sanayileşme; ormanların yok olmasına, emisyonların artmasına, yenilenemeyen kaynakların tükenmesine, nehirlerin kirlenmesine, çölleşmeye, su baskınlarına ve uzun dönem iklim değişikliğine neden olmaktadır.

İklim değişikliği, insanlar, diğer canlılar, çevre ve ekonomi üzerindeki geniş kapsamlı ve yıkıcı etkileriyle insanlığın karşılaştığı en büyük ve en acil sorunlardan biri haline gelmiştir.

Türkiye Akdeniz havzasında olması nedeniyle iklim değişikliğinin zararlı etkilerinden ve tehditlerinden etkilenecek ülkeler arasında yer almaktadır. Vatandaşlarımızın sağlık ve refahının çevre ile ilgili risklere karşı korunması için, kirliliğin önlenmesi ve doğal kaynakların ekolojik dengeye zarar vermeyecek biçimde kullanılması temel hedefimizdir.

Başta enerji olmak üzere, sanayi, tarım, ulaştırma gibi diğer politika alanlarını çevre ile daha uyumlu hale getireceğiz. Sanayide çevre dostu teknolojilerin kullanılmasını destekleyecek; yenilenebilir ve temiz enerji potansiyelimizi en üst seviyeye çıkaracağız. Yeni yerleşim yerlerinde merkezi ısıtma sistemlerini teşvik edecek, yeşil alanları arttıracak, imar planları yapılırken hava kirliliğini azaltan tedbirleri uygulamaya koyacak ve toplu taşıma araçlarının yaygınlaştırmasını özendireceğiz.

Hava kirliliğine sebep olan kirletici vasfı yüksek tesislerde, baca gazı arıtma tesisleri için en iyi teknolojileri seçecek, hava kalitesinin izlenmesi sistemini yerleşim yerlerinde kurdurarak ve çevrimiçi bilgilendirme sistemleri ile vatandaşlarımızı bilgilendireceğiz. Denizlerimizdeki petrol kirliliği, atıkların artışı ve aşırı, düzensiz balıkçılık gibi unsurlar, deniz canlılarının sağlığını ve çeşitliliğini olumsuz etkilemektedir. Denizlerimizin kirlenmeye karşı korunması için etkin mücadele edecek, özellikle taraf olduğumuz Barselona ve Bükreş Sözleşmelerindeki yükümlülüklerimizi özenle sürdüreceğiz ve denizlerimizin maruz kaldığı kirliliğin bertaraf edilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştireceğiz.

Evsel ve sanayi atık suları için ortak atık su arıtma tesisleri yaparak, arıtılan suların sulamada kullanılmasını teşvik edeceğiz. Suyun sektörler arasında tahsisinde ekonomik verimliliği dikkate alacağız. Tarımda suyu az tüketen, bölgenin durumuna göre kuraklığa dayanıklı bitki türlerine yönelmesini teşvik edecek, tarımda su kullanımının etkinleştirilmesi için yeni teknolojilerin kullanılmasını destekleyeceğiz.

Şehirlerimizde yağmur sularının bir yerde toplanma projelerine destek vereceğiz.

Ülkemiz birçok endemik türe ev sahipliği yapmakta ve zengin bir biyolojik çeşitlilik barındırmaktadır. Çevre için önemli olduğu kadar, ekonomik açıdan da büyük değere sahip olan biyolojik çeşitliliği ve gen kaynaklarımızı, gelecek kuşakları da gözeterek, koruyacağız.

Hayvan haklarının korunması ve hayvanların kötü muamele ve şiddete maruz kalmalarının engellenmesi önemli ve hassas bir toplumsal konudur. Hayvan haklarının korunması konusunda hem vicdani duyguları hem de Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi ilgili uluslararası enstrümanların benimsediği norm ve standartları tüm düzenleme ve uygulamaları göz önünde bulunduracağız.

Hayvan hakları ile ilgili düzenleme ve projeleri bu anlayışla geliştirecek, gerekli denetim ve yaptırımları hayata geçireceğiz. Hayvanların şiddet ve işkenceden korunması, hayvan yetiştiricilerinin bilgilendirilmesi, sanayi ve bilimsel araştırmalarda hayvanlara muamele, nesli tükenmekte olan hayvanların korunması ve izinsiz avlanma, eğlenme, dövüşürme ve benzeri amaçlarla hayvanlara zarar verilmesi gibi başlıca konularda çalışmalar yürüteceğiz.

Hayvanlara karşı işlenen suçlar kapsamına giren fiilleri ve cezaları bu doğrultuda düzenleyeceğiz. Orman ve korunan alanları genişletecek, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, uluslararası öneme sahip sulak alanlar, yaban hayatı geliştirme sahaları ile

hassas bölgeleri koruyacak; orman, mera ve tarım alanlarının ekonomik getiri ve rant uğruna kullanımlarına izin vermeyeceğiz.

Çölleşme, verimli toprakların azalmasına, üretim ve verim düşüklüğüne, bitki örtüsünün tahribine, gıda üretiminin azalmasına, sel ve taşkın zararlarının artmasına, ekonomik kaynakların azalmasına ve göçlere sebep olmaktadır. Çölleşme ile mücadele de havza bazlı, sürdürülebilir arazi yönetiminin sağlanması ve yok olan topraklarımızın kaybını önlenmesi için gerekli yasal çerçeveyi oluşturacak, Ulusal Eylem Planları hazırlayacak, entegre arazi kullanım planları ve politikaları geliştirecek ve bu planların ülkemiz stratejik kalkınma planlarına entegrasyonunu sağlayacağız. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Paris Anlaşması, Avrupa Birliği Çevre Programları ve taraf olduğumuz diğer uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri yakından takip edeceğiz.

Çevreyi kirleten bütün kurum, kuruluş ve şahıslara, kirleten öder ilkesi doğrultusunda, en ağır ve caydırıcı yaptırımları uygulayacağız. Çevreye zarar veren faaliyetler üzerindeki vergileri, harçları ve ücretleri arttıracak, kirletici faaliyetleri destekleyen sübvansiyonları kaldıracak ve kamu alım kurallarında değişiklikler yapacağız.

Çevre odaklı yatırımlara, teknolojik yeniliklere ve temiz teknoloji kullanımına daha fazla kaynak ayıracağız. Çevreye ilişkin politikalar, planlar ve projeler belirlenirken; kamu kurumları, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum örgütlerini sürece dâhil edecek, farkındalık kampanyalarıyla halkımızın bilinçlendirilmesini ve bilgiye erişimini sağlayacağız. Merkezi ve yerel bütçeleme süreci ile politikaların oluşturulmasında iklim ve çevresel hedefleri de dikkate alacağız.

12.1 Kentleşme:

Kentlerimizin; yaşanabilir, refah seviyesi yüksek, temiz, huzurlu, güvenli, üretken, verimli, sürdürülebilir, tarihi ve kültürel değerleri korunan, dirençli, ekolojik, teknolojik ve çağdaş kentler olmasını hedefliyoruz.

Kentlerimizin geleceğini belirleyecek yol haritalarının, gelişim strateji çerçevelerinin ve yapısal planlarının, kentlerimizin farklılaşan özellik ve dinamiklerini dikkate alarak katılımcı bir yaklaşımla ele alınması ve tüm kent paydaşları tarafından benimsenmesi gerektiğine inanıyoruz.

Yerel yönetimlerin özellikle altyapı ve imar planları için rehber olacak nitelikte uzun vadeli yatırım ve kalkınma stratejik planlarını oluşturacağız. İmar planlarına aykırı yapılaşmaya ve kentleşmeye kesinlikle izin vermeyeceğiz.

İmar ve çevre mevzuatına aykırılıklara uygulanan cezaları arttıracacağız. İmar planı yapma konusundaki yetki dağınıklığını, mahalli idarelerin imar planı yapma, merkezi yönetimin ise denetim yapma yetkisine sahip olacağı bir anlayışı esas alarak gidereceğiz.

Toplu konut üretimini, sadece miktara ve sayıya bağlı değil; yerel kimliğe, sosyal dokuya, estetiğe ve sağlıklı barınma hakkına uygun bir temelde gerçekleştireceğiz.

Peyzaj mimarisine ve bahçe tanzimine kentsel ve kırsal kesimde gereken önemin verilmesini halkın bu konularda bilinçlenmesini sağlayarak önem vereceğiz.

Binalarda Enerji Verimliliği ve Enerji Kimlik Belgesi düzenlemeleri ile çevre dostu inşaat süreçlerinin ve yöntemlerinin geliştirilmesi için çaba sarf edeceğiz. Bu çerçevede, çevreye duyarlı malzemelerin kullanımını teşvik edecek, yeşil çatı uygulamalarını, enerji verimliliğini esas alan ve çevreyi kirletmeyen çalışmaları destekleyeceğiz.

Kaliteli su yönetim anlayışını güvence altına alacak, su kaynaklarını koruyacak ve içme suyu havzalarında suyu kirletecek hiçbir yapıya izin vermeyeceğiz.

Büyük kentlerde atık su arıtma merkezlerinde, yeni teknolojileri kullanarak doğrudan kullanılabilir nitelikte su çıktısı üreten sistemleri kullanmaya başlayacağız.

Kentlerde otopark sorununa köklü çözümler getireceğiz. Otopark işletmeciliğine sadece yerel yönetimlere gelir sağlayıcı bir faaliyet olarak bakmayacak, insanı önceleyici ve insan hareketliliğini destekleyici yönde gözden geçireceğiz.

Kentlerdeki toplu taşımacılık uygulamalarını temizlik, konfor, hız, güvenlik ve kalite kriterleri bakımından geliştirecek ve toplu taşımayla ulaşımı özendireceğiz.

Kentsel Dönüşüm Projelerini deprem, sel ve diğer afetlere karşı kentin direncini arttırmanın yanı sıra, yaşanabilir ve çağdaş normlara uygun kentler oluşturmak amacıyla gerçekleştireceğiz.

Kentsel dönüşüm ve imar uygulamalarında mahalle dokusunu ve kültürünü koruyacak, güvenli ev, güvenli sokak, güvenli mahalleler inşa ederek çocuklar için yaşanabilir alanlar oluşturacağız.

Kentsel dönüşüm ve kenti etkileyen büyük ölçekli yapılaşma kararları öncesinde Sosyal Etki Değerlendirme (SED) raporu alınması uygulamasını getireceğiz. Sosyolog, tarihçi, psikolog, pedagog ve şehir plancısı gibi ilgili uzman görüşlerinin yer alacağı bu raporlar etki alanındaki kentin ve kent nüfusunun karşılaşılabileceği sorunların önceden belirlenmesine katkı vererek karar alma süreçlerinin bir parçası olacaktır.

Kamu arazilerinin yönetiminde, arsa ofisinden başlayarak TOKİ'ye giden süreçten çıkarılacak dersler doğrultusunda yeni bir model ve denetleme mekanizması kuracak ve bu sayede yaşam alanlarımızdaki kamu arazilerinin korunmasını sağlayacağız.

Yeni yapılacak yapıların mevcut yapılarla uyumlu olmasına ve yeni yapılaşmanın mevcut altyapıya yük getirmeyecek şekilde olmasına özen göstereceğiz.

Güzel şehircilik uygulamalarının teşvik edildiği düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

12.2 Afet Yönetimi:

Türkiye başta depremler olmak üzere birçok afetle sıklıkla karşılaşmaktadır. Afetler ciddi insani ve toplumsal maliyetlerin yanında önemli ekonomik kayıplara da yol açmaktadır.

Afet sonrası faaliyetlere yoğunlaşan bir Kriz Yönetimi yerine, afet öncesi riskin en aza indirilmesine yönelik tedbirler ile afet sırasında yapılması gerekenleri ve afet sonrasını planlayan uygulanabilir bir Afet Yönetim Sistemi oluşturacağız.

Bu kapsamda, tüm yapıları süratle gözden geçirerek, deprem ve sel açısından en riskli bölgelerden başlamak üzere bir kentsel dönüşüm programını derhal uygulamaya koyacağız. Böylece bölge risk düzeyine bağlı olarak hastane, okullar ve diğer kamu binaları öncelikli olmak üzere tüm yapı stokumuzu elden geçirecek ve depreme ve diğer afetlere dayanıklı hale getireceğiz. Bunun için gerekli uygun koşullu finansmanı, arsa tahsislerini ve diğer kolaylıkları sağlayacağız. İstanbul'un depreme hazırlanması konusunu öncelikli olarak ele alacağız.

Afet yönetimi konusunda aktif bir tespit, risk azaltma, tedbir ve düzeltme faaliyet programını devreye sokacağız.

Şeffaf ve katılımcı yönetim felsefesi ile etkin, tutarlı ve anlaşılır bir afet risk değerlendirmesi yaparak kamuoyu ile paylaşacağız.

Afet tehlikesi ve riskleri ile ilgili verilerin toplandığı ve periyodik olarak değerlendirildiği şeffaf bir afet bilgi sistemi kuracağız.

Afetlere hazırlık ve korunma eğitimlerini tüm okullarda ve medya imkânlarını kullanarak yeniden yaygın ve sürekli hale getireceğiz.

Afet sonrası, geçici barınma ihtiyacına yönelik olarak mevsimine göre çadır veya kolay montaj edilebilir prefabrik barınma yapıları tedariki için her türlü planlamayı gözden geçireceğiz gecikmeden uygulayacağız.

Doğal afet anında elektrik, doğalgaz ve su gibi şebekeleri devre dışı bırakacak erken uyarı sistemleri geliştireceğiz. Afet sonrası, enerji, altyapı, planlama, arazi kullanımı, gıda güvencesi, turizm, salgın hastalık, su kaynakları gibi sektörel risklerin de değerlendirilmesi ve yönetilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu güçlendireceğiz.

Kentlerin içinde yer alan kamu arazilerinin envanterini hızlıca tek elde toplayacağız ve uygun görülen alanları, riskli bölgelerde bulunan kent dokularının rehabilitasyonunda tahliye alanı olarak kullanacağız.

Jeolojik açıdan risk taşıyan ve tahliyesi tamamlanan alanları, kentin içerisinde yeşil alanlar veya afet toplanma alanı olarak düzenleyeceğiz.

Ulusal ve uluslararası afetlerde görev alacak kurtarma ekiplerini güçlendireceğiz.

Başta AFAD ve Kızılay olmak üzere afet sonrası yardım organizasyonunu ve faaliyetlerini her türlü şüphe, ihmal ve kayırmacılıktan uzak şekilde yeniden yapılandıracağız ve planlayacağız. Gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşma ve yardımların dağıtımı konusundaki belirsizlik ve kargaşayı önlemede adrese dayalı nüfus sisteminden istifade edeceğiz.

13. GÜVENLİK VE SAVUNMA

Güven içinde yaşamak temel bir insan hakkıdır. Vatandaşlarının güven içinde yaşamasını temin etmek devletlerin en önemli görevlerinden birisidir.

Ülkemiz çok yönlü güvenlik riskleri ile karşı karşıyadır. Terörizm ve organize suçlar toplumsal dokumuzu zedelemekte, insanımızın huzurunu bozmakta ve ekonomimizi olumsuz yönde etkilemektedir.

Çalkantılı uluslararası ortam ve yakın komşularımızda süregelen istikrarsızlıklar, otorite boşlukları ve bunlardan kaynaklanan risklerin iyi yönetilememesi, ülkemizi önemli iç ve dış tehditlere maruz bırakmaktadır.

Güvenlik kavramını; insan-toplum-devlet-çevre faktörleri arasındaki hassas dengeye dayalı, riskleri en iyi şekilde yönetirken tehditleri yok etmeyi hedefleyen, demokratik özgürlükleri en üst düzeyde gözetken, bütüncül ve gelişimci bir yaklaşımla ele alacağız.

Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden sorunların başında düzensiz göç konusu gelmektedir. Göç konusunun komşu ülkelerle ortak bir çalışma ile çözülebileceğine inanıyoruz. Bu konuda Türk Devletleri Teşkilatı üyesi devletlerin, komşu bütün devletlerin de içinde olduğu bir çalışma grubu oluşturulacaktır.

13.1 Güvenlik:

Güvenlik hizmetlerinin temel ilkesi; vatandaşın temel hak ve özgürlüklerini korumaktır. Bu bağlamda hedefimiz, demokratik hukuk devleti prensiplerine bağlılık, insan haklarına saygı, özgürlük ve güvenlik arasındaki birlikteliğin ve hassasiyetin gözetilmesi, önleyici kolluk hizmetlerinin öncelikli olmasıdır.

Önleyici ve caydırıcı kolluk gücü ile sokaklarında suçun kol gezmediği, trafikte kavgaların yaşanmadığı, güvenlik görevlilerinin herkese eşit uygulama yaptığı, kadın cinayetleri ve çocukların cinsel istismarı başta olmak üzere insan onuruna ve hayatına kasteden her türlü şiddet türünün ortadan kalktığı, özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmediği ve edenlerden hesap sorulduğu bir güvenlik altyapısının oluşturulması temel asayiş hedefimizdir.

Çete, mafya ve benzeri organize suç örgütleriyle kararlılıkla mücadele edecek, bu yapıların devlete sızmalarını önleyecek ve devletten güç aldığı algısını oluşturacak her türlü söylem ve faaliyetlere ağır yaptırımlar getireceğiz.

Organize suç örgütlerinin sınırı aşan faaliyetleri konusunda uluslararası işbirliğini güçlendireceğiz.

Her geçen gün insanımız için taşıdığı risk ve tehdit boyutu artan uyuşturucu ve madde bağımlılığı, günümüz gençliği ve gelecek nesiller için öncelikli sorun alanlarından biridir. Uyuşturucu maddelerin yasa dışı üretimi, ticareti ve kullanımıyla kararlılıkla mücadele edeceğiz.

13.2 Savunma:

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) milli güvenliğimizin ve milli çıkarlarımızın korunmasındaki temel unsur olduğunun bilincinde olarak, dünyanın en teknik ve caydırıcı bir güç olması hedefimizdir.

Askerlik mesleğinin saygın bir meslek olması sağlanacaktır.

Her kurumumuz gibi TSK'nın da profesyonel özerkliğe sahip olmasını sağlayacağız. TSK, siyasetten uzak tutulacak ve hükümetlerin iç politika hedeflerine alet olmasına izin verilmeyecektir.

Mecburi askerlik hizmetini yapan gençlerimiz, bu hizmetleri süresince asgari ücret seviyesinde maaş alacaklar ve sigorta primleri ödenecektir.

Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri dinamik ve çağdaş bir kuvvet yapısına kavuşturulacaktır.

Kara Kuvvetleri bünyesinde jetpack (uçan adam) teknolojisine sahip bir tabur seviyesinde kuvvet hazırlanacaktır. Tugaylar seviyesinde İHA ve SİHA bölükleri kurulacaktır.

TSK Personel Kanunu'nda albay rütbesindeki yığılmayı engelleyecek düzenlemeler yapılacaktır.

TSK'nin rütbeli personel kadrosu titiz bir çalışmayla yeniden belirlenecek, her rütbedeki personel kadrosu tespit edilecek, rütbe terfilerinde bu rakamlara uyulacak, askeri yeterliliğini kaybeden personel ve sağlık sebebiyle TSK'da muharip ve yardımcı hizmetlerde görev yapamayacaklar için diğer bakanlıklar bünyesinde çalışabilecekleri kadrolar ihdas edilecektir.

TSK'nin ana görevi ülkemizin dış güvenliğini sağlamak ve milli çıkarlarımızı korumaktır.

13.3 Savunma Sanayi:

Türkiye, savunma sanayinde kendine yeter bir ülke olmalıdır.

Savunma sanayi teknolojilerinin geliştirilmesinde TÜBİTAK, üniversiteler ve sanayi işbirliği sağlanacaktır.

Savunma Sanayimizi, özel sektörün önünü açacak ve sektörde adil rekabeti sağlayacak bir planlama ve yönetim anlayışıyla daha ileri noktalara taşıyacağız.

Büyük tedarik projeleri, kuvvet yapısı ve kuvvet planlamasını bozmayacak şekilde somut güvenlik ortam ve ihtiyacına uygun olarak, ülkenin dış politikası ile çelişmeyen bir biçimde yönetilecektir.

Savunma Sanayi Başkanlığı'yla birlikte savunma sanayi alanında faaliyet gösteren diğer kurum kuruluş ve vakıf şirketleri ile özel firmalar arasında sinerji, işbirliği ve eşgüdüm yaratacak mekanizmaları oluşturacağız.

Savunma sanayisinde faaliyet gösteren vakıf şirketlerinin, denetlenebilir, ölçülebilir, performans ve verimlilik değerlendirmesine açık stratejik yönetim düzenlemeleri ile liyakat esaslı ve profesyonel yönetime uygun ilkeler çerçevesinde çalışmasını sağlayacağız.

İşletme modernizasyonu, profesyonel yönetim ve yeni kurumsal düzenlemelerle askeri fabrikalarda verimlilik artışı ve etkinlik sağlayacağız.

Milli menfaat ve milli güvenlik ilkeleri çerçevesinde, kritik özellikteki yetenekleri ve hizmetleri zaafa uğratacak askeri fabrika özelleştirilmesine gitmeyeceğiz. Uygun olacağı tespit edilen faaliyet alanlarındaki özelleştirmeleri ise, tüm ulusal katılımcılara eşit mesafede, serbest rekabet ortamı ve kamu ihale mevzuatına uygun olarak gerçekleştireceğiz.

Tank geliştirme yerine, füzeler, uçan teknolojiler ve tekerlekli zırhlı ateş gücüne öncelik verilecektir.

14 DIŞ POLİTİKA

14.1 Temel İlkeler:

Dış politikamızın temel ilkesi “Yurtta Barış, Dünyada Barış”tır (**Barışçı Dış Politika**).

Barış ilkesi, ülkemizin milli birliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye düşüren bir anlayışta olmayacaktır.

Terörizm ve şiddet, göç ve mülteci sorunları, ideolojik çatışmalar ve popülist eğilimler küresel ortamı daha da karmaşık hale getirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu günden beri olduğu gibi bölgesel barış ve güvenliğin teminatı olacaktır. Komşu ülkelerle karşılıklı güven ilişkisi içinde olacağız.

NATO ittifakı içinde olmayı, Yurtta barış, dünyada barış ilkemizle uyumlu buluyoruz. Türkiye Cumhuriyeti, demokratik ve insan haklarına saygılı bir devlet olarak NATO ittifakı içinde olmaya devam edecektir.

Suriye krizinin gösterdiği gibi, insan haklarına saygılı olmayan komşu ve uzak ülkelerin iç durumu da ülkemizin güvenliğine tehdit oluşturabilmektedir. Bunun için özellikle komşu ülkelerin iç barışının korunmasına da özen göstereceğiz.

Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, TBMM tarafından onaylanmış olan uluslararası sözleşmelere titizlikle bağlı kalacağız.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin daimi üyelik sayısı ve statüsü değişmelidir. Rusya Federasyonu Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) daimi üyeliğinden çıkarılmalıdır.

Hindistan, Brezilya, Japonya, Nijerya ve Türkiye gibi bölgesel güçlerin BMGK’ye katılımını destekliyoruz.

Avrupa Birliği’ne üye olmak için gerekli reformları içeren Kopenhag Kriterleri’ni halkımızın hak ettiği temel hak ve özgürlükler olduğu gerekçesiyle Ankara Kriterleri olarak düzenleyip uygulayacağız.

Türk dünyası ile sosyal ve ekonomik ilişkilerimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Türk Devletleri Teşkilatı’nın aynı zamanda bir güvenlik ittifakı olmasını sağlayacağız.

İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerle ilişkimizi geliştirmeye devam edeceğiz.

Afrika ülkeleri ile ilişkilerimizi geliştireceğiz.

Ülkelerin başka devletler tarafından işgal edilmesi girişimlerini uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye attığı için meşru bulmayacağız.

Ege Denizi ve Adalar sorunu Yunanistan ile dostane ilişkiler temelinde çözüme kavuşturulmaya çalışılacaktır.

Çok uzun ortak tarihi ve ortak kültürel değerleri olan Türk-Yunan, Türk-Ermeni, Türk-Arap, Türk-Kürt, Türk-Gürcistan, Türk-İran, Türk-Azeri halkları arasındaki ortak geçmişin bir ortak gelecek vizyonuna dönüşerek, sorunların düşmanlık değil, ortak gelecek için inşası için fırsat olarak görülen bir anlayışa dönüşerek yeni bir yakın komşuluk politikası geliştirilecektir.

14.2 Kıbrıs:

Kıbrıs sorunu, Avrupa Birliği’nin Kıbrıs Rum kesimini tam üye olarak birliğe katmasıyla çözümsüzlüğe ya da Türk kesiminin teslimiyetine mahkûm edilmiştir. Liberal Parti olarak, bu sorunun daha fazla tarafları oyalamasına müsaade etmeyeceğiz.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) hükümetine ülkenin isminin **Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KTC)** olarak değiştirmelerini teklif edeceğiz. KKTC halkının devletin tanınmaması sebebiyle maruz kaldığı ambargonun kırılması için hepsine ikinci vatandaşlık kapsamına T.C. pasaportu verilecek, KKTC ve TC vatandaşlarının iki ülke içinde serbest seyahat ve çalışma hakkı verilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti diplomatik misyonlarının ajandasındaki ilk iki konudan biri KTC'nin tanınırlığının sağlanması olacaktır.

